

**KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**Y VE Z KUŞAĞI KADINLARININ TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI VE
BENLİK SAYGISININ İNCELENMESİ**

Maksude Derya AKŞAN KESKİN

Yüksek Lisans

**KONYA
Ağustos 2025**

Y VE Z KUŞAĞI KADINLARININ TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ VE
BENLİK SAYGISININ İNCELENMESİ

Maksude Derya AKŞAN KESKİN

KTO Karatay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans

Tez Danışmanı: Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ

Tez Savunma Jürisi:
Prof. Dr. Serap DAŞBAŞ
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Elif TUNÇ DEMİR

Konya
Ağustos 2025

BİLDİRİM

Enstitü tarafından onaylanan Yüksek Lisans tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını basılı veya dijital biçimde arşivleme ve aşağıda belirtilen koşullar dahilinde erişime açma iznini KTO Karatay Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle, Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak ve gelecekteki çalışmalar (makale, kitap, lisans, patent vb.) için tezimin tamamının veya bir bölümünün kullanım hakları yalnızca bana ait olacaktır.

Tezimin bütünüyle kendi çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izinle kullanılması zorunlu olan kaynakları, yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde izinlerin suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında, tezim, aşağıda belirtilen koşullar haricince, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve KTO Karatay Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

☐ Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹

☐ Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir.²

☐ Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.³⁴

01 Ağustos 2025

**Maksude Derya AKŞAN
KESKİN**

¹ MADDE 6(1) Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

² MADDE 6(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

³ MADDE 7(1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

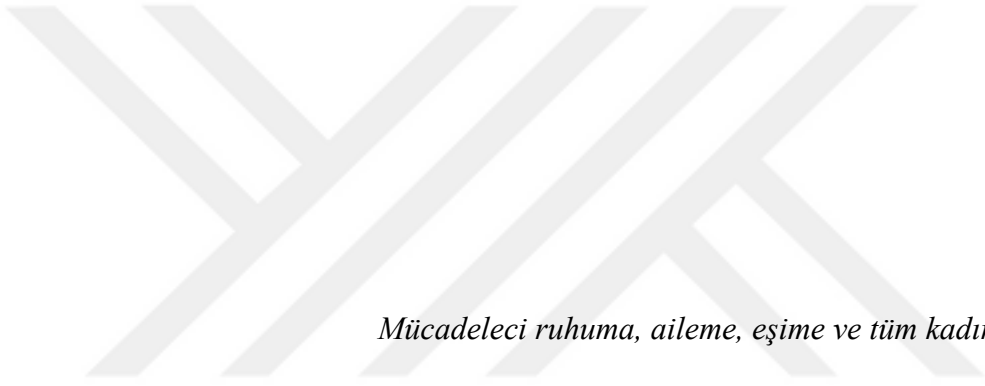
⁴ MADDE 7(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez/Proje Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak Doç. Dr. Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ danışmanlığında tarafımdan üretilen bu tez/proje çalışmasında; sunduğum tüm veri, enformasyon, bilgi ve belgeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde elde ettiğimi, tüm değerlendirme, analiz, bulgu ve sonuçları bilimsel usullere uygun olarak sunduğumu, tez/proje çalışmasında yararlandığım kaynakların tümüne bilimsel normlara uygun biçimde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

01 Ağustos 2025

Maksude Derya AKŞAN KESKİN

Mücadeleci ruhuma, aileme, eşime ve tüm kadınlara ithafımdır.

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitimimde aldığım seminer dersi kapsamında yaptığım bu çalışmada beni yönlendiren, bana bilgilerini sunan, her an bana destek olan, araştırmam boyunca tecrübeleriyle seminer raporumu yönlendiren kıymetli hocam Doç. Dr. Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ'e en içten teşekkürlerimi ve saygımı iletiyorum.

Yaptığım araştırma sürecinde bana her konuda destek olan aileme, cesaret veren eşim Yasin Öndercan KESKİN'e, tanıdığım andan itibaren akıl hocalığı yapıp özgüvenimi tazeleyen kıymetli abim Hüseyin ŞİMŞEK'e, bana güvenen sayın arkadaşım Fatma Zehra UĞUR'a, bu yolda bana eşlik eden akademik yoldaşım Kezban ÇETİN'e, benimle bilgi ve deneyimlerini paylaşan sınıf arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma, bana çeşitli imkanlar sunan KTO Karatay Üniversitesine ve başaracağıma inanan tüm çevreme şükranlarımı ve sevgilerimi sunuyorum.

Bu sürecin her anında kalbimde olan, ebediyete uğurladığım sevgili kuzenim Kadircan AKŞAN'a da minnetlerimi sunuyorum.

01 Ağustos 2025

Maksude Derya AKŞAN KESKİN

ÖZET

Maksude Derya AKŞAN KESKİN

Y ve Z Kuşağı Kadınlarının Toplumsal Cinsiyet Algısının ve Benlik Saygısının
İncelenmesi

Yüksek Lisans Tezi

Konya, 2025

Araştırmanın ana amacı Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algıları ve benlik saygılarını incelemektir. Araştırmanın temel problemi, Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algılarının ve benlik saygılarının arasındaki ilişkiyi anlamaktır. Ulaşılabilir evren olarak belirlenen Konya’da yaşayan ve kolayda örnekleme tekniğiyle ulaşılan Y (N=173) ve Z (N=261) kuşağı kadınlarından anket tekniğiyle veri toplanmıştır. Anket formunda toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı ölçeklerinin yanı sıra yaş, medeni durum, eğitim durumu, yaşanılan yer, çalışma durumu, geçinebilme düzeyi değişkenlerine ilişkin sorular yer almıştır. Toplamda 434 kadın katılımcıyla yürütülen araştırmanın verileri SPSS 22. Programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Uygulanan ölçeklerin çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde tüm değişkenlerin normal dağılıma uygun olduğu; yalnızca Benlik Saygısı Ölçeği Kısa Formu’nun olumlu alt boyutunun normal dağılmadığı belirlenmiştir. Korelasyon ve karşılaştırmalı analizler sonucunda toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı ve benlik saygısının alt boyutları arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişkiler saptanmıştır. Toplumsal cinsiyet algısı; kuşak (Y/Z), eğitim düzeyi ve medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermiştir. Benlik saygısı ise kuşak, eğitim düzeyi ve çalışma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Araştırmanın bulguları literatürle uyumlu sonuçlar göstermiştir. Bununla birlikte, toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısını etkileyen faktörlerin geniş ölçekli ve farklı sosyodemografik grupları kapsayan araştırmalarla derinleştirilmesi gerekmektedir. Geniş ölçekli araştırmaların yapılması kadın ve erkek eşitliğini desteklemeye yönelik uygulama ve politikaların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler

Kuşak teorisi, Y ve Z kuşağı, Toplumsal cinsiyet, Benlik saygısı

ABSTRACT

Maksude Derya AKŞAN KESKİN

An Examination of Gender Perception and Self-Esteem Among Women of Generation

Y and Z

Master's Thesis

Konya, 2025

The main purpose of the study is to examine the gender perceptions and self-esteem of women from Generation Y and Generation Z. The main problem of the study is to understand the relationship between gender perception and self-esteem among women of Generation Y and Z. Data were collected using a questionnaire from women in Generations Y (N=173) and Z (N=261) residing in Konya, which was defined as the accessible population, through convenience sampling. In addition to scales measuring gender perception and self-esteem, the questionnaire included items regarding age, marital status, educational level, place of residence, employment status, and income sufficiency. The study was conducted with a total of 434 female participants, and the data were analyzed using SPSS version 22. An examination of the skewness and kurtosis coefficients of the scales revealed that all variables met the assumption of normal distribution, except for the positive subdimension of the Rosenberg Self-Esteem Scale–Short Form, which did not follow a normal distribution. The results of correlation and comparative analyses indicated statistically significant positive relationships between gender perception and self-esteem, as well as with the subdimensions of self-esteem. Gender perception was found to significantly differ based on generation (Y/Z), education level, and marital status. However, self-esteem did not show significant differences based on generation, education level, or employment status. The findings of the study are consistent with the existing literature. Nevertheless, there is a need for broader studies that explore the factors influencing gender perception and self-esteem across diverse sociodemographic groups. Conducting large-scale research will contribute to the development of practices and policies that support gender equality.

Keywords

Generation theory, Generation Y and Z, Gender, Self-esteem

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
TABLolar DİZİNİ	x
SİMGELER DİZİNİ	xi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	8
1.5. Araştırmanın Varsayımları	8
1.6. Tanımlar	9
2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	10
2.1.1. Toplumsal Cinsiyet Roller.....	13
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	15
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Kuramları	18
2.2. Benlik Saygısı.....	27
2.3. Kuşaklar Teorisi	30
2.3.1. Sessiz Kuşak (Gelenekselci Kuşak).....	31
2.3.2. Bebek Patlaması (Baby Boomers)	32
2.3.3. X Kuşağı	34
2.3.4. Y Kuşağı	35
2.3.5. Z Kuşağı.....	37
2.3.6. Kuşaklar Teorisi Perspektifinden Toplumsal Cinsiyet ve Benlik Saygısı... 38	
3. YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırmanın Modeli	42
3.2. Evren ve Örneklem.....	42
3.2.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Bazı Tanımlayıcı Bulgular	43

3.3. Veri Toplama Araçları.....	45
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu ve Bazı Tanımlayıcı Değişkenler.....	45
3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği	46
3.3.3. Benlik Saygısı Değerlendirme Ölçeği-Kısa Formu.....	46
3.4. Veri Toplama Süreci	47
3.5. Verilerin Analizi ve Görünümü.....	48
3.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	49
4. BULGULAR.....	50
4.1. Toplumsal Cinsiyet Algılarına İlişkin Bulgular	50
4.2. Benlik Saygısı Algılarına İlişkin Bulgular	57
4.3. Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Benlik Saygısı İlişkisi.....	64
5. TARTIŞMA	67
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	76
KAYNAKLAR	80
ÖZGEÇMİŞ	92
EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU.....	93
EK 2. KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	94
EK 3. TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÖLÇEĞİ	95
EK 4. BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ KISA FORMU.....	97
ETİK KURUL/KOMİSYON İZNİ/MUAFİYETİ.....	99

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Kuşakların sınıflandırılması.....	31
Tablo 2 Katılımcıların demografik bilgileri.....	43
Tablo 3 TCAÖ Cronbach's Alfa Değeri.....	46
Tablo 4 BSÖKF ve alt boyutları cronbach's alfa değeri	47
Tablo 5 Ölçekler ve boyutlarına ilişkin normallik testi istatistikleri.....	48
Tablo 6 Kuşaklara göre toplumsal cinsiyet algısı T testi sonuçları	50
Tablo 7 Eğitim seviyesine göre toplumsal Cinsiyet Algısı ANOVA test sonuçları	50
Tablo 8 Eğitim seviyesine göre toplumsal cinsiyet algısı Tukey HSD çoklu karşılaştırma sonuçları	51
Tablo 9 TCAÖ ile yaşanan yer arasındaki ilişkinin ANOVA testi analizi.....	53
Tablo 10 Medeni duruma göre TCAlgısı T testi ile analizi	54
Tablo 11 Medeni durum ile TCAlgısıPost-Hoc Tukey testi karşılaştırma sonuçları.....	54
Tablo 12 Çalışma durumuna göre TCAlgısı T testi sonuçları	55
Tablo 13 Geçim durumuna göre TCAlgıları ANOVA testi ile analizi	56
Tablo 14 TCAÖ değişkenine etki eden değişkenlerin hiyerarşi regresyon analizi.....	56
Tablo 15 BSÖKF değişkeninin kuşaklara göre T testi sonuçları.....	57
Tablo 16 BSÖKF ile eğitim seviyesi arasındaki ilişkinin ANOVA testi ile analizi	58
Tablo 17 BSÖKF ile yaşanan yer arasındaki ilişkinin ANOVA testi ile analizi	58
Tablo 18 BSÖKF ile yaşanan yerin Post-Hoc Tukey testi karşılaştırma sonuçları	59
Tablo 19 BSÖK ile medeni durum arasındaki ilişkinin ANOVA testi ile analizi	59
Tablo 20 BSÖKF ile medeni durumun Post-Hoc Tukey karşılaştırma sonuçları.....	60
Tablo 21 BSÖKF ve çalışma durumu ilişkisi T testi	61
Tablo 22 BSÖKF ile geçinebilme düzeyi arasındaki ilişkinin ANOVA testi ile analizi	61
Tablo 23 BSÖKF ile geçinebilme düzeyinin Post-Hoc Tukey karşılaştırma sonuçları..	62
Tablo 24 BSÖKF değişkenine etki eden değişkenlerin hiyerarşi regresyon analizi.....	63
Tablo 25 BSÖKF ile TCAÖ değişkenleri arasındaki ilişkinin pearson korelasyonu sonuçları	64
Tablo 26 BSÖKF olumlu alt boyut ile TCAÖ değişkeni arasındaki ilişkinin spearman rho's korelasyon sonuçları	65
Tablo 27 BSÖKF olumsuz alt boyut ile TCAÖ değişkeni arasındaki ilişki (pearson korelasyon sonuçları)	65

SİMGELER DİZİNİ

Simge	Açıklama
n	Örneklem sayısı
$\bar{X}$	Ortalama değer
ss	Standart sapma
KT	Kareler toplamı
sd	Serbestlik derecesi
KO	Kareler ortalaması
F	F değeri
p	Anlamlılık düzeyi
I	Birinci grup
J	İkinci Grup
I-J	İki grup arasındaki ortalama fark
B	Regresyon katsayısı
β	Standartlaştırılmış Katsayı
R^2	Açıklanan Varyans oranı

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Açıklama
BSÖKF	Benlik Saygısı Ölçeği Kısa Formu
TCAÖ	Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

1. GİRİŞ

Toplum, hareketli bir oluşumdur ve sürekli değişim içindedir. Barth (1967) toplumdaki bu değişimi sosyal değişim olarak adlandırmış ve sosyal değişimi şu şekilde açıklamıştır: Toplumların davranış kalıpları, kaynak kullanımları ve zaman yönetimleri gibi alanlarda dönüşüm geçirmesidir. Toplumdaki davranış kalıpları sık sık değişime uğramakta ve nesiller arasında farklı davranış örüntülerine ve düşünce yapılarına neden olmaktadır. Nesillerdeki bu farklılık Comte'un "sosyal ilerleme" kavramı ile de açıklanabilmektedir. Comte, nesiller ilerledikçe yenilikçi düşünce ve uygulamaların geliştiğini ve böylelikle toplumda sosyal ilerlemenin olduğunu öne sürmektedir (National Academies of Sciences, 2020). Toplumdaki sosyal ilerleme günümüzde karşımıza "Kuşak Teorisi" olarak çıkmaktadır. Kuşak teorisi Karl Mannheim'in *Probleme Of Generation* isimli makalesinde ilk defa ele alınmıştır. Mannheim bu makalesinde bireylerin fikirleri şekillendiren etkenlerin ailesinden gelmediğini; aynı kuşakta bulundukları arkadaşlarından etkilendiklerini ifade etmektedir. Bireylerin davranışları ve düşünce yapılarının yaşıt veya aynı kuşakta bulundukları kişi ve/veya kişiler tarafından şekillenmesi kuşak teorisi ile açıklanmaktadır. (Connolly, 2019). Bu sebeple nesiller arasındaki sosyal dinamizmi anlamak ve açıklamak için kuşak teorisi önemli bir noktada bulunmaktadır. Mannheim (1970) kuşağı; sosyal gruplardan bağımsız bir olgu olarak bireylerin arasında kurduğu kültürel ve tarihsel ilişkilerin kaynağı olan bir sosyal statü şeklinde açıklamaktadır. Kuşaklar, bireylerin toplumsal yapıdaki statülerini belirlemeye yardımcı olmaktadır. Bireylerin düşünce yapıları, içinde bulunduğu sosyal konum ve toplumsal dinamikler tarafından şekillenmektedir.

Nesillerin kalıp yargıları, öncelik sıralamalarındaki değişim ile bireylerin değer sistemleri de farklılaşmaktadır. Farklılaşan değer sistemi sonucunda toplumsal cinsiyet algılarında da değişimler yaşanmaktadır (Lyons vd., 2005). Nesiller ilerledikçe, bir önceki neslin belirlemiş olduğu toplumsal cinsiyet normlarını sorgulamaktadır. Toplumsal cinsiyet normları; toplumun bireylerden cinsiyetlerine göre beklediği tutumlar ve davranışlardır (Lengua ve Stormshak, 2000). Toplumsal cinsiyet normları bireylere ne yapıp yapmayacağı, hangi mesleği seçeceği, evlilik hayatında nasıl davranacağı, çocuklarıyla nasıl iletişim kuracağı gibi noktalara yön vermesinden dolayı bireyler üzerinde stres unsuru oluşturmaktadır. Bireylere biçilen rollerden dolayı her iki cinsiyet de toplumsal

cinsiyet adaletsizliğine maruz kalmaktadır. Bu da bireyleri dezavantajlı konuma sürüklemektedir. Sosyal hizmet, toplumsal cinsiyet nedeniyle dezavantajlı konuma düşen bireylere psikososyal destek sunarak, savunuculuk rolünü kullanarak, aktivist ve değişim ajanı olarak bireylerin dezavantajlı konumdan çıkmasını sağlamaktadır. Bu sayede bireyler toplumsal cinsiyetten kaynaklı sorunlar yaşamayacaktır.

Toplumsal cinsiyet, toplumun bireylere kadın ve erkek olmak için yüklediği kültürel rol ve sorumlulukların verildiği bir argümandır ve hem biyolojik hem kültürel hem de psikolojik öğeleri içinde barındırmaktadır (Dökmen, 2009). Bu kavram 18. Yüzyılda gerçekleşen Sanayi Devrimi sonucu anılmaya başlanmıştır (Erikli, 2020). Sanayi Devrimi sonrasında 19. yüzyılda toplumsal cinsiyet adaletini sağlamak için feminizm hareketlenmeleri başlamıştır (Atan, 2015). Feminizm hareketleri toplumsal cinsiyet adaletsizliğiyle ve toplumsal cinsiyet kalıpları ile mücadele etmekte ve farkındalık yaratmaktadır (Jimenez-Moya vd., 2022). Toplumsal cinsiyet kalıpları, kadınların ve erkeklerin toplum içinde nasıl davranması, hangi mesleği seçmesi gerektiği konusunda fikirler vermektedir (Renström, 2023). Kadınların sosyal ilişkilerde başarılı olması, erkeklerin de güç simgesi olan alanlarda bulunması bu konuyla açıklanabilmektedir. Bununla beraber meslek dalları da kadınların ve erkeklerin yoğun olduğu alanlar olarak ayrılmaktadır. Ellemers (2018) bu mesleklere polis ve hemşire örneklerini vermiştir. Ellemers'a göre erkekler daha aksiyon isteyen polisliği seçerken kadınlar ona göre daha sakin olan hemşireliği seçmektedir. Bireylerin verecekleri mesleklere dahi toplumsal cinsiyet kalıp yargıları karar vermektedir. Bu kalıp yargılar bireylerin neyi nasıl yapmaları gerektiği üzerinde baskı oluşturmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rollerinin bireyler üzerinde baskı yaratmaması, bireylerin ve ailelerin toplumsal cinsiyet rollerine eşit ve ılımlı bir şekilde yaklaşmalarını sağlamakta ve benlik saygısının artmasına yardımcı olmaktadır (Li vd., 2022). Bireylerin benlik saygılarının artması için hem aile içinde hem de toplum içinde cinsiyet rollerinin eşitlikçi olması gerekmektedir. Bireylerin benlik saygısının artması da sosyal hizmet uzmanlarının müdahalelerinde güçlendirme yaklaşımını benimsemesiyle sağlanabilir. Sosyal hizmet uzmanları benlik saygısını yükselterek bireylerin sosyal işlevsel olmalarına destek sağlamaktadır.

Benlik saygısı; bireyin kendilik algısını şekillendiren tutum ve davranışlarla ilintilidir (Rosenberg, 1965). Bu durum, bireylerin benlik saygılarının yüksek veya düşük olmasına bağlı olarak farklı sonuçlar doğurmaktadır. Yüksek benlik saygısına sahip bireylerin kendilik algıları olumlu yöndedir ve kendilerini sevmektedirler. Düşük benlik saygısına sahip bireylerin ise kendilik algıları düşüktür ve kendilerini değersiz hissetmektedirler (Jordan vd., 2020). Benlik saygısının yüksek veya düşük olmasını; aile içi ilişkiler, bireyin içinde bulunduğu sosyal çevre, ailenin sosyo-ekonomik durumu, bireyin okul/iş başarısı, akran ilişkileri gibi çeşitli faktörler etkilemektedir (Sevim ve Artan, 2021). Bu faktörler bireyin kendilik algısını da etkileyerek davranışlarına da ön vermektedir.

Literatürde bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri veya algıları ile benlik saygıları arasındaki ilişkinin incelendiği görülmüştür (Pugh, 2017; Turan, 2018; Erdem, 2019; Ayçiçek 2020; Turan ve Duy, 2020; Dargan vd., 2021). Bununla birlikte toplumsal cinsiyet algısı/rolleri ve kuşak stereotipleri arasındaki ilişkiyi inceleyen; farklı kuşak stereotipleri ve benlik saygısını inceleyen çalışmalar sınırlıdır (Kadılar, 2011; Paçacıoğlu, 2018; Van Woensel, 2018; Margaritoiu ve Eftimie, 2021; Akgül, 2022). Y ve Z kuşağı kadınlarının benlik saygıları ve toplumsal cinsiyet algıları üzerine yapılan çalışmaların yetersiz olması literatürdeki boşluğu göstermektedir. Yapılmış çalışmalar genellikle geniş bir çerçeveden toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısının ilişkisini bu ilişkinin farklı kuşakların toplumsal cinsiyet algılarının dinamiklerini veya kuşak stereotiplerinin etkilerini incelemektedir. Bu çalışma Y ve Z kuşağı kadınlarının benlik saygısı düzeylerini, bu düzeylerin toplumsal cinsiyet algısına etkisini inceleyerek literatüre katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda Y ve Z kuşağı bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının ve benlik saygılarının incelenmesi önem arz etmektedir.

Literatürden alınan bilgiler ışığında Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algılarını ve benlik saygılarını incelemek bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda farklı kuşaklara mensup bireylerin toplumsal cinsiyet algıları ile benlik saygılarının demografik değişkenler (eğitim seviyesi, gelir düzeyi, medeni hali) ışığında nasıl şekilleneceği incelenecektir. Çalışma kapsamında, toplumsal cinsiyet algısını anlamlandırmak, benlik saygısını değerlendirmek ve bunların kuşak üzerindeki etkisini incelemek, ortaya çıkabilecek farklılıkları şekillendiren faktörleri irdelemek ve bu konuda yapılacaklar ile yerel ve siyasi arenada alınabilecek önlemleri belirlemek hedeflenmiştir. Ayrıca benlik saygısı düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeylerin toplumsal cinsiyet algısı

ile olan ilişkisinin irdelenmesi araştırmanın hedefleri arasında yer almaktadır. Elde edilen bulgular sonucunda toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ne tür politik ve sosyal farkındalık çalışmalarının geliştirilebileceğine dair önerilerde bulunulması hedeflenmektedir. Söz konusu çalışma yalnızca tanımlamayı değil bunun yanında çözüm üretmeyi de amaçlamaktadır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Günümüzde toplumsal cinsiyet rollerine dair algılar, farklı kuşaklar arasında önemli değişiklikler göstermektedir. Özellikle Y ve Z kuşakları, önceki kuşaklardan farklı değerler, inançlar ve tutumlar geliştirmiştir (Seemiller ve Grace, 2016). Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet normlarının nasıl evrildiğini ve bu değişimlerin bireylerin benlik saygısı üzerindeki etkilerini incelemek toplumsal yapının ve kuşaklar arası dinamiklerin anlaşılmasında önemli bir adım olacaktır. Diğer bir yandan, toplumsal cinsiyet algılarının ve benlik saygısının her iki kavramın birbirini nasıl etkilediğini ortaya koymak toplumsal eşitlik ve adaletin sağlanması noktasında kritik bir öneme sahiptir.

Kuşaklar arasındaki toplumsal cinsiyet normlarındaki değişimler, bireylerin özsayıgılarını nasıl etkiliyor? Bu sorunun yanıtı, kuşaklar arası dinamikleri anlamada kilit rol oynamaktadır. Bu doğrultuda toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı arasındaki ilişki yalnızca bireysel zeminde değil; aynı zamanda bireylerin toplumsal davranış biçimleri, şiddet eğilimleri gibi davranışsal sonuçlar üzerinde de etkisi olabilmektedir.

Toplumsal cinsiyet normlarının bireyler üzerinde baskı unsuru haline gelmesi, kimi bireylerin şiddet uygulamasına kimi bireylerin şiddete maruz bırakılmasına sebebiyet vermektedir. Özellikle kadınlara salt kadın oldukları için uygulanan şiddet toplumsal cinsiyet adaletsizliğinin büyük bir göstergesidir (Başar ve Demirci, 2015). Delibaş ve arkadaşlarının (2020) yaptığı araştırmada toplumsal cinsiyete dayalı ortaya çıkan şiddetin bireylerin benlik saygısının düşmesine sebebiyet verdiği görülmüştür. Benzer şekilde benlik saygısı düşük bireyler, benlik saygısı yüksek bireylere göre şiddete daha eğilimlidir (Ostrowsky, 2010). Bireylerin benlik saygısının yükseltilmemesi sonucunda toplumda şiddet olaylarının artma olasılığı yüksektir (Heise, 1998). Kadın ve erkeğe dayatılan rol ve sorumlulukların sağlanamaması dolayısıyla bireylerin benlik saygılarının ve sosyal işlevselliklerinin etkilenmesine yol açarak hem mikro hem de makro boyutta kadın ve erkek eşitsizliğine sebebiyet verebilmektedir.

Toplumsal cinsiyet adaletsizliğine etki eden sosyodemografik bilgilerin alınması, toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi ve farklı kuşaklarla bu iki alana bakışın sağlanması gerekmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2018 yılı raporuna göre her üç kadından birisi herhangi bir türden şiddete uğramaktadır. Bu sebeple şiddete uğrayanların çoğunluğunun kadınlar olması ve kadınların toplumsal cinsiyet adaletinin sağlanması ve benlik saygısının yükseltilmesi noktasında önemli olduğunu göstermektedir. Öte yandan kuşaklararası farklılıkları anlamak toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik çözüm önerileri geliştirebilmek için gereklidir.

Bu sebeple farklı kuşaklara mensup kadınların toplumsal cinsiyet algıları ve benlik saygıları üzerinde derinlemesine bir inceleme yapılması elde edilecek bulgular doğrultusunda bu alanlarda gerçekleştirilecek uygulama ve müdahale yöntemlerine yön verilmesi konusunda önemlidir. Araştırmanın temel problemi, Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algılarının ve benlik saygılarının arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Y ve Z kuşağı kadınların toplumsal cinsiyet algılarının ve benlik saygılarının incelenmesi, bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu konunun ele alınmasının arka planında toplumda yaşanan dönüşümler yer almaktadır. Toplumsal yapıdaki dönüşümler bireylerin kendilik algılarını ve sosyal ilişkilerini etkileyerek psikolojik iyi oluşlarını şekillendirebilmektedir. Toplumsal dönüşümün, bireylerin kurdukları ilişkileri ve psikolojik iyi oluşları üzerindeki önemli etkiler dikkate alındığında bu çalışmada, toplumsal cinsiyet adaletini güçlendiren ve benlik saygısının yükseltilmesine yardımcı olan önerilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet adaletsizliği nedeniyle kadın, sosyal hayatta geride kalmaktadır ve dezavantajlı olarak görülmektedir. Benzer şekilde toplumsal cinsiyet adaletsizliği nedeniyle toplumda kadına karşı şiddetin yaşandığı ve bu şiddete benlik saygısı düşük olan kadınların sessiz kaldığı görülmektedir (Güler vd., 2022). Ayrıca düşük benlik saygısı ve çok yüksek benlik saygısının şiddet eylemine neden olduğu görülmektedir (Ostrowsky, 2010). Bu sebeple bireylerin benlik saygısı yükseltilerek şiddet olgusunun önüne geçilmesi mümkündür. Şiddet davranışının önlenmesi için kadın erkek eşitsizliği algısının ve özellikle kadınlardaki benlik saygısının hangi değişkenler üzerinde

farklılık gösterdiğinin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırmanın alt amaçları şu şekilde maddelenmiştir:

- Kuşaklar (Y ve Z kuşağı) perspektifinden kadınlar toplumsal cinsiyet algılarını incelemek.
- Kuşaklar (Y ve Z kuşağı) perspektifinden kadınların benlik saygısı incelemek.
- Toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi analiz etmek.
- Toplumsal cinsiyet algısının; eğitim düzeyi, medeni durum, yaşanılan yer, çalışma durumu ve gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek.
- Benlik saygısının; eğitim düzeyi, medeni durum, yaşanılan yer, çalışma durumu ve gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek.

Bu araştırmanın odağını Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algıları ve benlik saygıları oluşturmaktadır. Y ve Z kuşağındaki kadınların toplumsal cinsiyet algıları arasında nasıl bir farklılığın olduğu, toplumsal cinsiyet algısının benlik saygısını nasıl etkilediği, toplumsal cinsiyet algısına etki eden faktörlerin neler olduğu, farklı iki kuşağa sahip kadınların benlik saygılarında nasıl bir değişimin olduğu araştırmanın sorularıdır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kuşak teorisinin gündeme gelmesi sosyal medya aracılığıyla bireylerin birbirine kolay ulaşması ile açıklanabilmektedir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak toplumsal değişimler kuşak teorisini gündeme getirmiş ve küresel çapta yayılmasına yardımcı olmuştur. Özellikle sosyal medyada bireylerin diğer bireylerle olan etkileşiminin artmasıyla kuşakların değer ve tutumları farklılaşmıştır. İlgili konuya istinaden pek çok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde kuşak çalışmalarının çalışma hayatı (Kasaroğlu, 2021; Sucu, 2021; Özgünay, 2023), dijitalleşme süreçleri (Çetin ve Ercansungur, 2022; Şişman 2022), sosyal medya alışkanlıkları ve teknoloji bağımlılığı (Daysal ve Yılmazel, 2020; Bayramoğlu ve Gültekin, 2023) gibi konular üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Kuşakların, toplumsal cinsiyet algısını ve benlik saygısını incelenmesi de bu konunun özgünlüğünü göstermektedir ve literatürün eksik yüzüne ışık tutacağı öngörülmektedir. Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algıları, toplumdaki genel eğilimler, sosyal hareketler ve kültürel değişimlerle şekillenmektedir.

Bu kuşaklar, daha önceki kuşaklardan farklı olarak toplumsal cinsiyet rollerine daha eleştirel bir yaklaşım sergileyebilir ve bu durum bireylerin kendilik algılarında farklılaşmalara yol açabilir. Bu nedenle, Y ve Z kuşağındaki kadınların toplumsal cinsiyet algılarının ve benlik saygılarının anlaşılması, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden oldukça önemlidir.

Konunun kuşakların toplumsal cinsiyet algısının incelenmesi literatüre özgün bir çalışma katmasıyla birlikte toplumsal cinsiyet algısı konusuna değinen diğer bilimsel araştırmalara da destek sunacağı düşünülmektedir. Benzer şekilde benlik saygısı çeşitli çalışmalarda çeşitli değişkenlerle incelenmiş farklı bulgular elde edilmiştir. Toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısının birlikte işlendiği çalışmalara bakıldığında ise yapılan çalışmaların flört şiddetine, bağlanma stillerine odaklandığı veya liselilerle çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Şimşek ve Kavas, 2018; Ak, 2021; Seven, 2021). Araştırmada toplumsal cinsiyet algısının benlik saygısı ile olan ilişkisini incelemek literatüre katkı sağlayacaktır. Özellikle belirli bir yaş grubunu temel alması ve gündemde olan kuşaklar teorisinden bahsetmesi hasebiyle özgün bir çalışma olacaktır.

Ulusal tez merkezi veri tabanı üzerinde yapılan taramalar kuşaklarla ilgili tez çalışmalarının 2016-2023 yılları arasında yapıldığını göstermektedir. Çeşitli tez çalışmalarının olmasına karşın toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısının kuşaklarla olan ilişkisini inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu bilgiler ışığında yapılan bu tez çalışmasının literatüre yeni bir ışık katacağı öngörülmektedir.

Toplumda meydana gelen şiddet davranışlarının altında toplumsal cinsiyet algısı olduğu yapılan araştırmalar sonucunda elde edilmiştir (Counsell, 2016; El Abani ve Pourmehdi, 2021). Şiddete maruz bırakılan kadınlar toplumdaki baskı nedeniyle; yaşadıkları şiddeti dile getiremedikleri için şiddet psikolojisini bir sonraki nesle aktarmaları sebebiyle gelecek neslin travmatize bir şekilde yetişmesine ve toplumsal cinsiyet algısında eşitliği sağlayamamasına sebebiyet verebilmektedir. Bunun dışında toplumsal cinsiyet eşitliği, yalnızca kadınların değil, tüm toplumun refahı için kritik bir konu olmuştur. Bu araştırma, y ve z kuşağındaki kadınların toplumsal cinsiyet algılarındaki değişimlerin, bireylerin benlik saygıları üzerindeki etkilerini inceleyerek, kadınların sosyal ve psikolojik durumlarına dair bir anlayış geliştirmeyi amaçlamaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin ve kalıp yargılarının bireyler üzerinde oluşturduğu algı, benlik saygısını doğrudan

etkileyebilir. Bu araştırma, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik çözüm önerileri sunma ve toplumsal yapıyı iyileştirme adına katkıda bulunma potansiyeli taşıması bakımından önemlidir.

Kadınların toplumsal cinsiyet algılarında eşitliği sağlamak için öneriler sunmak ve bu sayede şiddet olgusunu azaltmak veya şiddet karşısında sessiz kalmamayı öğretmek, sosyal hayatlarında karşılaştıkları sorunlara karşı hakları konusunda bilinçlendirmek, sosyal işlevsel olmalarını sağlamak araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Kuşaklar arası farklılıkların ve toplumsal cinsiyet normlarının etkilerinin incelenmesi, politika yapıcılar ve eğitimciler için yol gösterici olabilir. Eğitim politikaları, iş gücü ve sosyal adaletle ilgili stratejiler geliştirilirken, toplumsal cinsiyet algılarındaki değişimlerin etkileri dikkate alınmalıdır. Bu araştırma, toplumsal cinsiyet adaletini sağlama çabalarına katkı sağlayarak, toplumda daha eşitlikçi bir yaklaşımın benimsenmesine yardımcı olabilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın bulguları, yalnızca akademik literatüre katkı sağlamakla kalmayıp sahada görev yapan sosyal hizmet uzmanları için de önemli bir rehber niteliği taşıyacaktır. Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı düzeylerinin anlaşılması, sosyal hizmet uzmanlarının danışmanlık, vaka yönetimi ve savunuculuk faaliyetlerini kuşak özelliklerine göre uyarlamalarına imkan tanıyacaktır. Ayrıca, elde edilen veriler sosyal hizmet uygulamalarında eğitim içeriklerinin geliştirilmesine, farkındalık çalışmalarının hedef kitleye uygun olarak planlanmasına ve politika önerilerinin şekillendirilmesine katkı sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Türkiye'deki Y ve Z kuşağı kadınlara ulaşamaması ve bu sebeple çalışmanın Konya'da yaşayan kadınlarla yürütülmesi, anket toplama sürecinin online ortamda olması, kadınların anket sorularına cevap vermek istememesi bu araştırmanın sınırlılıklarıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kullanılan Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'nin %87 geçerlik ve güvenilirliğe, Tukuş (2010) tarafından Türkçe

uyarlaması yapılan Benlik Saygısı Kısa Formu Ölçeği'nin %91 geçerlik ve güvenilirliğe sahip olmalarından dolayı bu ölçeklerin güvenilir olduğu varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan 1980-2006 yılları arasında doğan ve Konya'da ikamet eden kadınların ölçekleri doğru ve gerçeği yansıtacak şekilde doldurdıkları varsayılmıştır. Aynı zamanda bu katılımcıların ulaşılabilir evreni temsil ettikleri varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Toplumsal Cinsiyet, toplumun kadına ve erkeğe biçtiği rolleri, davranış kalıpları, sorumlulukları ifade etmektedir. Bu kavram bireylere günlük hayatlarında nasıl hareket edeceklerini cinsiyetlerine göre belirlemesi bakımından biyolojik cinsiyetten ayrılmaktadır. Toplumsal cinsiyet, toplumdaki rol ve sorumlulukların kadın ve erkeğe yüklenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu araştırmada toplumsal cinsiyet, bireyin toplumda davranış biçimlerini cinsiyetlere göre şekillendiren bir toplumsal yapı olarak ele alınmıştır

Benlik, her bireyin duygularını, deneyimlerini, yaşama biçimlerini belirleyen sosyo-kültürel-psiko üçlüsünden etkilenen bir fenomendir.

Benlik saygısı; bireyin kendini olumlu ve olumsuz olarak tanımlamasını ifade etmektedir. Stresli durumlarda başa çıkma mekanizması olarak ortaya çıkmaktadır. Kabaca benlik saygısı; bireyin kendisini algıladığı tüm tanımlamalardır. Benlik saygısı bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının eşitlikçi olması üzerinde de etkili olan bir kavramdır.

Kuşak; birbirlerine yakın dönemlerde doğmuş olan tüm bireylerin benzer düşünce, davranış, yaşama biçimlerine sahip olduklarını ifade etmektedir. Kadın erkek eşitliği üzerindeki düşünce yapılarının değişmesi ve şekillenmesi de kuşaklar ile açıklanabilmektedir.

Kuşak Teorisi; aynı dönemde yaşayan bireylerin birbirlerinden etkilendiklerini öne sürdüğü bireylerin yapacağı davranışlarda alacağı kararlarda kuşakların etkisinin olduğunu ifade eden kuramdır.

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın dayandığı temel kavramsal ve kuramsal çerçeveye değinilmektedir. Toplumsal cinsiyet, benlik saygısı, kuşak teorisi alan yazınla desteklenerek sunulmaktadır. Bu kavramlara kuramsal bir şekilde bakıldıktan sonra bu kavramların sosyal hizmet disipliniyle ilişkisi odağa alınmıştır. Bu bölüm, araştırmanın bilimsel zeminini ortaya koyarak çalışmanın kapsamının ve bulgularının daha bütüncül bir biçimde anlaşılması açısından önemlidir.

2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet, biyolojik olan cinsiyet kavramından farklı olarak türetilmiştir. Toplumsal cinsiyet, bireyin doğuştan gelen biyolojik cinsiyetine göre o toplumdaki rol ve sorumlulukların bireylere atfedilmesidir (Çelik Bilgin, 2019). Toplumsal cinsiyet; toplumun kadınlara ve erkeklere yüklediği davranışları, eylemleri, rolleri ifade etmektedir (Risman, 2004). Toplumsal cinsiyet kavramına bakıldığında ve bireye yansımaları göz önünde bulundurulduğunda toplumda bir eşitsizliğin olduğu söylenebilmektedir. Toplumsal cinsiyet bireylere kimin nerede nasıl davranacağı noktasında sınırlandırmalar getirmektedir. İş hayatında aktifliği/pasifliği, ev içi rollerde kimin daha fazla sorumluluk alması gerektiği gibi pek çok alanda toplumsal cinsiyete göre hareket edilmektedir.

Güç, yönetim, avantaj ve dezavantaj gibi imgeler toplum tarafından bireylere yüklenmiştir. Kadınlık ve erkeklik rollerin nasıl yerine getirileceği, kadının ve erkeğin nasıl hissedeceği toplumsal cinsiyet tarafından belirlenmektedir (Şaşman-Kaylı, 2016). Bu belirlenme anne karnında başlamaktadır ve bireyin kimliği oluşuncaya kadar devam etmektedir (Deniz, 2022). Bireylerin kimliklerinin oluşumu, ebeveynlerinin ve sosyal çevrenin etkisiyle şekillenmektedir.

Bireylerin kimlik oluşumları, rolleri ve sorumlulukları toplumsal cinsiyet bir şekle sokarken sosyal hizmet uzmanları da bu dinamikleri anlamlandırmalı ve müdahalelerinde etkili bir şekilde kullanabilmelidir. Bu durumdan kadınları ve kız çocukları ağırlıklı olmak üzere erkeklerin de etkilendiği Diyarbakır’da yapılan bir çalışma da görülmüştür (Sırma ve İpek, 2023). Toplumsal cinsiyetin getirdiği kalıp yargılardan etkilenen bireylere ise sosyal hizmet uzmanları güçlendirme ve sistem yaklaşımı ile

yaklaşmaktadır. Güçlendirme ve sistem yaklaşımı ile bireylerin haklarını savunmasını öğretir.

Toplumsal cinsiyet kavramını sosyal hizmet uzmanları mesleki hayatlarında önemli konuma getirmeli ve müdahalelerinde toplumsal cinsiyet baskısını unutmamalıdır. Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algıları da eşitlikçi olmalı ki müracaatçıların haklarını ona göre savunabilmesi gerekmektedir. Korkmaz ve Özbesler'in (2022) yaptığı bir çalışmada sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algısı kadınlarda ve mesleği kendi tercihi ile seçen bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi olduğu görülmüştür.

Sosyal çevre, bireylere bir takım cinsiyetçi kalıp yargılar kurgulamaktadır. Bu kalıp yargılar bireylerin kısıtlanmasına sebebiyet vermektedir. Sosyal hizmet uygulamaları ile bu kısıtlanmanın çözümlenmesi; kadın ve erkek için de daha adil bir yaşantı sunmaya olanak vermektedir (Şaşman-Kaylı, 2016). Toplumsal cinsiyet rolleri ise bu kısıtlamaların temelini oluşturmaktadır ve insanlığın ilk zamanlarından var olagelmıştır. Erkeklerin, evin yiyecek ihtiyaçlarını karşılaması buna örnek olarak verilebilmektedir. Bireylerin duyguları, davranışları dahi cinsiyetlere göre kategorize edilmektedir. Başarılı olmak, güçlü olmak, analitik düşünmek erkeklere yönelikken; duygusal olmak, merhametli olmak kadınlara yönelik özelliklerdir (Vatandaş, 2020). Toplumsal cinsiyet rollerine göre; kadınlar ev içi işlerle uğraşmaktadırlar, kadın genelde evde çocukların bakımıyla ilgilenmektedir. Erkek ise çalışıp eve gelir getiren konumundadır (Palas-Karaca ve Çubukçu-Aksu, 2020). Bu cinsiyet kalıpları bireyleri zapturapt altına almaktadır.

Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları bireylerin cinsiyetlerine göre belirlenmektedir ve bu sebeple çoğu zaman toplumsal cinsiyet kavramı ile cinsiyet kavramı birbirine karıştırılmaktadır. Cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) zaman zaman birbiri yerine kullanılan iki kavramdır. Sosyal hizmet uzmanları bu iki kavrama dikkat etmeli ve birbiri ile asla karıştırmamalıdır. Bu iki kavram aynı gibi görünse de anlamları ve kullandıkları metodoloji farklıdır. Kavramlardan birisi (sex) biyolojik cinsiyeti tanımlarken diğeri (gender) biyolojik cinsiyete bağlı olarak toplumun getirdiği rol ve sorumlulukları tanımlamaktadır (Prince, 2005). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin belirlediği kavramları kadın ve kadınlık, erkek ve erkeklik olarak ayırmak mümkündür.

Toplumsal cinsiyet, zaman ve toplum değişkenliğinden etkilenmektedir. Bireylerin kemik büyüklükleri, kas dağılımları gibi bazı fizyolojik değişiklikler ise cinsiyetin (sex) bir parçasıdır (Jhonson ve Repta, 2012). Toplumsal cinsiyet (gender) kavramında toplumun bireyi yönlendirdiği cinsiyet (sex) kavramında ise fizyolojik durumların bireye şekil verdiği görülmektedir.

Cinsiyet bireylerin kromozomlarını, hormonlarını, diğer fizyolojik ögelerini dişi ve erkek olarak sınıflandırmaktadır (Cooper vd., 2018). Cinsiyet kavramı, doğuştan gelen özellikleri tanımlamak için kullanılmaktadır ve biyolojik bir süreci ifade etmektedir (Torgrimson ve Minson, 2005). Tıbbi bir kavramı ifade eden cinsiyet, bireylerin bedenleri ve üreme organları ile ilişkilidir ve somuttur (Macionis ve Plummer, 2005). Buradan çıkarımla cinsiyetin (sex) fiziki bir yapısı olduğu ve kromozomlarla şekillendiği görülmektedir. Buna karşın toplumsal cinsiyet, bireylere yüklenen rolleri ve sorumlulukları ifade etmesi yönüyle cinsiyet (sex) kavramından ayrışmaktadır (West ve Zimmerman, 1987). Bu bağlamda cinsiyet (sex) kavramı biyolojik temelleri bağlanmaktadır toplumsal cinsiyet (gender) kavramı ise kültürel ve sosyal normlarla şekillenmektedir. Toplumsal cinsiyet, cinsiyet kavramı kadar katı değildir ve zaman geçtikçe değişmektedir.

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadınlık ve erkeklik kavramları üzerinde durmaktadır. Kadınlık ve erkeklik kavramları toplumsal cinsiyet için kültürel bir anlam taşımaktadır. Buna karşın cinsiyet kavramı, dişi ve eril kavramları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Dişi ve eril kavramları fizyolojik olarak sınıflandırılmıştır ve bu haliyle kadınlık ve erkeklik kavramlarından ayrışmaktadır (Fişkinli-Kayak, 2024). Bireyin toplum içindeki statüsü, rolleri, toplumdaki sorumlulukları toplumsal cinsiyet kavramını içermektedir (Sancar vd., 2006). Cinsiyet kavramı, bu rol ve sorumlulukları içinde bulundurmuyarak bireylere kromozomal şekilde yaklaşmaktadır. Tüm bu farklılıkların yanında toplumsal cinsiyet ve cinsiyet birbirinden tamamen ayrışmamaktadır.

Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet kavramları biyolojik ve kültürel olarak iki ayrı kavram olarak görülüyor olmuş olsa da toplumsal cinsiyetin şekillenmesi bireylerin cinsiyetleri ile ilişkilidir. Cinsiyet, bireylerin ilerleyen yaşamlarında hangi rol ve sorumlulukları steleneceğini göstermektedir. Toplumsal cinsiyette bunu şekillendirmektedir (Akkaş,

2019). Dolayısıyla cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları arasındaki ilişki, bireylerin toplum içindeki kimliklerini belirmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bu bağlamda toplumsal cinsiyet ve cinsiyet kavramları birbirleri yerine kullanılmaması gereken iki kavramdır. Cinsiyet, biyolojik bir kavramken toplumsal cinsiyet sosyolojik bir kavramdır bu noktada bu iki kavram ayrılmaktadır. Öte yandan bireyin statüsünün, rollerinin ve sorumluluklarının, toplum içindeki yerinin belirlenmesinde cinsiyetin etkisi vardır. Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet hem birbirinden tamamen ayrılan hem de birbirleri ile bağlantılı terimlerdir.

2.1.1. Toplumsal Cinsiyet Roller

Toplumsal cinsiyet rolleri bireylerin cinsiyetlerine göre nasıl davranması gerektiği yönünde direktifler veren kalıplaşmış davranış biçimleridir. Toplumsal cinsiyet rolleri toplumdaki bireyleri cinsiyetlerine göre sınıflandırıp onlara atfettikleri anlamlardır. (Blackstone, 2003). Bu anlamlar bireyin bebekliğinden ölümüne kadar sürmektedir. Bebeklikle birlikte gelen kız erkek ayrımı ile kalıplaşmış yargılar çocuğun üzerine binmektedir. Toplum, çocuktan belirlediği cinsiyet rollerine uygun davranmasını beklemektedir. Çocuk buna uygun davranmadığında baskıya maruz kalmaktadır (Saygan ve Pekel-Uludağlı, 2021). Çocuk, toplumsal baskıdan uzaklaşmak için toplumsal cinsiyet rollerine riayet etmeye çalışarak cinsiyet rollerinin devamlılığını sağlamak zorunda kalmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesi farklı kuramlarla açıklanmaktadır. Toplumsal öğrenme kuramı; çocuğun ebeveynlerinden ve çevresindeki diğer bireylerden öğrenerek pekiştirdiklerini savunmaktadır. Bilişsel kuram çocuğun önce kendi cinsiyetini ve sonra diğer cinsiyeti anlamlandırması gerektiğini ifade etmektedir. Çocuk her iki cinsiyeti de anladıktan sonra onların rollerini ve davranışlarını anlamlandırmaya çalışmaktadır (Vatandaş, 2007). Bu kuramlar toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesini farklı bakış açılarında açıklıyor olsalar da hepsinin ortak noktası toplumsal cinsiyet rollerinin küçük yaşlarda öğrenilmesidir. Toplumsal cinsiyet rollerinin küçük yaşta öğrenilmesi sosyal hizmetin çocuk refahı alanında dikkat etmesi gereken önemli bir noktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkek temeline alınarak dört sınıfa ayrılmaktadır. Bunlardan ilki androjendir. Androjen; yüksek kadınlık ve yüksek erkeklik özellikleri

taşımaktadır. Stereotipik roller; geleneksel kadın ve erkek rollerini simgelemektedir. Bu rollere göre kadın kırılgandır erkek ise güçlüdür. Düşük kadınlık ve erkeklik rolleri sergileyen bireyler farklılaşmamış/belirsiz olarak sınıflandırılmaktadır. Bir diğer sınıf retrotipik sınıftır. Retrotipik kavramı geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine aykırı davranışlarda bulunan bireyi temsil etmektedir. Son olarak orta düzey bireyler; toplumsal cinsiyet rollerinde hem kadınlık hem de erkeklikte orta düzeyde olanlardır (Stoltzfus vd., 2011). Toplumsal cinsiyet rollerine geniş bir perspektifte bakıldığında ikiye ayrıldığını bunların da birinin kadın diğerkinin erkek olduğu görülmektedir. Toplum bu iki cinsiyete acımasızca roller yüklemekte ve bu rolleri başarıp başaramadığını önemsememektedir.

Toplumsal cinsiyet rollerine göre; kadınlar ev içi işlerle uğraşmaktadırlar, kadın genelde evde çocukların bakımıyla ilgilenmektedir. Erkek ise çalışıp eve gelir getiren konumundadır (Palas-Karaca ve Çubukçu-Aksu, 2020). Toplumsal cinsiyet rolleri kadınlara boyun eğici bir rol üstlendirmektedir. Kadın erkeğe karşı itaat etmektedir. Erkek ise ailede olan her şeyin denetçisidir (Eryılmaz, 2020). Türk dizilerine bakıldığında kadının fedakar, eğitim seviyesi düşük, beceriksiz oldukları ve genellikle anne rolünü üstlendikleri görülmüştür (Varlı-Gürer ve Gürer, 2020). Toplumsal cinsiyet rolleri bireylerin davranışlarını yönlendirmekle kalmayıp onların düşünce ve duygu sistemlerine de etki etmektedir. Başarılı olmak, güçlü olmak, analitik düşünmek erkeklere yönelikken; duygusal olmak, merhametli olmak kadınlara yönelik özelliklerdir (Vatandaş, 2020). Bu kalıp yargılar bireyleri zapturapt altına almaktadır.

Kadınların ve erkeklerin kişilik özelliklerinin ve bireylerin davranış biçimlerinin nasıl olacağı yine toplumsal cinsiyet rolleri ile belirlenmektedir. Erkeklerin; atılgan, lider, güçlü, korkusuz, engel tanımayan, özgür ruhlu, koruyucu olarak görülmesi buna karşın kadınların; pasif, ürkek, boyun eğici, kibar, korunmaya muhtaç, erkeğe bağımlı olarak görülmesi toplumsal cinsiyet rollerinin getirdiği kalıplardır (Esen vd., 2017). Bu sıfatlar nedeniyle bireyler kendilerini o şekilde hissetmeye başlamaktadır. Kişilere belirlenen sıfatlara bireyler uymadığı takdirde toplum tarafından damgalanmaktadırlar.

Son zamanlarda ekonomik koşulların zorlaşması, bireyin sosyoekonomik seviyelerinin düşmesi nedeniyle kadınlar da çalışma yaşamına girmeye başlamıştır. Kadınların çalışma yaşamına girmesiyle erkeğin ekonomik gücü sarsılmıştır (Korkmaz ve Başer, 2018). Kadınlar iş yaşamına girdiği için ev içi işlerde erkekler kadınlara destek olmaya

çalışmaktadır. Böylelikle toplumsal cinsiyet rolleri değişmeye başlamıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının bu değişimi fark etmesi gerekmektedir. Bu farkındalığı oluşturabilmek amacıyla toplumsal cinsiyet eşitliği dersleri sosyal hizmet uzmanlarına ve adaylarına verilmesi müracaatçıların anlama noktasında etkili olacaktır. Sosyal hizmet öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerini ve eşitliğini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada toplumsal cinsiyet derslerinin, toplumsal cinsiyet rollerini anlamlandırmada etkili olduğu görülmüştür (Duran ve Doğan, 2023). Bu sonuca göre toplumsal cinsiyet eşitliği dersi bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini anlamada ve toplumsal cinsiyet eşitliği benimsenmesinde önemlidir.

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Toplumsal cinsiyet eşitliği; toplumdaki kadın ve erkekleri cinsiyetlerine göre ayırmadan her iki cinsiyete de fırsat eşitliğinin sunulmasını, gücün adil paylaşılmasını ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği üç bileşenle açıklanmaktadır. Kaynaklara eşit erişim ve kullanım; eğitim, sağlık, istihdam gibi her bireyin hakkı olan alanlara kadınların ve erkeklerin eşit bir şekilde ulaşılmasını ifade etmektedir. Eşit katılım; siyasi, toplumsal, ailevi kararlarda kadınların da erkeklerle eşit bir şekilde karar alması ve rol oynaması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Şiddetten korunma ve güvenlik ise bireylerin cinsiyet fark etmeksizin güvenli bir şekilde yaşamlarını sürdürmesini ve her iki cinsiyetin de eşit şekilde korunulmasını ifade etmektedir (Rolleri, 2013). Bu üç bileşen toplumdaki eşitliğin ve adaletin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal hizmet uzmanları bu bileşenleri dikkate alarak her bir birey için fırsat eşitliği sağlamalıdır (Bhattacharya ve Bhattacharya, 2025). Fırsat eşitliğinin sağlanmasında da savunuculuk rolü devreye girmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği kadın ve erkeğin eşit şartlara sahip olması gerektiğini savunurken toplumsal cinsiyet adaleti kadın ve erkeğin adil şartlara sahip olması gerektiği üzerine durmaktadır. Toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliğinin odaklanmadığı noktalara odaklanmaktadır. Kadının ve erkeği cinsiyetlerinden gelen güç farklılıkları nedeniyle eşitliğin değil adaletin olması gerekmektedir (Baba, 2019). Bu da eşitliğin ötesinde daha duyarlı bir yaklaşımın benimsenmesini sağlamaktadır.

Toplumsal cinsiyet adaletini; Gheaus (2011) “Gender Justice” adlı makalesinde cinsiyete bağılı olarak ortaya çıkan dezavantajlılığın kaldırılması gerektiğı şeklinde ifade etmektedir. Yazara göre kadın erkek eşitliğinin sağlanmamasında toplumsal cinsiyet önyargılarının olduğı vurgulanmıştır. Bireyler kadınları ve erkekleri cinsiyetlerine göre değerlendirirken farklı kriterler kullanmaktadır ve bu değerlendirmelerin genellikle bilinçsiz olduğı durumunu örtük önyargı ile ifade etmektedir. Örtük önyargı bireyleri dezavantajlı bir duruma sokmaktadır. Örtük önyargı ile toplumsal cinsiyet normları gereğı bireyler başarılı olabileceğı yerlerde başarısız olmaktadırlar (Cundiff vd., 2013). Gheaus bunu klişe tehdidi olarak isimlendirmektedir. Klişe tehdidi ve örtük önyargı bir araya gelince toplumda kadın erkek eşitsizliğı ortaya çıkmaktadır. Sosyal hizmet perspektifinde, söz konusu önyargıların fark edilmesi; anti-opresif yaklaşımlar aracılığıyla eşitsiz güç ilişkilerinin dönüştürülmesine katkı sağlamaktadır (Dominelli, 1996). Böylece, sosyal hizmetin anti-opresif yaklaşımı toplumsal cinsiyet temelli önyargıların dönüştürülmesine katkı sunarken, adaletsizliğe yol açan yapısal etmenlerin anlaşılmasına da kapı aralamaktadır.

Kadın erkek arasındaki adaletsizliğe sebep olan etmenlerden birisi maliyetlerdir. Devletlerin istihdam konusunda kadınlara yapacağı maliyet erkeklerden fazla olmaması gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet adaletinin sağlanabilmesi için her iki cinsiyete de eşit yaklaşılması ve her iki cinsiyetinde istihdamdan veya diğerk haklardan eşit şekilde pay alması gerekmektedir (UN Women, 2020). Benzer şekilde toplumsal cinsiyet adaletsizliğinin etmenlerinden diğeri kadınların çalışma hayatında istatistiksel ayrımcılığa maruz kalmasıdır. İstatistiksel ayrımcılık, bireylerin toplumsal cinsiyet kurallarına uyması gerektiğı düşüncesine bağılı olarak; çalışma hayatına giren bir kadının aile içi rolleri göz önünde bulundurularp terfi almasının zorlaşması veya kolayca işten çıkarılması olarak tanımlanmaktadır (Gheaus, 2011). Bireyler toplumsal cinsiyet nedeniyle devletin imkanlarından daha az fayda sağlamamalıdır. Bu toplumsal cinsiyet adaletine aykırıdır.

Kadın erkek arasındaki adaletsizlik insan hakları ihlalidir. Toplumda toplumsal cinsiyet adaleti yoksa toplumda eşitliğin temin edilemediğı, bireylerin sosyal işlevsel olamadıkları, iyilik halinin düşük olduğı, sosyal adaletin de sağlanamadığı görülmektedir (Mickey, 2000). Toplumsal cinsiyet adaletinin sağlandığı ülkelerde refah seviyesinin de yüksek olduğı söylenebilmektedir.

Toplumsal cinsiyet adaleti, kadını dezavantajlı olarak görmemektedir. Bireyler cinsiyetlerinden dolayı dezavantajlı duruma düşmemesi gerekmektedir. Kadınlara ve erkeklere tanımlanan toplumsal cinsiyet rolleri toplumsal cinsiyet adaletsizliğine neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet adaletinin sağlanabilmesinin yolu toplumsal cinsiyet rollerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Toplumsal cinsiyetin getirdiği ataerkil sistemin ekonomik, sosyal, siyasi alanlara ve kurumlara yayılmaması gerekmektedir. Ataerkil sistem bu alanlara yayıldığında toplumsal cinsiyet adaletsizliğinden bahsedilmektedir. Toplumsal cinsiyet adaletsizliğinin nedenini ataerkil sistemdeki kurallardır ve bu kurallar da önyargılara sebebiyet vermektedir (Goetz, 2007). Ataerkil sistem, kadınlara yönelik sembolik şiddet uygulanarak onların edilgen konumlarını meşrulaştırmaktadır. Bu düzen, erkeğin üstünlüğünü değişmez bir gerçeklik gibi sunmakta ve kadınlara belirli rol ve sorumlulukların dayatılmasına zemin hazırlamaktadır (Bourdieu, 2001). Ataerkil sistem dolayısıyla kadınlar ikinci plana atılmaktadır bu da kadınların gelişmesi önünde engeldir. Kadınların gelişmesi, ilerlemesi ve dolayısıyla toplumsal cinsiyet adaletinin sağlanmasının bir yolu cam tavan sendromunun yenilmesidir. “Cam tavan” Gay Bryant tarafından 1984 yılında ortaya atılmıştır (Goldstein, 2014). Cam tavan, çalışma yaşamındaki kadının yönetimde yükselmeye çalışırken kısıtlı erişimlerle karşı karşıya kalmasını ifade etmektedir (Powell ve Butterfield, 2015). Kadın akademisyenlerle yapılan bir çalışmada kadın akademisyenlerin oranı %46 olarak tespit edilmiştir. İdari görev alan kadınların oranına bakıldığında ise bu oranın oldukça düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca bu kadın akademisyenlerin cinsiyete bağlı olarak dezavantajlı bir konumda oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Atay vd., 2022). Bu noktada sosyal hizmet mesleğinin savunuculuk ve aktivist rolü devreye girmektedir. Sosyal hizmet pratiğinde cam tavanın aşılması, kadınların liderlik rollerine erişimini kolaylaştıracak eşitlikçi politikaların ve destek mekanizmalarının geliştirilmesini gerekli kılmaktadır (Laine & Anis, 2024). Toplumsal cinsiyet rolleri gereği kadının ailenin ihtiyaçlarını görmesi, çocuklarıyla ilgilenmesi gibi rollerden dolayı kadınlar işlerinde yeterince yükselememektedir. Benzer şekilde kadının sahip olduğu rol ve sorumluluklar nedeniyle kadının özgüven eksikliği yaşaması ve bu sebeple hemcinsini rakip olarak görmesi nedeniyle cam tavan sendromu oluşmaktadır (Utma, 2019). Cam tavan sendromu kadınların kariyer fırsatlarına ulaşmada engel oluşturmaktadır. Cam tavan sendromu, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması önünde engel teşkil etmektedir (Lewis, 2017).

Toplumsal cinsiyet adaletinin tam olarak gerçekleştirilememesi sebebiyle cam tavan sendromu ortaya çıkmaktadır (Tunç ve Özmen, 2016). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet adaleti ve cam tavan sendromu birbiri ile ilişki içindedir ve her ikisi de birbirini etkilemektedir.

Toplumsal cinsiyet adaleti hem kadınların hem de erkeklerin adil olarak fırsatlardan faydalanmasını kapsamaktadır. Bu noktada toplumsal cinsiyet adaleti ve toplumsal cinsiyet eşitliği birbiri yerine kullanılmaktadır. Toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliğini de içine almaktadır. Toplumsal cinsiyet adaleti ve toplumsal cinsiyet eşitliği kavramları birbirinden ayrı olarak kullanılmamalıdır. İkisi de toplumsal refahın sağlanmasında kilit kavramlardır.

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Kuramları

Toplumsal cinsiyet kuramları, toplumsal cinsiyetin şekillenmesinde etkili olan faktörlerin incelenip bir teorik çerçeveye oturtulmasıdır. Toplumsal cinsiyet açıklayan ve bu kavramın bireyler üzerindeki etkisine değinen çeşitlik kuramlar bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet kuramları başlığında; Sosyal İnşacılık Kuramı, Psikanaliz Kuramı, Sosyal Öğrenme Kuramı, Bilişsel Gelişim Kuramı, Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı ve Feminist Kuramlar gibi kuramlara değinilecektir. Bu noktada Sosyal İnşacılık Kuramı toplumsal cinsiyet algısının oluşumu, sosyal inşanın bireylerin benlik saygısı üzerinde etkili olması noktasında büyük önem taşımaktadır.

2.1.3.1. Sosyal İnşacılık Kuramı

Sosyal inşacılık; bireylerin dünyayı nasıl anlamlandırdıkları bu anlamların toplumsal normlara, kimliklere nasıl dönüştüğünü açıklamaktadır (Schneider ve Sidney, 2009). Basit hali ile sosyal inşacılık; bireylerin dünyayı anlamlandırması, açıklaması ve yorumlaması şeklinde ifade edilmektedir (Teater, 2014). Bu kuramın kurucuları Berger ve Luckmann (1966) toplumsal düzenin insanın etkinlikleri, işlevleri sonucunda ortaya çıkan, biyolojinin değil insanın bir ürünü olduğunu savunmaktadırlar. Sosyal inşaa toplumun bir görünümü olduğu için bilgilerin sorgulanması, dünyanın anlamlandırılmasının tarihi bir sürecin olması, amacın farklı olasılıkları açığa çıkarması gibi farklı özellikleri bulunmaktadır (Galbin, 2014). Bu özellikler benliğin geçmiş

etkileşimlerden meydana geldiğini “söylem ağı” olduğunu belirterek bireylerle kurulan iletişimlerle ve inançlarla ortaya çıktığını göstermektedir (Gergen, 1992). Bu durumda sosyal inşa bireylerin benlikleri üzerinde de etkili olmaktadır. Bireylerin benlik saygısını salt kendilerini algılama biçimi olarak değil kültürün yönlendirdiği duygu olarak da görülmektedir (Hewitt, 2020). Bu da bireylerin benlik saygısının yüksekliğinin veya düşüklüğünün sosyal normlarla da şekillendiğini de ifade etmektedir.

Bireyin kendini algılaması çevresi ile girdiği etkileşimlerin bir sonucudur. Benlik saygısı düşük bireyler, çevrelerinden gelen tepkilere karşı daha hassas bir konumda yer almaktadırlar. Bu durumda “dış kaynaklı benlik” olarak ele alınmaktadır (Ziller vd., 1969). Dış kaynaklı benlik, sosyal inşa ile ilgili olup benliğin toplumsal normlarla şekillendiğini öne sürmektedir. Bireylerin benlik saygısı ve ruh sağlıklarını anlamak yine bu kuram ile sağlanabilmektedir (Andermann, 2010). Salt bireyin benlik saygısı ve ruh sağlığı üzerinde değil bununla birlikte bireyden beklenen sosyal roller de Sosyal İnşacılık Kuramı ile açıklanabilmektedir.

Bu noktada da toplumsal cinsiyetin ortaya çıkışını da bu kuram aracılığı ile açıklamak mümkündür. Çünkü toplumsal cinsiyet; toplumun bireylerin cinsiyetlerine göre normlar belirleyip buna uymasını beklemesidir. Toplumsal cinsiyet normlarının sürekli tekrarlanması, kişilerin yapacağı işler üzerinde belirleyiciliğinin olması, farklılıklar üzerinde hiyerarşi oluşturması açısından sosyal bir insanın olduğu görülmektedir (Lorber, 1994). Toplumsal cinsiyet kültürel ve tarihi yapının zamanla inşa edilmesi sonucu oluşan bir olgu olarak görülmektedir (Buttler, 2004). Bu durumda kadın erkek eşitliğinin oluşumu toplumun inşa ettiği normlar olarak açıklanabilmektedir. Bu noktada kadın-erkek eşitsizliğinin ortaya çıkışını da söz konusu kuramsal çerçeveye açıklamak mümkündür. Kadın-erkek eşitsizliği, toplumun bireylerin cinsiyetlerine ilişkin normlar belirleyerek bunlara uyum sağlamalarını beklemesiyle şekillenir. Bu normların sürekli yeniden üretilmesi, bireylerin üstleneceği rolleri belirlemesi ve farklılıkları hiyerarşik hâle getirmesi, konunun toplumsal bir inşa olduğu şeklinde yordanabilmektedir. Aynı şekilde, kadın-erkek eşitsizliği kültürel ve tarihsel yapıların zaman içinde inşa edilmesi sonucu oluşan dinamik bir süreçtir (Lorber, 1994). Dolayısıyla kavram, toplumun inşa ettiği normlar aracılığıyla biçimlenen ve güç ilişkilerini yeniden üreten toplumsal bir yapı olarak değerlendirilmelidir.

2.1.3.2. Psikanaliz Kuram

Psikanaliz kuram, Sigmund Freud tarafından bilinçaltı kavramının temeline dayanarak psikoloji bilimine kazandırılmıştır. Freud, psikanaliz kuramını bireylerin bilinçaltındaki duygularını ve düşüncelerini çözümleme olarak tanımlamaktadır. Bilinçaltı; bireylerin duygularını ve düşüncelerini etkileyen ve bireyin bunların farkında olmaması şeklinde tanımlanmaktadır. Bilinçaltından dolayı bireyler cinsel ve saldırgan dürtüler ile davranışlarını şekillendirmektedir. Bu kavramı Freud “itki” ile açıklamaktadır (Freud, 1942). Freud, bilinçaltı kavramını kullanarak bireylerin davranışlarının altındaki davranışları ve psikolojik sağlamlıklarını ölçmektedir. Freud’a göre bireylerin duyguları ve düşünceleri bilinçaltından gelen itki ile yönlendirilmektedir.

Psikanalitik kuram, kişiliğin id, ego ve süper ego ile ortaya çıktığını öne sürmektedir. Freud’a göre kişilik bir buzdağdır. İd, bilinçaltını; süper ego, bilinç öncesini; ego ise bilinci kapsamaktadır (Sağlık, 2021). İd, dürtüsel hareketlerde bulunmaya sebebiyet veren ilkel bir psişik ortamı temsil etmektedir. Kişiliğin, biyolojik temelidir. İd, cinselliğin (libido) bir dürtüsü olarak görülmektedir. Ego, kişiliğin “yürütücüsü” olarak görülmektedir. Ego, idin salgıladığı libidonun akla uygun olarak kontrolü sağlamaktadır. Ego, sağduyunun ve mantığın merkezidir. Süper ego ise kişilikteki vicdanı temsil etmektedir. Süper ego, ahlaki suçluluk duygularının artmasına sebebiyet vermektedir (Lapsley ve Stey, 2011). Bu üç kavram psikanalizin temelini oluşturmaktadır.

Psikanalitik kuram kişiliğin gelişiminde üç dönemin olduğunu söylemektedir. Bu üç dönem Freud’un psikoseksüel evrelerin sınıflandırılması ile oluşturulmuştur. Psikoseksüel evreler oral dönemle başlayıp ergenlik ile son bulmaktadır. Oral dönem (0-18 ay); hazzın ağız olduğu evredir. Bu dönemde bebek ağız yoluyla nesneleri tanımaya çalışmaktadır. Anal dönem (1,5-3,5 yaş); hazzın ağızdan anüse doğru kaydığı dönemdir. Çocuk tuvalet eğitimi almaya başlamaktadır. Bu evrede tuvaletini tutma gibi sorunlar görülebilmektedir. Fallik dönem (3-5 yaş); hazzın genital bölgeye yöneldiği evredir. Bu evrede çocuk kendi ve karşısındakinin cinsiyetini tanımaya başlamaktadır. Bu evrede oedipus ve elektra kompleksleri ortaya çıkmaktadır. Çocuk hadım edilmekten korkmaktadır. Latent dönem (5-13 yaş); libidonun bastırıldığı ve okula gitmenin başladığı

evredir. Bu dönemde cinsel istekler gizlenmiştir ve bu döneme gizil dönem de denilmektedir. Ergenlik (genital) dönem (13-18 yaş); hazzın tekrar genital bölgede olduğu dönemdir. Karşı cinsle ilişki kurmaya ve birey kendini karşı cinse sevdirmeye çalışmaktadır (Elkatawneh, 2013). Bu evreler aynı zamanda toplumsal cinsiyet kimliğinin oluşumuna da etki etmektedir. Psikanalitik kurama göre toplumsal cinsiyet kimliğinin gelişimini üç dönem altında incelemek mümkündür. İlk dönem; oral ve anal dönemleri kapsamaktadır. Bu dönemde çocuğun hareketleri erkeksidir. Anneye bağlılığın olduğu oral dönemde memeden ayrılmak çocuk için bir kaos oluştururken hemen arkasından gelen tuvalet eğitimi de bunu pekiştirmektedir. İlk dönemin hem cinsiyet hem de toplumsal cinsiyet açısından önemi, özellikle oral dönemde, her iki cinsiyetin de cinsiyetinin erkek olmasıdır ve toplumsal cinsiyet kimliğinin de erkeksi olmasıdır (Güçlü ve Yiğit, 2018). İkinci dönem; bu dönemde baskın olan cinsiyet yine erkek olarak görülmektedir bunun sebebi hala anneye duyulan sevgidir. Erkek çocukları babaları ile yarışa girmektedir ve babalarının büyük olmasından dolayı hadım edileceğinden korkmaktadırlar (Zeybekoğlu, 2009). Freud, bu duruma Oidipus Kompleksi adı ile kavramsallaştırmıştır. Benzer şekilde kız çocukları da annelerini kendilerine rakip olarak görmektedirler. Kız çocuklarının penisi olmadığı için kız çocukları kendilerini eksik olarak görmektedirler ve bu da Elektra Kompleksi ile açıklanmaktadır (Topçu, 2017). Üçüncü dönem; oidipus kompleksinin yenilmeye başlandığı ve erkek çocuğunun babayı rol model olarak aldığı evredir. Bu evre toplumsal cinsiyet kimliğinin şekillenmesinde daha belirgindir (Dökmen, 2015). Çünkü erkek çocuğu babasını örnek olarak erkeksi davranışlarda bulunmaya başlamaktadır. Toplumsal cinsiyetin erkek çocuğuna bahsettiği toplumsal cinsiyet rollerini yerine getirmeye başlamaktadır. Kız çocuklarında ise babalarına olan hayranlık hala devam etmektedir (Khan ve Haider, 2015). Kız çocuğu babasından çocuğunun olmasını beklemektedir. Anneye karşı korku yoktur. Freud, kız çocuklarında anneye karşı herhangi bir korkunun olmaması; vicdani ve ahlaki düzeyde erkek çocuklarından geride kaldığını ve toplumsal cinsiyet kimliğinin gelişiminde de ahlaki olarak erkeklerin altında olduğunu söylemektedir (Dökmen, 2015). Frued'un yaptığı bu tanımlamaya göre kız çocuğu erkek çocuğuna kıyasla eksiklik duygusu yaşamaktadır ve bu da kadınsı kimliğin kabullenmesine sebebiyet vermektedir. Kız çocuğu başka çaresi olmadığını düşünerek kadınsılık özelliğini kabul etmiş görülmektedir (Person ve Ovesey, 1983). Bu durum kadının hem dezavantajlı olmasına hem de

toplumun kadına biçtiği rolleri yerine getirmesine sebebiyet vermektedir. Bireyin erken dönemde içselleştirdiği roller kadınların toplum tarafından biçilen rolleri sorgulamadan yerine getirmelerine sebebiyet vermektedir. Bu durum aynı zamanda kadınların toplumdaki dezavantajlı konumlarını meşrulaştırmaktadır.

2.1.3.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal Öğrenme Kuramı, Albert Bandura aracılığıyla literatüre kazandırılmış bir kuramdır. Sosyal öğrenme kuramına göre, öğrenme sosyal ortamda gerçekleşmektedir. Çocukların bir şeyleri öğrenmesi için o şeyi doğrudan tecrübe etmesi gerekli değildir. Çocuklar, bir şeyleri öğrenirken çevresinde gördükleriyle öğrenmektedirler (Bahar, 2019). Çocuklar; bireyleri gözlemleyerek, taklit ederek ve onları model alarak yeni davranışlar öğrenmektedirler (Hahlbeck ve Vito, 2021). Bireyler, “edimsel öğrenme”, “taklit etme ve model alma” yollarıyla davranışları öğrenmektedirler (Su Tatlıoğlu, 2021). Çocuklar toplum tarafından öğrendiği bilgileri içselleştirir ve yaşam döneminin ilerleyen safhalarında bunu hayatında uygular. Çocuğun bu öğrenme ve uygulama süreçleri çocuğun kimliğini, çocuk üzerindeki rolleri belirlemektedir (Dodgers vd., 2023). Belirlenen roller, çocuğu sınırlamaktadır ve yük olmaktadır.

Çocuk, ebeveynine ve çevresine bakarak kadınlık ve erkeklik rollerini model alma yoluyla öğrenmektedir (Şahin, 2019). Bu kurama göre; çocukların bir davranışı pekiştirmeleri için ödüllerle ve cezalarla karşı karşıya kalmaları gerekmesidir. Çocuk sergilediği davranışların bir kısmında ceza alırken bir kısmında ödül almaktadır ve bunlar da çocuğun o davranışı pekiştirmesine veya unutmamasına yardımcı olmaktadır (Bandura, 1971). Bu durum toplumsal cinsiyet rollerinin yerine getirilirken de aynı işlemektedir. Çocuk cinsiyetine uygun davranması sonucunda çocuk ödüllendirilmektedir. Çocuk cinsiyetine aykırı bir davranış yaptığında ise cezalandırılmaktadır. Çocuğun ödüllendirilmesi ve/veya cezalandırılması o davranışın pekişmesine ve sonucunda da davranışı öğrenmesini sağlamaktadır. Bandura, sosyal öğrenmede modellemeyi bahsetmektedir. Modelleme yoluyla öğrenme; toplumdaki diğer bireylerin davranışları inceleyerek ve gözlemleyerek o davranışı model almaktır (Bandura, 1971). Çocuklar, topluma uygun olarak nasıl davranacağını ebeveynlerini veya çevrelerindeki diğer insanları inceleyerek o davranışı model almaktadır. Erkek çocuklarının, babalarını; kız çocuklarının, annelerini taklit etmeleri cinsiyet üzerinde özdeşim kurmalarına yardımcı

olmaktadır. “Sosyal öğrenme kuramına göre erkek çocuğunun erkeksi olabilmesi için babasının erkeksi özelliklerinin artması gerekmektedir, aynı şekilde kız çocuğunun kadınsı olabilmesi için annenin kadınsı özelliklerinin artması gerekmektedir. (Vargel-Pehlivan, 2017; Anar, 2011). Bu bağlamda çocukların cinsiyet rollerini öğrenmeleri ve cinsiyet algılarının şekillenmeleri annelerinin ve babalarının tutum ve davranışları ile ilgilidir.

Bireyin toplumdan dışlanmaması için toplumsal davranışlara uyması gerekmektedir. Bu davranışların öğrenilmesi de sosyal öğrenme kuramı ile gerçekleşebilmektedir (Orhan ve Dağcı, 2015). Bu sebeple çocuklar toplumsal cinsiyet rollerini toplumdan dışlanmamak için öğrenmektedir. Her çocuk ebeveynlerini ve çevresinin davranışlarını model alarak veya yaptığı davranış karşısında ödül veya ceza alması toplumsal cinsiyet rollerinin daimi olacağını ve bu sürecin değişiminin zor olacağını göstermektedir.

2.1.3.4. Bilişsel Gelişim Kuramı

Temsilcilerinin Kohlberg ve Piaget olan bilişsel gelişim kuramı, toplumsal cinsiyet kimliğinin çocuğun toplumsal cinsiyeti öğrenmede büyük bir araç olduğunu öne sürmektedir (Bussey ve Bandura, 1999). Bilişsel gelişim kuramı, çocukların cinsiyetlerini öğrenme ve cinsiyetleri ayırtırmanın bilişsel gelişimden geçtiğini söylemektedir. Bu kuram, çocukların cinsiyeti algılama ve anlamlandırma sürecinde ilk önce kendi cinsiyetlerinin farkına vardıklarını savunmaktadır. Kendi cinsiyetinin farkına varan bir çocuk diğer bireylerin de cinsiyetlerinin farkına vardığı sonucuna ulaşmaktadır. Çocuk, kendi cinsiyetinin ve diğer bireylerin cinsiyetlerini anlamlandırdıktan sonra sahip olduğu cinsiyete göre yaşamaya başlamaktadır (Vargel Pehlivan, 2017). Bu da çocuğun cinsiyet rollerinin şekillenmesini etkilemektedir. Çocuk çevrelerinden aldığı bilgiler ışığında toplumsal cinsiyet rollerini benimsemektedir ve toplumsal cinsiyet rollerinin değiştirilemez olduğunu varsaymaktadır. Çocuk kendi cinsiyetini tanımladıktan sonra daimi bir toplumsal cinsiyet kimliğine sahip olmaktadır. Bilişsel gelişim kuramı, çocuk toplumsal cinsiyet kimliğini bulduktan sonra bu kimliğin değişmeyeceğine inanmaktadır ve bunu da cinsiyet sabitliği olarak tanımlamaktadır (Bussey ve Bandura, 1999). İlk olarak cinsiyet etiketlemesi, daha sonra cinsiyet kimliği ve son olarak cinsiyet sabitliği olarak kategorize edilmiştir. Çocuklar her kategoriden geçtikçe cinsiyeti anlamaları ve algılamaları artmaktadır (Leaper, 2023). Cinsiyeti etiketleme; çocuklar kendilerinin ve

diğer bireylerin cinsiyetlerini anlamlandırmaktadırlar. Cinsiyet kimliği; çocuklar bu evrede cinsiyetlerinin sürekliliğini anlamaktadırlar (Aydoğdu, 2017). Cinsiyetin sabitliği; çocukların görünümünde değişimler olsa dahi çocuk cinsiyetin değişmeyeceğini bilmektedir (Slaby ve Frey, 1975). Bilişsel gelişim kuramı, çocuğun cinsiyet algılarının bilişsel bir süreç olduğunu savunmaktadır. Çocuklar bu süreçlerden geçerek cinsiyetlerini öğrenmektedirler ve toplumsal cinsiyet algılarını belirlemektedirler.

2.1.3.5. Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı

Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı; Sandra Bem tarafından geliştirilmiştir. Bem'in bu kuramı; sosyal öğrenme kuramı ile bilişsel gelişim kuramının birleşimi niteliğindedir. Çocuğun cinsiyeti bilişsel açıdan anlamlandırması noktasında bilişsel gelişim kuramı, toplumsal cinsiyet davranışlarını sosyal çevresi ile öğrenmesi alanında ise sosyal öğrenme kuramından yardım almaktadır (Dökmen, 2015). Şema bilişsel bir yapıdır. Bireyin çevresel uyaranları algılaması, düzenlemesi ve zihinsel süreçleri kodlamaktadır. Bu da her türlü bilginin işlenmesi anlamına gelmektedir. Benzer şekilde bu kuram, şemanın toplumsal cinsiyet bağlamında bireyin bilişine kadınsı ve erkeksi olarak tanımlamıştır (Güçlü ve Yiğit, 2018). Bu tanıma göre kadınsı ve erkeksi kişilikler, bireye işlenmektedir (Vargel-Pehlivan, 2017). Toplumsal cinsiyet şeması kuramı, çocukların toplumsal cinsiyet rollerini nasıl öğrendiklerini ve öğrendikleri rolleri nasıl içselleştirdiklerini incelemektedir. Toplumsal cinsiyete uygun hareket edilmesi için toplum, çocuklara cinsiyete özgü beceriler geliştirmelerini ve cinsiyetlerine göre doğru davranışlarda bulunmalarını beklemektedir (Bem, 1981). Çocuklar da toplumun belirlediği roller ve davranışlar sonucunda kendi davranışlarına şekil vermektedirler.

Çocuklar, kadınlık ve erkeklik yapılarına göre bireyleri tasniflemektedirler. Hangi cinsiyetten olduğunu öğrendikten sonra çocuk kim gibi davranacağına da karar vermektedir. Bunlar da toplumsal şemayı oluşturmaktadır (Aydoğdu, 2017). Bu bağlamda kadınların ve erkeklerin görünüşleri hakkında genel bir bilgi sahibi olmaktadır. Çocuk, "...kadınlar; uzun saçlıdır, erkekler; kısa saçlıdır..." şeklinde tasnifleme yapmaktadır (Ergül Güvendi, 2023). Yapılan bu tasnifleme sonucunda yaşamın ilerleyen dönemlerinde toplumsal cinsiyet algılarını değiştirmektedir.

Kuram, kadınsı ve erkeksi kişilik yapılarını kadınsı, erkeksi, androjen, farklılaşmamış cinsiyet tiplmesi şeklinde dört gruba ayırmıştır. Kadınsı davranış örüntülerini; kadınsı kişiliğin ve davranış tipinin erkeksi tipine göre daha belirgin olmasıdır. Erkeksi davranış örüntüleri ise kadınsı kişiliğin tam zıttıdır. Androjen davranış örüntüleri; kadınsı ve erkeksi davranış örüntülerinin eşit olmasıdır. Farklılaşmamış cinsiyet tiplmesi; kadınsı ve erkeksi davranış örüntülerinin taşınmamasıdır (Sırma, 2023). Kadınsı davranış örüntülerinin özellikleri sakin, kırılgan; erkeksi davranış örüntülerinin özellikleri baskın, hırslı, özgür olarak tasniflenmiştir (Bem, 1981). Toplumsal cinsiyet tiplmelerinin davranışları doğrultusunda çocuklar belirlenmiş tiplmelerin özelliklerini göz önünde bulundurarak kendilik algılarını oluşturmaya başlamaktadırlar. Çocuklar sosyal çevrelerinden öğrendikleri ve bilişsel gelişimlerinin bir göstergesi ile cinsiyetlerini anlamlandırdıktan sonra kadınsı, erkeksi, androjen ve farklılaşmamış cinsiyet tiplmesi arasında kendisini en yakın hissettiği tiplmeyi seçmektedir.

2.1.3.6. Feminizm Kuramları

Feminizm, kadınların ve erkeklerin eşit haklarının olmaması nedeniyle ortaya çıkmıştır. Feminizm yaklaşımını Özdemir ve Aydemir (2019) 4 dalga olarak sınıflamışlardır. İlk dalgada kadının ve erkeğin haklarının eşit olması gerektiği vurgusu yapılmaktadır. Kadınların da erkekler gibi eğitim alma, seçme hakkı ve diğer siyasi hakları olduğunu savunan ve bu haklar için mücadele eden bir dönemdir. İkinci dalga; kadınların üzerindeki baskının kaldırılması ve kadınların özel yaşamlarının olduğunun algılanmasıdır. İkinci dalga ile kadınların birbirleri için örgütlenmesi ile öne çıkmaktadır. Üçüncü dalga; farklı ırka, dine, etnik kökene sahip olan kadınların ve her bir kadının kendine özel sorunları olduğu kabul edilen dalgadır. Dördüncü dalga ise kadınların sosyal ağlarla örgütlenmesinden ortaya çıkmıştır.

18. yüzyılın sonları, 19. Yüzyılın başlarında ortaya çıkan feminizmin yaşadığı dalgalarla ilk çıktığı noktadan farklı bir noktaya evrildiği görülmektedir. Temelinde kadın erkek eşitsizliğine vurgu yapılan feminizmde farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımlar; Marksist, Radikal, Liberal (Dikici, 2016) ve Sosyalist feminizm şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bu yaklaşımların hepsi farklı noktalara değinse de temelinde eşitlik vurgusu yatmaktadır.

Marksist feminizm

Marksist feminizm, fırsat eşitliği kavramı üzerinde yoğunlaşmaktadır (Dikici, 2016). Dünyada çeşitli ırka, etnik kökene, sosyoekonomik duruma sahip kadınların varlığından bahsetmektedir. Kadınlar arasında ayrımcılığın yapılmaması gerektiğini her kadının bir diğeriyle eşit haklara sahip olduğunu savunmaktadır. Kadınların, iş yaşamında düşük ücretlerle çalıştırıldığı, işten çıktıktan sonra evde çalışarak erkeklerden fazla çalıştığını bu noktada da çalışma yaşamında kadınların ve erkeklerin arasında bir eşitsizliğin olduğunu ileri sürmektedir (Atan, 2015). Marksist feminizme göre kadınların yaşadıkları sorunlar ortak bir sorun olarak görülmemelidir. Kadınların yaşadıkları sorunlar ortak bir sorun olarak görüldüğünde yaşadıkları sorunlar basite indirgenmiş olacaktır.

Radikal feminizm

Radikal feminizm, patriyarka toplum yapısının kadın üzerindeki baskısına değinmiştir. Ataerkil toplum yapısında erkekler ön plandayken kadınlar hep arka planda kalmıştır. Kadınlar sürekli kendisini kanıtlama çabası içindedir. Radikal feminizm diğer feminizm yaklaşımlarından farklı olarak iş yaşamındaki kadınların cinsel tacize uğraması noktasına değinmektedir (Atan, 2015). Kadınların kendi bedenleri üzerinde hak sahibi olması gerektiğini savunmaktadır. Kadınların özgür kalabilmeleri için kadınları ekonomik yönden tamamen özgür bırakılması gerektiği düşüncesiyle yola çıkan radikal feminizm kadının hala bir köle olduğunu savunarak “kölelikten azat edilmelidir” görüşünü temele almaktadır (Çağıl, 2020). Bu bağlamda radikal feminizm, kadınlar için tam bir özgürlükten söz etmektedir.

Liberal feminizm

Liberal feminizm, kadınlara her türlü hakkın verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Temelinde eşitlik, özgürlük, adalet gibi söylemleri vardır. Kadın-erkek ayrımcılığını eleştirir ve hiçbir bireyin ayrımcılığa maruz kalmaması gerektiğini savunur (Cottais, 2020). Kadınların ve erkeklerin eşit ve evrensel hakları sahip olması gerektiği noktasına vurgu yapar. Her alanda kadınların ve erkeklerin eşit haklarının olduğunu ileri sürer (Mohajan, 2022). Liberal feminizmin savunucuları eşitliği ve özgürlüğü temele almaktadırlar (Law, 2019). Kadınların ve erkeklerin temel haklara eşit şekilde erişimleri gerektiği düşüncesi vardır.

Sosyalist feminizm

Sosyalist feminizm, kadınların kapitalist ve ataerkil düzen içinde yaşadığı haksızlık üzerinde durmuştur. Ataerkil toplum yapısı ve kapitalizm nedeniyle kadın ikinci konumda görülmeye başlanmıştır. Kapitalizmin getirdiği çalışma baskısı sonucu erkek iş hayatına atılmıştır. Kadın ise evde bakıcı rolüne girmiştir (Özdemir, 2017). Sosyalist feminizme göre kadınlar ekonomik anlamda özgür olmalıdır ve erkeklerle eşit görülmelidir (Mohajan, 2022). Bu feminizm türüne göre toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması bir noktada kadının ekonomi alanında özgür olmasında yatmaktadır.

2.2. Benlik Saygısı

Benlik, sosyal psikoloji alanının önemli bir kavramıdır. Çeşitli tanımlamaları olmasına rağmen en yalın haliyle benlik; bireyin kendisine ilişkin duyguları, düşünceleri ve değerlendirmeleri içeren bir olgudur (Gecas, 1982). Benlik kavramını psikoloji literatürüne kazandıran William James, “me” ve “I” kelimelerini farklı kavramlar olarak ele almıştır. James, “me” kavramını bilinen benlik olarak, “I” kavramını ise bilen benlik olarak açıklamıştır (1968). “Me” ve “I” benliğin tanımlayıcı yönünü göstermektedir ve ikisinin ayrı ayrı görülmesi imkansızdır. Bu iki kavram birbirini beslemektedir aynı zamanda birbirlerinden şekillenmektedirler. Kendilik anlayışında birey kendi hayatını şekillendiren bir özneyken inançları, duyguları ile içsel bir yapı olarak nesnedir (Morf ve Koole, 2012). James’e göre benlik; bireyin kendi ile ilgili her şeyi söyleyebilmesidir (Özen ve Gülçatı, 2010). Rosenberg (1979) ise benlik kavramını bireyin duygularını, inançlarını deneyimlerini içeren dinamik bir yapı olarak tanımlamaktadır ve kültürel, sosyal ve psikolojik faktörlerle biçimlenmektedir. Bu haliyle benlik sosyal bir yapı olarak görülmektedir. Benlik, sosyal bir yapı olduğu için de sürekli değişim halindedir.

Benlik kavramı “maddesel benlik, sosyal benlik, spiritüel benlik ve saf ego” olmak üzere dört kategoride incelenmiştir (Aslan Yılmaz, 2016). Maddesel benlik; bireyin sahip olduğu her türlü maddi obje olarak tanımlanmaktadır (Sancı ve Uçar, 2021). Bu maddi objeler bireyin toplum içindeki statüsünü belirler (Belk, 1988). Sosyal benlik; bireyin sosyal çevresinin birey hakkındaki algılarıdır (James, 1968). Başka bir tanıma göre sosyal benlik, bireyin diğer bireylerle olan etkileşimi sonucu benimsediği toplumsal normlar ve beklentiler doğrultusunda gelişmektedir (Mead, 1934). Spiritüel (manevi) benlik bireyin içsel dünyası ve öznel varoluşuyla ilgilidir ve bireyin doğal yetenekleri, eğilimleridir

Spiritüel (manevi) benlik; bireyin ahlaki ve entelektüel boyutudur (Özdayı, 2019). Saf ego ise “bilen ben ve bilinen ben”dir (Aslan Yılmaz, 2016). Saf ego, varoluşsal benlik olarak tanımlanmaktadır (Kim vd., 2023). Maddesel, sosyal, spiritüel benlikler saf egonun birer alt türü olarak görülmektedir. Benliğin bu kategorilerinden ayrı Belk’in üstünde durduğu genişletilmiş benlik de bulunmaktadır. Belk, genişletilmiş benliği “sahip olduklarımız biziz” temelinde ifade etmektedir. Bireylerin sahip olduğu nesnelerin benliğin bir parçası olmaya başlamaktadır ve benlik algısını şekillendirmektedir. Bu benliğe göre bireyin, benliği genişlemektedir ve sosyal benliği oluşmaktadır (Belk, 1988). James (1968)’in yaptığı sosyal benlik tanımına ek olarak sosyal benlik; bireyin başkalarına kendini sunması ve toplumun gözünde kendini algılayışı ile ilişkilidir (Goffman, 1959). Bu benlik türleri bireyin kimlik gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bireyin kimlik gelişimi kendilik algısının gelişmesine ve benlik saygısının yükselmesine yardımcı olmaktadır.

Benlik saygısı; stresli durumlarda bireyin kendisine inanması ve motivasyonun artmasının sağlanması olarak tanımlanmaktadır (Shack vd., 2018). Bir başka tanıma göre; bireyin kendisini tanımladığı olumlu ve olumsuz olmak üzere tüm algılarını ifade etmektedir (Altmann ve Roth, 2018). Rosenberg’in (1979) tanımında benlik saygısı; bireyin, kendisi üzerindeki algıladığı değer ve kendisine verdiği önem ile alakalıdır. Benlik saygısı, yüksek benlik saygısı ve düşük benlik saygısı olarak ikiye ayrılmıştır. Düşük benlik saygısı, bireyler için bir risk faktörüdür. Düşük benlik algısı olan bireyler; stresli olaylardan daha fazla ve daha çabuk etkilenmektedirler ve kendilerini yetersiz görebilmektedirler (Ataoğlu vd., 2019; Sevim ve Artan, 2021). Yüksek benlik saygısı ise bireyin kendisini yetkin görmesi ve stresli olayları yenmek için yüksek motivasyonunun bulunmasıdır (Yöyen, 2017). Bireylerin baş etme mekanizmaları da benlik saygılarının yüksek veya düşük olmasıyla ilgilidir.

Benlik saygısı, bireyin başka insanlarla etkileşime girmesiyle başlamaktadır. Bu da benlik saygısının gelişiminin çocukluktan başladığını göstermektedir. Birey başkalarıyla etkileşime geçtikçe kendi hakkında olumlu veya olumsuz geri bildirim sağlamaktadır (Doğan vd, 2009). Benlik saygısı, bireyin içinde bulunduğu gelişim evresiyle de ilgilidir. Birey, ergenlik dönemindeyse veya yaşlılık dönemindeyse benlik saygısı düşmektedir. Genç ve orta yetişkinlikte benlik saygısının diğer dönemlere göre yüksek olduğu görülmektedir (Katra, 2021). Ergenlik döneminde benlik saygısının düşmesinin sebebi

bireyin kimlik karmaşasına girmesi ve kendini karşı tarafa beğendirme isteğidir. Yaşlılık döneminde benlik saygısının düşmesinin nedeni ise bireyin kendi hayatındaki kontrolünün azalması, karar verme mekanizmasından uzaklaşması olarak açıklanabilmektedir. Kendi dönemleri içinde benlik saygısı yüksek olan bireylerde adaptasyon ve özgüven oranı daha yüksektir (Fırat-Kılıç, 2018). Aynı zamanda benlik saygısı düşük olan bireylerde bağımlılığın yüksek olduğu görülmektedir. Çınar ve Mutlu'nun (2019) yaptığı araştırmada benlik saygısı düşük olan bireylerde teknoloji bağımlılığı yüksektir. Bu durum bireyin psikolojik ve sosyal iyilik hali ile iç içe olduğunu göstermektedir.

Sosyal hizmet öğrencileri ile yapılan bir çalışmada benlik saygısı düşük olan öğrencilerin sosyal kaçınmayı daha fazla kullandıkları görülmüştür (Zengin vd., 2017). Psikososyal destek talebinde bulunan bireylerle yapılan çalışmada da kaygı düzeyinin artması ile benlik saygısının düşmesi arasında ilişki bulunmuştur. Psikososyal destek talebinde bulunan kişilerin psikososyal ve aile danışmanlığı talepleri olduğu görülmüştür (Tahtacı ve Özmete, 2023). Bu da benlik saygısının yükseltilmesinde sosyal hizmet mesleğinin önemini göstermektedir. Sosyal hizmet uzmanları toplumsal refahı sağlayabilmek için bireylerin benlik saygılarını yükseltme konusunda öncü mesleklerden biri haline gelmektedir.

Benlik saygısının yüksek olması veya düşük olması bireyin benlik saygısını nasıl sürdürdüğü ile ilişkilidir. Düşük benlik saygısına sahip olan bireylerin benlik saygılarını yükseltmeleri; yüksek benlik saygısına sahip olan bireylerin ise benlik saygılarını yüksekte tutmaları önemlidir (Corcker ve Park, 2004). Bireyin benlik saygısını yüksekte tutması psikolojik sağlam olmasına ve sosyal iyilik halinin yüksek olmasına yardımcı olmaktadır.

Benlik saygısı düşük bireylerin somatizasyon, depresyon ve anksiyete gibi psikolojik sorunların görülme sıklığı yüksek benlik saygısı olan kişilere göre daha fazladır. Benzer şekilde bireylerin kendilerini suçlamaları, intihar düşüncüleri benlik saygısının düşük olduğunu göstermektedir (Hunter vd., 1982). Dolayısıyla benlik saygısının seviyesi bireyin psikolojik iyi oluşunu, stresle başa çıkma becerisini belirlemektedir. Nitekim benlik saygısı yüksek bireylerin stresli durumlara karşı başa çıkma mekanizmaları daha kuvvetlidir, aynı zamanda sosyal destek talebi karşısında daha aktiflerdir (Masten, 2001).

Sosyal destek mekanizmaları güçlü olan, sosyal ilişkilerde kabul gören, dışlanmayan bireylerin benlik saygıları da yüksektir. Bireylerin benlik saygıları yüksek olsa dahi sosyal dışlanma riskinin olduğu yerlerde bulunduğu benlik saygılarında düşüşler meydana gelmektedir (Leary ve Baumeister, 2000). Bu durum, bireylerin benlik saygılarının salt bireysel özelliklerinden değil, sosyal çevrenin de etkisiyle şekillendiğini göstermektedir.

Toplumsal normlar, ayrımcılıklar, dışlayıcı tutum ve davranışlar bireylerin benlik saygısını zedelemektedir. Buna karşın güçlü sosyal desteklerin olması, toplumsal kabulün olması bireylerin benlik saygısını yükseltmesine yardımcı olmaktadır (Crocker vd., 2003). Bu da gösteriyor ki bireyin sosyal çevresinden destek alması, sosyal çevre ve toplum tarafından kabul görmesi benlik saygısının yüksek olması ve istikrarı açısından önemli bir noktadadır.

2.3. Kuşaklar Teorisi

Bireylerin yaşayış tarzlarının, düşünce yapılarının, ilgilerinin benzer olması; birbirine yakın kuşakta yaşamalarının nedenidir (Çakır ve Azman, 2022). Kuşak; yakın dönemde doğan bireylerin oluşturduğu bir gruptur (Mannheim, 1970). Bireylerin düşünce yapılarının şekillenmesinde aileden ziyade, aynı dönemde yer aldığı bireylerin etkisi daha fazla görülmektedir (Kuran, 2021). Bireylerin arkadaş ortamında ailelerinden daha fazla vakit geçirmesi bunun nedeni olarak görülebilmektedir.

Bireylerin düşünce yapıları arasındaki farklılıkları Karl Mannheim incelemiştir. Karl Mannheim, makalesinde bireylerin yaşadıkları dönemdeki bireylerden etkilendiklerini öne sürmüştür (Connoly, 2019). Mannheim'e göre bireyler yalnızca aynı senede doğdu bireylerden değil o dönemde yaşayan bireylerden de etkilenmektedir (1952). Toplumsal yapının değişmesiyle nesiller arasındaki düşünce yapılarının da farklılaştığı tespit edilmiştir (Chapman, 2010). Aynı nesildeki bireylerin hepsinde benzer düşünce yapılarının olmasından ziyade o nesildeki popülasyonun düşünce yapısına bakılması gerekmektedir (Repanshek, 2022). Çoğunluğun düşünce yapısı ayrı ayrı her bireye sirayet etmektedir. Bu sebeple bireyler yıllara/dönemlere göre ayrılmışlardır.

Kuşaklara ilişkin farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır (Leask vd., 2013; Hayes vd., 2018; Baran vd., 2020; Sipocz vd., 2021; Çetinkaya, 2022).

Tablo 1. Kuşakların sınıflandırılması

Yazar(lar) ve Tarih	Sessiz Kuşak	Bebek Patlaması	X Kuşağı	Y Kuşağı	Z Kuşağı	Alfa Kuşağı
Leask vd., 2013		1946-1964	1965- 1976	1977- 1994		
Hayes vd., 2018		1946-1964	1965- 1980	1981- 1995		
Dimock, 2019	1928- 1945	1946-1964	1965- 1980	1981- 1996	1997- 2012	
Baran vd., 2020	1925- 1942	1943-1960	1961- 1981	1981- 1995	1995- 2009	2010 ve sonrası
Sipocz vd., 2021		1943-1960	1961- 1981	1981 ve sonrası		
Çetinkaya, 2022	1925- 1945	1946-1964	1965- 1979	1980- 1999	2000 ve sonrası	

Bu çalışma kapsamında Dimock'un (2019) yaptığı sınıflandırma kullanılmıştır.

2.3.1. Sessiz Kuşak (Gelenekselci Kuşak)

Sessiz kuşak, 5 Kasım 1951 yılında TIME dergisinin öne sürdüğü bir kuşaktır. Bu kuşağın en belirgin özelliği sessiz olmasıdır. 1925 ve 1945 yıllarını kapsadığı için “Savaş Sonrası Kuşak” olarak da bilinmektedir. Sessiz kuşaktaki bireyler, normlara uyan, aileye önem veren, itaatkar olan bireyler olarak bilinmektedirler (Henger ve Henger, 2012). 2. Dünya Savaşı ve Ekonomik Buhran bu döneme denk gelmiştir (Olsson vd., 2020). Savaştan sonra savaşı konuşamadıkları için sessiz kuşak olarak bilinmektedirler (Nieland vd., 2022). Bu kuşaktaki bireylere sessiz denilmesinin altında savaş ile ilgili fikirlerini ifade edememeleri yatmaktadır. Bireyler, otoriteye ve otoritenin baskısına saygı duymaktadırlar. Sadakat, birbirine bağlılık bu dönemin belirgin özelliklerindendir. Komşuluk ilişkileri sağlam temellere dayanmaktadır. Geniş aile yapısı vardır (Kaleli ve Yalçın, 2021). Tutumlu ve disiplinli bir yapıya sahiptirler (İçme vd., 2022). İş yaşamında uyumlu ve çalışkan bireyler olarak görünmektedirler. Aynı iş yerinde uzun süre kalmaktadırlar, nadiren iş değiştirmektedirler. Dönemlerinde radyo icat edilmiştir (Aka, 2017). Radyoya karşı tepki göstermişlerdir çünkü teknoloji onlara göre mahremiyetin

önüne geçen, etik ikilemlere neden olan bir gelişimdir (Chee, 2024). Şu anda ise sessiz kuşaktaki bireyler günlük kullanılan cihaz ve uygulamalara uyum sağlamakta güçlük çekmektedirler. Sessiz kuşak, teknolojik aletlerin karmaşık olduğunu düşünerek dijital dünyaya adapte olma konusunda zorluk yaşamaktadırlar. Sağlık alanındaki dijitalleşmeye de bu kuşak uyum sağlayamamaktadır. Sağlık randevularının online ortama taşınmasına rağmen sessiz kuşaktaki bireyler randevuları yüz yüze alma konusunda karardır (Cecconi vd., 2025). Benzer şekilde Akademisyen veya öğretmen olarak görev yapmış olan bu kuşağın teknolojiden çok yüz yüze iletişimi tercih etmektedirler (Ercömert ve Güneş, 2021). Bu kuşak yüz yüze iletişimi kullanan gelenekselci bir kuşak olarak tanımlanmaktadır.

Sessiz kuşak, iş dünyasında en sadık kuşak olarak görülmektedir. Bu kuşaktaki bireyler genellikle 80 yaş üzeri bireyler olduğu için iş dünyasından emekli olmuş bireylerdir (Erden-Ayhün, 2013). İş dünyasından ayrılmadan önce sessiz kuşağın daha disiplinli, geleneksel iş süreçlerini benimseyen, kanıta dayalı uygulamalara fazlaca önem veren bir kuşaktır. Sessiz kuşak, yeni kuşakları fazla hak talep eden, tecrübeye sahip olmadan ayrıcalık, ödül bekleyen (entitlement algısı) bireyler olarak görmektedirler (Guptill vd., 2023). Y ve Z kuşakları, sessiz kuşağa göre eleştirici, yenilikçiye sessiz kuşak statükoyu korumaktadır (Urlick vd., 2017). Sessiz kuşağın emekli olup iş hayatından çekilmesi, alışmış olduğu düzenin değişmesi, teknolojinin hızla ilerlemesi gibi faktörlerden dolayı kendisinden sonraki nesillerle, özellikle Z kuşağıyla, çatışma yaşamaktadırlar. Bu noktada da sessiz kuşak ile sonraki kuşaklar arasında çatışmalar görülmektedir.

Sessiz kuşak, yaşları itibari ile bilgi ve tecrübeleri konusunda yeni kuşağa bilgi aktarımı sağlamaktadır. Buna karşın Y ve/veya Z kuşağı bireylerin teknoloji kullanımı noktasında sessiz kuşağa mentorluk yapması gerekmektedir (Cismaru ve Iunius, 2019). Karşılıklı bilgi alışverişi sonrasında sessiz kuşak ve diğer kuşak arasında çatışmaların azalacağı öngörülmektedir.

2.3.2. Bebek Patlaması (Baby Boomers)

1943/1946 ve 1960/1964 yıllarını kapsayan bu kuşak 2. Dünya Savaşı'ndan sonra doğan nesli tanımlamaktadır. 1946-1955 yıllarında doğanlar “öncü boomers”, 1956-1964

yıllarında doğanlar “geç boomers” olarak sınıflandırılmışlardır. (Wiedmer, 2016; akt.; Demirel, 2021). Bu yıllarda nüfus patlaması yaşandığı için bebek patlaması adı verilmiştir. 2. Dünya Savaşı sonrası gelişen refahla birlikte siyasi, ekonomi alanlarında değişimler yaşanmıştır (Adıgüzel vd., 2014). Değişimler sayesinde sessiz kuşağa nazaran refaha daha çok ulaşmış bir kuşaktır. İnsan ve kadın hakları sosyal ve siyasi yaşamdaki değişimlere kanıt oluşturmaktadır. Bunun yanında Vietnam Savaşı, Soğuk Savaş gibi savaflara maruz kalmışlardır (Lissitsa vd., 2022). Çalışkan ve özverili olan bu kuşak asi ruha sahiptir. İnsan hakları ve kadın hareketlerinin de etkisiyle eşitlikçi, özgürlükçü, bağımsız yapılarıyla ön plana çıkmaktadırlar (Ünür ve Bilgili, 2021). İdealist, narsist, kendilerine güvenen bir yapıları vardır. Teknoloji kullanımında yeni nesillere göre geri kalmaktadırlar fakat teknolojiyi kullanma oranları artmaktadır (Lissitsa ve Laor, 2021). Sessiz kuşağa göre teknolojiye karşı gösterilen tepki düşüktür.

Baby boomer kuşağı akıllı telefonları kullanmaya başlayan kuşaktır. Bu kuşak Z kuşağına nazaran teknolojiyle daha az ilişki kurmaktadır ve teknolojiye temkinli bir şekilde yaklaşmaktadır (Kılıç ve Akca, 2024). Bu durumda baby boomer kuşağının günümüzde teknolojiye yaklaştığını fakat teknoloji kullanımlarına dikkat ettiklerini söylemek mümkündür. Bu kuşaktaki bireyler ya emekli olmuştur ya da emekli olmak üzeredirler. Bu sebeple iş dünyasında daha az görünmektedirler. Çalışmaya devam eden bu kuşaktaki bireylerin ise çoğunlukla yönetici pozisyonunda olduğu, geleneksel yönetim anlayışına sahip olduğu, teknolojik gelişmelere ayak uyduramadığı için iş yaşamında yeni kuşaklarla uyum sağlamakta zorlandıkları ve bu durumun iş yerinde kuşaklar arasında çatışmalara sebebiyet verdiği görülmektedir (Appelbaum vd., 2022). Baby boomer kuşağının geleneksel yapısı ile diğer kuşakların yenilikçi yapısı birbiri ile uyum sağlamadığı için kuşaklar arasında kopukluklar yaşanmaktadır.

Baby boomer kuşağı, geleneksel yapıya bağlı bir kuşaktır ve yenilikçi durumlara karşı ön yargılı davranabilmektedir. Bu kuşak, geleneksel yapıyı sorgulayan moderniteyi kabul eden Y kuşağı ile çatışma haline girerek Y kuşağını sembolik tehdit olarak görmektedir. Benzer şekilde Y kuşağı da baby boomer kuşağının sosyal ve ekonomik yapıyı elinde tuttuğunu, Y kuşağının gelişimini engellediğini öne sürerek baby boomer kuşağını gerçekçi bir tehdit olarak görmektedir (Francioli vd., 2023). Sosyal medyada baby boomer kuşağı, gençlere karşı hoşgörüsüz bireyler olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında baby boomer kuşağının gençken ev, araba sahibi olması günümüzde ise

ekonomik krizler sebebiyle gençlerin bu ihtiyaçlardan mahrum kalması, baby boomer kuşağının diğer kuşakları tembel olarak nitelendirmesi, bu kuşağın sabırsız olması gibi nedenlerle kuşaklar arası gerilim artmaktadır (Ng ve Indran, 2022). Kuşaklar arasındaki bu gerilim topluma sirayet etmektedir ve toplumun düzeninin bozulmasına bunun yanında bireylerin iyilik halinin düşmesine sebebiyet vermektedir.

2.3.3. X Kuşağı

Çeşitli ayrımlara rağmen popüleriteye göre bir tarih verildiğinde 1960-1980 yılları X kuşağı olarak belirlenmiştir. Petrol krizinin bu dönemde yaşanması nedeniyle tüm dünyada ekonomik anlamda gerileme yaşanmıştır. Türkiye özelinde sağ-sol kavgaları ve 1980 yılında darbe yaşamışlardır. Yaşadıkları olaylar sonucunda “Geçiş Dönemi Kuşağı” veya “Kayıp Kuşak” isimleriyle de anılmışlardır (Taş ve Kaçar, 2019). X kuşağı zamanında doğum oranları azaldığı için “bebek kırıcı” kuşak olarak da adlandırılmışlardır. Bunun nedeni ise bebek patlaması kuşağında ortaya çıkan kadın hareketleri ile kadınların da iş yaşamına girişmeleridir. Önceki kuşaklara bakıldığında, boşanmaların olmadığı ya da boşanma oranlarının çok düşük olduğu görülmektedir. Bu kuşağa gelindiğinde ise boşanmalar artmıştır ve “tek ebeveyn” kavramı ortaya çıkmıştır (Bilgili ve Çetin, 2020). X kuşağının genç yetişkinlik döneminde pek çok ekonomik buhran olmuştur. Ekonomik buhranlar nedeniyle X kuşağı için güven önemli bir duygudur. Öte yandan X kuşağı kendine güvenen, ait olma dürtüsü olan, geri bildirimler veren ve şüpheli bir tutum sergileyen bir kuşaktır (Harari vd., 2023). X kuşağının eğitim seviyesi ve teknolojiyi kullanma becerisi, bebek patlaması kuşağına göre yüksektir. Bunun yanında teknolojiyi aktif kullanma becerisi Y, Z kuşakları kadar fazla değildir. Teknoloji ile aralarındaki ilişki teknoloji bağımlılığı düzeyinde değildir (Kolnhofer-Derecskei vd., 2017). Aile kavramı bu kuşaktaki bireyler için önemlidir. Çalışma hayatında aktif rol almalarına rağmen çocuklarıyla daha fazla ilgilenmeye çalışmışlardır (Güzel, 2023). Bununla birlikte çocuklarına daha korumacı bir yaklaşım benimsemişlerdir. Önceki kuşaklarla karşılaştırıldığında bu kuşağın evlenme yaşı daha ileri yaşlardır. Bu kuşaktaki bireyler gençlik dönemlerinde şiddete meyillidir fakat yaşları ilerledikçe baby boomer kuşağına nazaran düzenli bir ruh sağlıkları bulunmaktadır (Balon, 2023). Bu da bu kuşağın günümüzde ruh sağlığının iyi bir konumda olduğunu göstermektedir.

Her ne kadar X kuşağı ruh sağlığı alanında önceki kuşaktan istikrarlı ruh sağlığı sergilese de X kuşağı, baby boomer ve Y kuşağının arasında kalan bir kuşaktır. Hem baby boomer kuşağının hem de Y kuşağının özelliklerini taşımaktadır. Baby boomer kuşağından gelen geleneksel yapı ile Y kuşağından gelen modern düşünceyi birleştiren köprü konumunda olan bir kuşaktır. Her iki kuşağın özelliklerini taşıması dolayısıyla bu kuşaktaki bireyler kendilerini arada kalmış olarak tanımlamaktadırlar. Sınıfsal ve sınıf dışı hareketleri, liberal ve muhafazakar siyaseti, refahı ve ekonomik sıkıntıyı deneyimleyen bir kuşaktır (Katz, 2017). Tüm bu ikilikler X kuşağının hayatı anlamlandırması noktasında çeşitlilik sunarak bu kuşağın sorgulayıcı olmasına yardımcı olmuştur. X kuşağının bu özellikleri, yapılan araştırmalarda X kuşağının iş ve özel yaşamındaki davranışları ile de desteklenmektedir.

X kuşağı ile yapılan bir çalışmada bakıldığında X kuşağının iş dünyasında samimiyeti, sorumluluk almayı, kendi işini kurmayı hedeflediği görülmüştür (Taş ve Kaçar, 2019). X ve Y kuşağının örgütsel sessizliklerinin incelendiği bir çalışmada da X kuşağının fikirlerini daha az ifade etme eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir (Göksel ve Güneş, 2017). X kuşağı akademisyenlerle yapılan başka bir çalışmada da X kuşağı akademisyenlerinin geleneksel yöntemleri savunduğu görülmüştür (Mücevher ve Erdem, 2018). Kuşakların evlilik algısını inceleyen Güneş ve Elkurdi (2022), X kuşağının evlilik kurumuna en olumlu bakış açısına sahip olan kuşak olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulgular ışığında, X kuşağının hem iş yaşamında hem de özel yaşamında geleneksel değerlere ve sorumluluk bilincine önem verdiğini göstermektedir.

2.3.4. Y Kuşağı

Y kuşağı, 1980-1995/1999 yıllarını kapsayan dijital araçların daha sık kullanıldığı kuşaktır. Cep telefonları, sosyal medya, kısa mesajlaşma uygulamaları ile teknoloji anlamında büyük becerilere sahiptirler (Venter, 2017). Dijital araçları iyi kullanmaları iş yaşamında kendilerini göstermelerine ve iş yaşamına farklı bir boyut kazandırmalarına yardımcı olmaktadır. Diğer kuşaklara göre iş seçme konusunda daha detaycılardır ve iş ortamlarında otoritenin yoğun hissedilmesinden hoşlanmamaktadırlar. Aynı zamanda uzun süre aynı işte çalışma oranları bu kuşakta düşmüştür. Bu kuşağa göre iş yaşamı kendi yaşamlarından önemli değildir bu sebeple ailelerine daha düşkündürler. Helikopter ebeveynler olarak görülmektedirler (Tolay, 2020). Yenilikçi, yüksek motivasyona sahip

bireylerdir. Farklılıklara saygı duyan bir kuşaktır. Gelenekselci düşüncenin üstüne çıkarak küresel dünyaya kolay adapte olmaktadırlar (Toprakcı Alp vd., 2019). Benlik saygıları yüksek bireylerdir. Ekip çalışmasına yatkındırlar. Hayatlarında dengeye önem vermektedirler. Profesyonellik için sık sık geri bildirim istemektedirler, verimli olabilmek için iş birliğine önem vermektedirler (Coates, 2024). Dengeye önem verdikleri için iş hayatında esnek çalışma saatlerine dikkat etmektedirler. Evden çalışmaya daha yatkındırlar. COVID-19 pandemisinde evden çalışmaya kolay adapte olmuşlardır (Bajs ve Tomas, 2023). Bunun sebebi ise teknolojiyi önceki nesillere göre daha iyi kullanmalarıdır.

Y kuşağı, önceki kuşaklara nazaran bireyselliği ön planda tutmuştur. Kısa vadeli yaşamaktadırlar. Öğrenmeyi seven ve öğrenmeye açlık duyan bir kuşağı ifade etmektedir. Y kuşağının en belirgin özelliğinin otorite karşısında tepkisini koyması ve baskıcı otoriteden hoşlanmamasıdır. Bu anlamda Y kuşağının rahata düşkün olduğu görülmektedir. Tüketim toplumunda yetiştikleri için hazcı bireyler olarak görülmektedirler. Eğitim seviyesi önceki kuşaklara göre yüksektir. Eğitim olanaklarına kolay erişmişlerdir. Y kuşağı, özgüveni yüksek bireylerdir. Bu dönemdeki bireyler kendisinin biricik olduğunu bilmektedirler. Eşitlikçi bir yapıları vardır. Kadın-erkek eşitliğine dikkat etmektedirler. Bunun nedeni ise feminizmin toplumlarda daha görünür olmasıdır. Radikal feminizmin de ortaya çıkmasıyla kadın ve erkeğin iş yaşamında eşit olmaları gerektiğini düşünmektedirler (Bayar, 2019). Y kuşağı ile yapılan bir çalışmada Y kuşağının toplumsal cinsiyete eşitlikçi olarak yaklaştığı fakat geleneksel toplumsal cinsiyeti benimsediği sonucuna ulaşılmıştır (Budak ve Küçükşen, 2018). Bu bağlamda bakıldığında Y kuşağının diğer kuşaklara göre cinsiyet eşitliğine daha fazla önem verdiği görülmektedir. Y kuşağı X ve Z kuşağı arasındaki geçiş kuşağı olduğu için hem X hem de Z kuşağının özelliklerini taşımaktadır.

Y kuşağının iş yaşamında sosyal faaliyetlere, sürekli öğrenmeye, çalışma saatlerine daha fazla önem vermektedir (Giray-Yakut ve Yıldız, 2020). Y kuşağının teknoloji kullanımı ile ilgili yapılan bir çalışmada Y kuşağının geleneksel teknolojik aletleri (radyo, gazete gibi) kullanma oranları önceki kuşaklara göre azalmıştır. Araştırmanın başka bir bulgusu da Y kuşağının her gün cep telefonu ve internet kullanıyor olmasıdır. Çalışma X kuşağının daha az teknolojiyle ilgilendiğini, Z kuşağının Y kuşağından daha fazla teknolojiyle ilgilenebileceklerini tespit etmiştir (Kuyucu, 2017). Y kuşağının satın alma

davranışlarını inceleyen bir çalışmada Y kuşağının ürün satın almadan önce sosyal medyadaki yorumlarına göre aldıkları ve satın alım sonrası memnuniyetsizliklerini net bir şekilde ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Şener ve Yücel, 2020). Elde edilen veriler, Y kuşağının farklı alanlarda kendine has bir davranış ve tutum profili sergilediğini ortaya koymaktadır.

2.3.5. Z Kuşağı

Z kuşağı 2000 yılı ve sonrasını kapsamaktadır. Literatürde farklı sınıflamaları olsa da genel olarak yaygınlık 2000 ve sonrası içindir. Baran ve arkadaşlarının (2020) yaptığı sınıflandırmaya göre ise 1995-2009 yılları Z kuşağı olarak bilinmektedir. Teknolojinin yaygınlaşmaya başlanması ve günlük hayatın bir parçası olması Y kuşağına denk gelirken Z kuşağı teknolojinin ileri seviyesini görmektedir. Bu ileri seviyelik teknoloji bağımlılığına kapı aralamaktadır (Kırık ve Köyüstü, 2018). Teknolojiyle küresel dünyaya erişebildikleri için günlük yaşamlarından teknolojiyi çıkaramamaktadırlar. Teknolojiyle dünyanın farklı yerlerinden bireylerle iletişim kurdukları için diğer bireylerle iletişimlerini sanal ortamda gerçekleştirmektedir. Bireylerle yüz yüze iletişim kurmadıklarından dolayı iletişim kurarken rahat tavırlar sergilemektedirler. COVID-19 pandemisi nedeniyle teknoloji bağımlılıkları artmıştır (Dasgupta ve Melvin, 2024). Dijital çağda doğup büyüdüğü için “Net Kuşağı, Dijital Kuşak, Viral Kuşak ve Google Kuşak” olarak isimlendirilmişlerdir. Teknolojisizliğe karşı toleransları düşük seviyededir. Bunun nedeni teknolojisiz bir ortamda bulunmamalarıdır. Z kuşağı ile yapılan bir çalışmada Z kuşağı teknolojiyi/sosyal medyayı iletişim kurmak, araştırma yapmak ve eğlenmek için kullanmaktadır. Bu çalışmada z kuşağının samimiyete, eğlenceye, mizaha, kısa ifadelerle ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşmıştır (Sarioğlu ve Özgen, 2018). Başka bir çalışmada ise Z kuşağı bireylerinin teknoloji kullanımı sebebiyle dikkat sürelerinin düşük olduğu görülmüştür (Polakova ve Klimova, 2019). Yoğun teknoloji kullanımı nedeniyle ve dikkat sürelerinin düşük olması hasebiyle akademik başarılarında düşüklükler görülebilmektedir.

Z kuşağı, Y kuşağına göre daha hırslıdır. Özgüvenleri diğer kuşaklara nazaran yüksektir. Kendilerine güvenmeleri ve hareketlerini kendilerinden emin bir şekilde göstermeleri iş ortamında sabit kalmadıklarını göstermektedir (Benitez-Marquez vd., 2022). Bu kuşaktaki bireyler her şeye kolay eriştikleri için aceleci olarak bilinmektedirler.

Acelecilikleri dolayısıyla işe tutunma oranları azalmaktadır. Öte yandan şirketlerde Z kuşağının işe başlamasıyla şirketler, yapısal olarak değişikliklere gideceklerini ön görmelidir. İş ortamının home ofis tarzında olmasının, eğlencelere fazlaca yer verilmesinin Z kuşağının dikkatini çekeceği düşünülmektedir (Güleç Bekman ve Gündüz, 2022). Bunun yanında Z kuşağının iş yeri değiştirme konusunda endişe duymadıkları, esnek çalışma saatlerini tercih ettikleri, demokratik bir yönetim biçimi benimsedikleri Boynukısa ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada (2024) görülmüştür. Z kuşağı, hızlı bir yaşam sürdüğü için ve dikkat süreleri de kısa olduğu için şirket yöneticileri ile sorunlar yaşayacakları tahmin edilmektedir.

Z kuşağının beyin yapısının diğer kuşaklara göre farklı olduğu ortaya konulmuştur. Bu kuşaktaki bireyler görsel hafızaları daha çok geliştiği için verdikleri tepkiler diğer bireylerden farklıdır. Beynin yapısının farklı olmasının nedeninin altında da bu yatmaktadır (Rothman, 2016). Teknolojinin etkisi Z kuşağının görsel hafızasının artmasını ve beyinlerinin farklı çalışmasını sağlamıştır.

2.3.6. Kuşaklar Teorisi Perspektifinden Toplumsal Cinsiyet ve Benlik Saygısı

Kuşak teorisi, bireylerin benimsedikleri düşünce yapılarının, inançlarının, davranış biçimlerinin, içinde bulundukları tarihsel ve kültürel yapı ile şekillendiğini öne sürmektedir. Straus ve Howe (1991), bu durumu sosyolojik bir çerçevede sınıflandırmış ve baby boomer, X, Y, Z ve alfa kuşaklarının her birinin, farklı teknolojik, ekonomik ve sosyal koşullar içinde şekillenen özgün kolektif kimliklere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu koşullar, kuşakların toplumsal cinsiyet rollerine bakışlarında ve benlik saygılarının gelişiminde de farklılık göstermektedir.

Baby boomer ve X kuşağının toplumsal cinsiyet algıları, Y ve Z kuşağına göre daha geleneksel bir anlayışa sahiptirler. Y ve Z kuşağı kendilerinden önceki kuşakların toplumsal cinsiyet rollerini sorgulamaktadır. Bu durumun bir yansıması olarak cinsiyet kimliği ve ifadesinde daha fazla çeşitliliğe rastlanmaktadır (Çağırkan, 2023). Bu kuşaklardaki farklılaşma toplumsal cinsiyet rollerini algılayış biçimini etkilemektedir. Benzer şekilde benlik saygısına dair tutum ve algılar da kuşaklar arasında farklılık yaratmaktadır (Özgan, 2023). Bu farklılık bireylerin toplumsal cinsiyet algılarına yönelik bakış açılarına da yansımaktadır. Benlik saygısı yüksek olan bireylerin toplumsal cinsiyet

algılarının daha eşitlikçi yaklaşım benimsediği gözlemlenmiştir (Vildan, 2020). Benlik saygısının düşük olması toplumsal cinsiyet algısının gelenekselci olmasına ve toplumdaki eşitsizliklerin artmasına sebebiyet vermektedir (Pryor, 2011). Bu durumdan farklı olarak geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine uyan bireylerde benlik saygısı artarken, geleneksel rollere uyum sağlamayan bireylerin benlik saygılarında düşüşler söz konusu olabilmektedir (Good ve Sanchez, 2010). Benlik saygısı ve toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki etkileşim, kuşaklara göre değişen toplumsal cinsiyet algıları doğrultusunda dönüşmektedir. Bu dönüşüm bireylerin toplumsal yapı ile kurdukları ilişkileri ve toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili yaşadıkları eşitsizlikleri de derinleştirmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri bireylerin iyilik halini, sosyal işlevselliklerini, psikososyal durumları üzerindeki olumsuz etkileri dikkate alındığında; eşitsizliklerle mücadele edilmesi, toplumsal cinsiyet adaletinin sağlanması için sosyal hizmete ve sosyal hizmetin ayrımcılıkla mücadele, savunuculuk, bireyleri güçlendirme, danışmanlık, hak temelli ve toplum temeli yaklaşım gibi müdahale yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sosyal hizmet; toplumsal değişimi, toplumsal refahı, bireylerin iyilik halinin artmasını, sosyal adaleti sağlamayı, dezavantajlı bireyleri güçlendirmeyi amaçlamaktadır (IFSW, 2014). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ayrımcılık, düşük benlik saygısı sosyal hizmetin mücadele ettiği yapısal sorunlardır. Bu ve bunun gibi yapısal sorunları çözmek için sosyal hizmetin çeşitli müdahaleleri bulunmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları bu müdahalelerde her bireyi biricik görerek, ihtiyaçlarına uygun çeşitli müdahale yöntemleri geliştirmektedirler. (Teater, 2021). Benzer şekilde sosyal hizmet uzmanları müracaatçılarının yaş gruplarını göz önünde bulundurarak müdahale uygulamaktadırlar (Payne, 2014). Sosyal hizmetin bu yaklaşımı farklı kuşakların toplumsal cinsiyetle ilgili algıları ve benlik saygıları üzerindeki etkileri anlamada büyük önem taşımaktadır.

Sosyal hizmet uzmanlarının farklı yaş gruplarına ayrı müdahalelerde bulunması, bireylerin toplumsal cinsiyet algıları ve benlik saygılarındaki kuşaklar arası farkları analiz etmelerine destek olmaktadır. Bu noktayla ilgili, Y kuşağının X kuşağından; X kuşağının ise baby boomers kuşağından toplumsal cinsiyet algılarında eşitlikçi olduğu görülmektedir ve sosyal hizmet uzmanları görüşmelerini bu çerçevede gerçekleştirmektedirler (Akgül, 2022). Sessiz kuşak ve baby boomer kuşağı ile sosyal hizmet görüşmesi yapılırken yaşlı bireylere karşı saygı duyulması ve uzmanın bunu karşı tarafa göstermesi gerekmektedir (Kadushin ve Kadushin, 2016). Bu kuşaklardaki

bireylere kendi hayatlarını kontrol edebilecekleri gösterilmelidir, sosyal hizmet uzmanı açık, anlaşılır bir dil kullanmalıdır ve gerektiğinde bireylerin anlaması için tekrar etmelidir (Sheafor ve Horejsi, 2016). X kuşağı ile sosyal hizmet görüşmesi yaparken ise müracaatçının hem anlam arayışına hem de toplumla kurduğu bağa odaklanmak gerekmektedir, ekolojik sistem yaklaşımı ile yaklaşılmalı ve bireyleri güçlendirmeye ve onların yetkinliklerini görerek takdir etmeye yönelik bir iletişim kurulmalıdır (Yıldız ve Emecen, 2019). Y ve Z kuşağı ile çalışırken grup çalışması büyük önem kazanmaktadır, bu kuşaktaki bireylerle samimi ve açık bir iletişim kurulmalıdır, yaratıcı drama, yoga gibi psikososyal iyilik halini artırıcı yaklaşımlar kullanılmaktadır (Almqvist ve Lassinantti, 2018). Her sosyal hizmet uygulamasında her kuşaktaki bireye farklı yaklaşılması gerekmektedir. Sosyal hizmet görüşmesinde bu farklılıkların doğru şekilde analiz edilmesi, salt mikro müdahalelerin özgünlüğünü ve önemini artırmakla kalmamaktadır. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet algısının ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlamaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği; bireyin cinsiyeti nedeniyle temel haklarından olan eğitim, çalışma, sağlık, siyasete katılma gibi alanlarda dezavantajlı konuma düşürülmesi, ayrımcılığa ve/veya dışlanmaya maruz kalması olarak tanımlanmaktadır (Demirgöz Bal, 2014). Bireylerin haklarından tam olarak faydalanamamaları ve toplum tarafından damgalanmaları ise bireylerin benlik saygılarını düşürmektedir. Bireylerin düşük benlik saygısına sahip olmaları kendileri hakkında olumsuz düşüncelerin olmasıdır (Fennel, 2005). Bu olumsuz düşünceler bireyin iyilik halini bozmaktadır ve sosyal işlevselliğini negatif yönde etkilemektedir. Bireyin yaşadığı bu sorun bir toplum ruh sağlığı sorununa dönüşmektedir. Toplum ruh sağlığı sorunu sosyal hizmetin çalışma alanlarından birisidir.

Toplum ruh sağlığı alanında sosyal hizmet uzmanları bireylerin benlik saygılarını yükseltmek için çeşitli rollere girmektedir. Bu rollerden birisi de sosyal hizmetin savunuculuk rolüdür. Sosyal hizmet uzmanları, bireyleri mikro, mezzo, makro boyutta savunmaktadır (Yavaşca, 2021). Sosyal hizmet uzmanları, mikro düzeyde bireyleri güçlendirerek onların savunurlarken öte yandan sistemlerin eksik yönlerini analiz edip sistemin değişmesini ve gelişmesini sağlayarak makro düzeyde de savunuculuk rollerini yerine getirmektedirler (NASW, 2021). Makro ölçekte yapılan her müdahale toplumsal değişimi sağlamaktadır.

Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal değişimi sağlamaya çalışması; toplumdaki ayrımcılığı, eşitersizliği, toplumsal baskıyı en aza indirgemeye, buna paralel olarak sosyal adaletin sunulmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç kadın erkek eşitersizliğine bağlı olarak gelişen dūřuk benlik saygısının da yūkseltilmesine yardımcı olmaktadır. Benzer şekilde kuşaklar arasında yaşanan çatışmaların azalmasına destek vermektedir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

1980 ve 2006 yıllarında doğan kadınları kapsayan bu araştırmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nicel araştırma, pozitivist paradigma temelinde katılımcılardan toplanan verileri istatistiksel tekniklerle analiz ederek genellenebilir sonuçlar üretmeyi amaçlar (Garip, 2023). Sayısal göstergeler aracılığıyla değişkenler arasındaki ilişkileri nesnel biçimde ortaya koyması, yönteme ölçülebilir geçerlik ve güvenilirlik kazandırır (Bekman, 2022). Araştırmacı tarafından belirlenen hipotezleri ampirik olarak sınamak ve doğrulamak ya da reddetmek için nicel araştırma yöntemi takip edilir (Sells vd., 1995). Bu nedenle araştırmada öne sürülen ilişkiler, nicel olarak elde edilen verilerin istatistiksel analiz yoluyla ampirik olarak sınanmıştır.

Çalışma tarama modeli ile kurgulanmıştır. Tarama modeli; evren ile ilgili genel yargılara ulaşmak için evrenin hepsi veya örneklemini üzerinde düzenlemeleri oluşturmaktadır. Tarama modeli kapsamında iki çeşit tarama modeli kullanılmaktadır ve bunlar; tekil tarama ve ilişkisel taramadır. İlişkisel tarama modeli; birden fazla değişkenler arasındaki ilişkiyi ve etkileşimin derecesini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. İlişkisel tarama modelinde üç çeşit ilişki meydana gelmektedir. Değişkenlerin arasında sistemik bir ilişkinin bulunması, değişkenler arasında aynı yöne değişimin olması, değişkenler arasında farklı yönlerde değişimin olması ilişkisel tarama modelinin ilişkileridir (Bekman, 2022). İlişkisel tarama modeli ile nicel araştırmanın türü belirlenmiştir. Bu araştırmada ilişkisel tarama modelinin kullanılmasının temel nedeni değişkenler arasındaki doğal ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın temel amaçlarından birisi toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin olup olmadığını belirlemek olması, ilişkisel tarama modelinin kullanılmasını sağlamıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 1980-2006 Yıllarında doğan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmada Türkiye’de bu yaş aralığında yaşayan kadınlara ulaşmak zor olduğu için araştırmanın ulaşılabilir evrenini Konya’da ikamet eden kadınlar oluşturmaktadır. Örneklem; araştırılacak konu hakkında bilgi sahibi olmak için evrenden seçilen araştırma grubunu temsil etmektedir (Neuman, 2014). Örneklem, araştırma grubunun evrene

genellenmesidir. Araştırmada örneklem yöntemi olarak kota örnekleme ve kolayda örnekleme tercih edilmiştir. Kota örnekleme; evrenden bazı ölçütlerin seçilmesidir (Futri vd., 2022). Kota örnekleme; olasılık dışı bir örnekleme yöntemi olup evreni önceden belirlenen özelliklere göre sınıflandırılmasını kapsamaktadır (Anieting ve Mosugu, 2017). Araştırmaya katılanların Y ve Z kuşağına ait olması ve kadın olması sebebiyle kota uygulanmıştır. Kolayda örnekleme; en yaygın kullanılan örnekleme tipidir bunun nedeni ise kolay ve ucuz olmasıdır (Yağar ve Dökme 2018). Araştırmacının kolayca ulaşabileceği örneklemelerden veri toplama sürecidir (Golzar vd., 2022). Bu örnekleme tipinin bu araştırmaya uygun olmasının sebebi, Konya’da yaşayan kadınlara kolay bir şekilde ulaşılabilmesidir.

Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2023 verilerine göre Türkiye’de 1979-2003 yılları arasında doğan kadınların sayısı 15.869.846 kişidir. Araştırmanın süresinin kısıtlı olması ve büyük bir popülasyona ulaşamayacak olması nedeniyle araştırma Konya’da yaşayan kadınlar üzerinde yapılmıştır. Araştırmada örneklem büyüklüğünü tespit etmek amacıyla %95 güven düzeyi ve %5 hata payı bulunmaktadır. Krejcie ve Morgan’ın (1970) %95 güven düzeyi ve %5 örnekleme hatası varsayımlarına dayalı örneklem tablosu, evren büyüklüğü 15 milyonun üzerinde olan çalışmalarda en az 384 katılımcı gerektiğini öngörmektedir. Bu veriler ışığında araştırmanın geçerli olması ve popülasyonu yansıtması için 450 kişiye ulaşılmıştır.

3.2.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Bazı Tanımlayıcı Bulgular

Araştırmaya katılan kadınların kuşakları, yaşadıkları yerler, medeni durumları, eğitim seviyeleri, çalışma durumları ve geçinebilme düzeylerini tespit edebilmek amacıyla sorulan sorulara ilişkin frekans testleri Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 2 Katılımcıların demografik bilgileri

Değişken	Sayı	Yüzde (%)
Kuşaklar		
Y Kuşağı	173	%39,9
Z Kuşağı	261	%60,1

Yaşanılan Yer		
Köy	17	%3,9
Kasaba/İlçe	47	%10,8
Kent Merkezi	370	%85,3
Medeni Durum		
Bekar	231	%53,2
Evli	188	%43,3
Boşanmış	11	%2,5
Eşi Vefat Etmiş	4	%,9
Eğitim Seviyesi		
İlkokul	16	%3,7
Ortaokul	35	%8,1
Lise	101	%23,3
Yüksekokul	48	%11,1
Lisans	194	%44,7
Lisansüstü	40	%9,2
Çalışma durumu		
Evet	159	%36,6
Hayır	275	%63,4
Geçinebilme Düzeyi		
Geçinemiyor	136	%31,3
Orta	123	%28,3
Rahat Geçiniyor	175	%40,3
Toplam	434	%100,0

Araştırmaya katılan 434 katılımcıdan %39,9'luk kısmını Y kuşağı, %60,1'ini ise Z kuşağına mensup kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcıların %85,3'ü kent merkezinde

yaşadığını, %10,8'i kasabada/ilçede, %3,9'u ise köyde yaşadığını belirtmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların büyük çoğunluğu kent merkezinde yaşamaktadır. Kadınların %53,2'sinin bekar ve %43,3'ünün evli olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan katılımcıların %2,5'i eşinden boşanmışken %0,9'unun eşi vefat etmiştir.

Kadınların %44,7'si lisans düzeyinde eğitim almıştır. %23,3'ü liseden mezun olan bireyleri oluştururken %11,1'lik kısım bireylerin yüksekokul mezunu ve %9,2'si lisansüstü eğitim düzeyine sahiptir Katılımcıların %8,1'inin ortaokul mezunu, %3,7'sinin ilkokul mezunu olduğu görülmüştür.

Katılımcıların çalışma durumunu ölçmek için sorulan "herhangi bir işte çalışıyor musunuz?" sorusuna %36,6 çalıştığını, %63,4'ü çalışmadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılanların %40,3'ü rahat bir şekilde geçinebilirken %31,3'ü ise geçinemediğini, kalan %28,3'lük kesimin ise ortalamada olduğu görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada anket tekniğiyle veri toplanmıştır. Anket tekniği bireylerin tutumlarını, davranışlarını, bir konuya dair düşüncelerini belirleme amacıyla yapılan bir veri toplama yöntemidir. Bu yöntemde araştırmacı belirlediği soruları herkese aynı şekilde sormaktadır. Ayrıca anket tekniği kısa sürede geniş kitlelere ulaşması açısından önemli ve pratik bir tekniktir (Karasar, 2009). Anket tekniği ile geniş kitlelere ulaşarak veri toplamak daha kolaydır ve bu sebeple sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılmaktadır.

Araştırmada veri toplama araçlarını Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ile Benlik Saygısı Değerlendirme Ölçeği-Kısa Formu oluşturmaktadır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu ve Bazı Tanımlayıcı Değişkenler

Kişisel Bilgi Formunda katılımcıların dolduracağı sosyodemografik bilgilere yer verilmiştir. Bireylerin yaşı, eğitim seviyeleri, yaşadıkları kesim (şehir, kasaba, köy), medeni halleri, çalışma durumları, gelir düzeyleri gibi bilgilerin saptanması amaçlanmıştır.

3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilmiştir ve geçerlik, güvenilirlik çalışması yapılmıştır. 244 kadın, 199 erkek katılımcı olmak üzere 443 kişi araştırmaya dahil olmuştur. Yapılan çalışma sonucunda Cronbach Alfa değeri 0.872 olarak tespit edilmiştir. Ölçek ilk olarak 30 madde şeklinde tasarlanmıştır fakat iç tutarlılık ölçüsünün yeterli düzeyde olamaması nedeniyle beş madde ölçekten çıkartılmıştır ve bu haliyle 25 madde olarak kalmıştır. 25 maddeden oluşan bu anket beşli Likert tipi derecelenmesiyle (1) tamamen katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum, (5) tamamen katılıyorum seçenekleri ile oluşmaktadır. Belirlenmiş maddelerden 10 tanesi olumlu iken 15 tanesi olumsuz şekilde ifade edilmiştir. Ölçekte yer alan 2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 24. ve 25 maddeler olumsuz olarak yazılmıştır ve tersten hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125 olup puanların yüksek oluşu toplumsal cinsiyet algısında eşitlikçi bir tutumun benimsendiğini bildirmektedir.

Tablo 3 TCAÖ Cronbach's Alfa Değeri

Ölçek	Madde Sayısı	Mean	SD	Cronbach's α
TCAÖ	25	4,01	0,65	0,88

TCAÖ ölçeği için yapılan Cronbach's Alfa analizi sonucunda, ölçeğin 25 maddelik yapısının iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0,88$ olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.3.3. Benlik Saygısı Değerlendirme Ölçeği-Kısa Formu

Lecomte ve arkadaşları (2006) tarafından geliştirilen Benlik Saygısı Ölçeği Kısa Formu'nun Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Tokuş (2010) tarafından yapılmıştır. 18-60 yaşları arasında şizofren tanısı almış bireyler bu ölçeğin katılımcısı olmuşlardır. Ölçekte olumlu ve olumsuz boyutları ölçümü sonucunda Cronbach Alfa iç tutarlılık kat sayısı sırasıyla 0.875, 0,853, 0,897 olarak bulunmuştur. 10 olumlu, 10 olumsuz maddeden oluşan ve toplam 20 maddesi bulunan ölçek; yedili Likert tipine sahiptir. Maddelerin üç faktörlü yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Başkaları ile birliktelik,

becerikli olma ve doyum olmak üzere olumlu alt boyut üç faktörden oluşmaktadır. 11. 12. 13. 19. Ve 20 maddeleri olumsuz alt boyutun başkaları ile kıyaslama ve başarısızlık faktörüdür. 14. 15. 16. 17. 18. Maddeler ise olumsuz alt boyutun kendinden hoşnut olmama faktörünü kapsamaktadır.

Tablo 4 BSÖKF ve alt boyutları cronbach's alfa değeri

Ölçek /Alt Boyut	Madde Sayısı	(Mean)	SD	Cronbach's α
BSÖKF	20	5,57	0,99	0,91
BSÖKF Olumlu Alt Boyut	10	5,54	0,99	0,88
BSÖKF Olumsuz Alt Boyut	10	5,59	1,25	0,89

BSÖKF-D ölçeği için yapılan Cronbach's Alfa analizi sonucunda, ölçeğin tamamının iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0,91$ olarak bulunmuş ve yüksek düzeyde güvenilir olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt boyutlarından olumlu alt boyut için $\alpha = 0,88$, olumsuz alt boyut için $\alpha = 0,89$ değerleri elde edilmiştir. Bu sonuçlar, ölçeğin ve alt boyutlarının yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

3.4. Veri Toplama Süreci

23.10.2024 tarihinde anket formlarını katılımcılara uygulamak için ilk olarak incelenmiştir daha sonra KTO Karatay Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'na 30.11.2024 tarihinde başvurulmuştur ve 11.11.2024 tarihinde 24/07/11 sayı ile izin alınmıştır. Bu süreçten sonra araştırmanın veri toplama süreci 2025 yılının Mart ayında başlamıştır ve 2025 yılının Mayıs ayına kadar sürmüştür. Katılımcılara online veya yüz yüze ulaşılarak 450 adet anket formu toplanmıştır. Anket formları incelendiğinde 16 tanesinin eksik veya tutarsız veri içermesinden dolayı elenmiştir. Böylece analizlerde kullanılan net örneklem sayısı 434 olarak belirlenmiştir; bu sayı, Krejcie ve Morgan'ın (1970) %95 güven düzeyi ve %5 örnekleme hatası koşullarını karşılayarak evreni temsil yeterliliğini sağlamaktadır.

3.5. Verilerin Analizi ve Görünümü

Anket formlarından elde edilen verilerin analizinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programı kullanılmıştır. Analizler yapılmadan önce normallik dağılımı testi yapılmıştır. Çarpıklık ve basıklık faktörlerin ± 2 arasında olduğunda normal dağıldığı baz alınmıştır (George ve Mallery, 2010). Bu çalışmada da Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında faktörlerin ± 2 arasında olduğu ve ölçeğin normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Bu durumda yapılacak analizler parametrik testler aracılığıyla yapılmıştır.

Benlik Saygısı Ölçeği Kısa Formu (BSÖKF) kapsamında yapılan analizlerde, toplam puan ve olumsuz alt boyuta ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında kaldığı ve bu nedenle normal dağılım varsayımını karşıladığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu boyutlar için parametrik testler uygulanması uygun bulunmuştur. Buna karşılık, olumlu alt boyutun basıklık değeri (12,279) ± 2 sınırının oldukça üzerinde bulunmuş ve normal dağılımdan anlamlı bir sapmaya işaret etmiştir. Bu nedenle olumlu alt boyut ile yapılacak istatistiksel analizlerde non-parametrik testlerin tercih edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5 Ölçekler ve boyutlarına ilişkin normallik testi istatistikleri

Ölçek	n	Min.	Maks.	$\bar{x}$	Sh _x	ss	Çarpık.	Basık.
TCAÖ	434	1,60	5,00	4,009	0,031	0,064	-0,943	0,728
BSÖKF	434	1,10	10,67	5,57	0,048	1,01	-0,70	2,45
BSÖKF olumlu alt boyut	434	1,20	14,78	5,56	0,052	1,08	,56	12,27
BSÖKF olumsuz alt boyut	434	1,00	7,00	2,23	0,058	1,22	1,45	1,86

Bu araştırmada T testi, ANOVA, regresyon, korelasyon ya da bu testlere karşılık gelebilecek olan parametrik testler kullanılmıştır. BSÖKF olumlu alt boyutta ise non-parametrik olan Spearman Rho's Korelasyon Analizi yapılmıştır. Gruplar arasındaki farkı inceleme amacıyla yapılan ANOVA testleri sonucunda Post-Hoc Tukey testi de yapılmıştır. Post-Hoc Testi; gruplar arasında yapılan analizlerde hangi gruplar arasında anlamlı farklılıkların olduğunu sağlama amacıyla yapılmaktadır. Post-Hoc Tukey

Testi'nin kullanılmasındaki amaç ise bu testin istatistiksel olarak güçlü olması, daha az yanlış pozitif sonuç vermesi ve varsayım ihlallerine toleranslı olmasından kaynaklıdır (Agbanga vd., 2024). Bu sebeplerden dolayı ANOVA Testi sonucunda Post-Hoc Tukey Testi kullanılmıştır.

3.6. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri şu şekildedir:

H₁: Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Y ve Z kuşağı kadınlarının benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Eğitim seviyesine göre toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Eğitim seviyesi ile benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₅: Yerleşim yerine göre toplumsal cinsiyet algısında anlamlı bir farklılık vardır.

H₆: Yerleşim yerine göre benlik saygısında anlamlı bir farklılık vardır.

H₇: Toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₈: Benlik saygısı ölçeği olumlu alt boyut ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₉: Benlik saygısı ölçeği olumsuz alt boyut ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₀: Medeni duruma göre toplumsal cinsiyet algısında anlamlı farklılık vardır.

H₁₁: Medeni duruma göre benlik saygısında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₂: Çalışma durumuna göre toplumsal cinsiyet algısında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₃: Çalışma durumuna göre benlik saygısında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₄: Gelir durumu ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₅: Gelir durumu ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4. BULGULAR

Araştırmaya katılan Y ve Z kuşağı kadınların sosyodemografik özellikleri, bazı tanımlayıcı bulgular, toplumsal cinsiyet algıları ve benlik saygılarına ilişkin bulgular ve hipotez testlerine dair elde edilen bulgular bu başlık altında gruplandırılarak ele alınmıştır.

4.1. Toplumsal Cinsiyet Algılarına İlişkin Bulgular

Toplumsal cinsiyet algısını diğer değişkenlerle olan ilişkisini analiz etmek için Independent Simple T Testi, One Way ANOVA Testi, gruplar arasındaki analizi anlamak için Post-Hoc Tukey Testi ve Hiyerarşik Regresyon Analizi yapılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların kuşaklarının toplumsal cinsiyet algısı ile arasındaki ilişkiyi test etmek üzere Independent Simple T Testi sonuçları Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo 6 Kuşaklara göre toplumsal cinsiyet algısı T testi sonuçları

	Kuşak bilgisi	n	X	ss	T	sd	p
TCAÖ	Y	173	3,83	0,71	-4,607	432	<0,001
	Z	261	4,12	0,58	-4,415	314,438	

p<0,05

Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p=0,001<0,05$). Bu durumda “Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır..” şeklinde kurulan H1 hipotezi doğrulanmaktadır. Y kuşağı ve Z kuşağının hangisinin daha eşitlikçi olduğuna bakıldığında Z kuşağının ($t=-4,415$; $p<0,05$) Y kuşağından ($t=-4,607<0,05$) daha eşitlikçi olduğu görülmüştür ($-4,607<-4,415$).

TCAÖ hangi eğitim düzeyi gruplarına göre farklılık gösterdiğini tespit etmek için One Way ANOVA testi yapılmış ve sonuçları Tablo 5’de verilmiştir. Anova testi, üçten fazla grup arasındaki farkı incelemek için yapılmıştır.

Tablo 7 Eğitim seviyesine göre toplumsal Cinsiyet Algısı ANOVA test sonuçları

Öğrenim Durumu	Toplam Kareler	sd	Ortalama Kareler	F	p
----------------	----------------	----	------------------	---	---

Gruplar arası	18,88	5	3,77		
Gruplar içi	164,03	428	0,038	4,00	0,001
Toplam	182,91	433			

p<0,05

Eğitim seviyesi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p=0,001<0,05$). Bu bağlamda “Eğitim seviyesine göre toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.” ile kurulan H3 hipotezi doğrulanmıştır.

Eğitim seviyesi değişkenine göre toplumsal cinsiyet algısı puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmasının ardından, bu farkın yönünü belirlemek üzere Post-Hoc Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 8 Eğitim seviyesine göre toplumsal cinsiyet algısı Tukey HSD çoklu karşılaştırma sonuçları

I	J	I-J	Std.hata	P	%95 GA	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İlkokul	Ortaokul	-0,07	0,18	0,99	-0,60	0,46
	Lise	-0,61	0,16	0,003	-1,09	-0,13
	Yüksekokul	-0,34	0,17	0,393	-0,85	0,16
	Lisans	-0,64	0,16	0,001	-1,01	-0,17
	Lisansüstü	-0,77	18	<0,001	-1,29	-0,24
Ortaokul	İlkokul	0,07	0,18	0,99	-0,46	0,60
	Lise	-0,54	0,12	<,001	-0,89	-0,19
	Yüksekokul	-0,26	0,13	0,369	-0,66	0,12

	Lisans	- 0,56	0,11	<,001	-0,89	-0,24
	Lisansüstü	- 0,70	0,14	<,001	-1,11	-0,29
Lise	İlkokul	0,61	0,16	0,003	0,13	1,09
	Ortaokul	0,54	0,12	<0,001	0,19	0,89
	Yüksekokul	0,27	0,10	0,121	-0,03	0,58
	Lisans	- 0,02	0,7	1,00	-0,24	0,19
	Lisansüstü	- 0,15	0,11	0,74	-0,48	0,17
Yüksekokul	İlkokul	0,34	0,17	0,39	-0,16	0,85
	Ortaokul	0,26	0,13	0,36	-0,12	0,66
	Lise	- 0,27	0,10	0,12	-0,58	0,03
	Lisans	- 0,29	0,09	0,03	-0,58	-0,01
	Lisansüstü	0,43	0,13	0,01	-0,81	-0,05
Lisans	İlkokul	0,64	0,16	0,001	0,17	1,01
	Ortaokul	0,56	0,11	<0,001	0,24	0,89
	Lise	0,02	0,07	1,00	-0,19	0,24
	Yüksekokul	0,02	0,09	0,03	0,01	0,58
	Lisansüstü	- 0,13	0,10	0,81	-0,44	0,17
Lisanüstü	İlkokul	0,77	0,18	<0,001	0,24	1,2
	Ortaokul	0,70	0,14	<0,001	0,29	1,11
	Lise	0,15	0,11	0,74	-0,17	0,48
	Yüksekokul	0,43	0,13	0,01	0,05	0,81

Lisans	0,13	0,10	0,81	-0,17	0,44
--------	------	------	------	-------	------

p<0,05

TCAÖ değişkeni ile eğitim seviyesi arasındaki ilişkiyi inceleme amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA Varyans analizi sonucunda eğitim seviyesi toplumsal cinsiyet algısı arasında olumlu yönde fark bulunmuştur ($p = 0,001 < 0,05$). Hangi eğitim seviyeleri arasında ilişki bulunduğunu analiz etmek için yapılan Post-Hoc Tukey testi sonucunda lise ($p=0,003$), lisans ($p=0,001$) ve lisansüstü eğitimler ($p<0,001$) alan bireylerin toplumsal cinsiyet algıları ilkökul eğitimi alanlardan daha yüksektir. Benzer şekilde ortaokul eğitimi alan bireylerin lise ($p=0,001$), lisans ($p<0,001$) ve lisansüstü eğitim ($p<0,01$) alanlardan toplumsal cinsiyet algılarının daha az eşitlikçi olduğu ortaya çıkmıştır. Yüksekokul eğitim seviyesine sahip bireylerin de lisans ($p=0,03$) ve lisansüstü ($p=0,01$) eğitim seviyesine sahip bireylerden daha az eşitlikçi olduğu görülmüştür. Yüksekokul eğitimi alan bireylerin ilkökul ($p=0,39$), ortaokul ($p=0,36$), lise eğitimi ($p=0,12$) alan bireylerle toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Benzer şekilde lisans eğitim seviyesine sahip bireylerle lisansüstü eğitim seviyesine sahip bireylerin toplumsal cinsiyet algıları arasında da anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0,81$).

Kadınların yaşadıkları yerlere göre toplumsal cinsiyet algıları arasındaki farklılığı test etmek üzere One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 9 TCAÖ ile yaşanan yer arasındaki ilişkinin ANOVA testi analizi

Yaşanılan yer	Toplam Kareler	sd	Ortalama Kareler	F	p
Gruplar arası	0,004	2	0,002		
Gruplar içi	182,914	431	0,424	4,009	0,995
Toplam	182,919	433			

p<0,05

Yerleşim yeri ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p = 0,995 > 0,05$). Bu durum “Yerleşim yerine göre toplumsal cinsiyet algısında anlamlı bir farklılık vardır.” olarak kurulan H5 hipotezinin reddedildiğini göstermektedir.

Kadınların medeni durumlarına göre toplumsal cinsiyet algıları arasındaki farklılığı test etmek üzere One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 10 Medeni duruma göre TCAlgısı T testi ile analizi

Medeni Durum	Toplam Kareler	sd	Ortalama Kareler	F	P
Gruplar arası	17,405	3	5,802		
Gruplar içi	165,514	430	0,385	4,009	<0,001
Toplam	182,919	433			

p<,05

Medeni durum ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,001<0,05$). Bu durumda “Medeni duruma göre toplumsal cinsiyet algısında anlamlı farklılık vardır.” olarak kurulan H10 hipotezi kabul edilmiştir

Medeni durum değişkenine göre toplumsal cinsiyet algısı puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmasının ardından, bu farkın yönünü belirlemek üzere Post-Hoc Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 11 Medeni durum ile TCAlgısıPost-Hoc Tukey testi karşılaştırma sonuçları

I	J	I-J	Std.hata	P	%95 GA	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Bekar	Evli	0,372	0,060	0,001	-0,215	-0,529
	Boşanmış	0,230	0,191	0,626	-0,263	0,723
	Eşi vefat etmiş	1,036	0,312	0,006	-0,229	1,84
Evli	Bekar	-0,372	0,060	0,001	-0,529	-0,215
	Boşanmış	-0,142	0,192	0,881	-0,638	0,354
	Eşi vefat etmiş	0,664	0,313	0,149	-,144	1,47
Boşanmış	Bekar	-0,230	0,191	0,626	-0,723	0,263

	Evli	0,142	0,192	0,881	-0,354	0,638
	Eşi vefat etmiş	0,806	0,362	0,118	-0,127	1,74
	Bekar	-1,03	0,312	0,006	-1,84	-0,229
Eşi vefat etmiş	Evli	-0,664	0,313	0,149	-1,47	0,144
	Boşanmış	-0,806	0,362	0,118	-1,74	0,127

p<0,05

Medeni durum ve toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığını tespit etme amacıyla yapılan analiz sonucunda medeni durum ve toplumsal cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,001<0,05$). Hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu tespit etme amacıyla Post-Hoc Tukey testi yapılmıştır. Bu test sonucunda bekarların toplumsal cinsiyet algıları evli ($p=0,001<0,05$) ve eşi vefat etmiş ($P=0,006<0,05$) bireylerden daha yüksektir. Bekar bireyler evli ve eşi vefat etmiş bireylerden daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte bekarlar ile boşanmışlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Evli ($p=0,881>0,05$), boşanmış ($p=0,149>0,05$) ve eşi vefat etmiş ($p=0,118>0,05$) bireylerin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki incelendiğinde ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır .

Kadınların çalışma durumlarına göre toplumsal cinsiyet algıları arasındaki farklılığı test etmek üzere Independent Sample T Testi sonuçları Tablo 10’da sunulmaktadır.

Tablo 12 Çalışma durumuna göre TCAlgısı T testi sonuçları

	Çalışma Durumu	n	X	ss	T	sd	p
TCAÖ	Çalışıyor	159	4,07	0,65	1,63	432	0,77
	Çalışmıyor	275	3,97	0,64	1,62	324,12	

P<0,05

Toplumsal cinsiyet algısı ve çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p=0,77>0,05$). Bu durumda “Çalışma durumuna göre toplumsal cinsiyet algısında anlamlı bir farklılık vardır.” olarak kurulan H12 hipotezi reddedilmiştir.

Kadınların geçim durumlarına göre toplumsal cinsiyet algıları arasındaki farklılığı test etmek üzere One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 11’de sunulmaktadır. Bireylerin geçinebilme düzeylerini tespit etme amacıyla birden (geçinmiyor) yediye (rahat geçinebiliyor) kadar sıralama yapmaları istenmiştir. Yapılan sıralama sonucunda birden üçe kadar geçinmiyor, dört ne geçiniyor ne geçinmiyor, beşten yediye kadar ise rahat geçiniyor şeklinde sınıflandırılmıştır.

Tablo 13 Geçim durumuna göre TCAlgıları ANOVA testi ile analizi

Geçinebilme düzeyi	Toplam Kareler	sd	Ortalama Kareler	F	P
Gruplar arası	258	2	0,12		
Gruplar içi	182,66	431	0,44	0,30	0,73
Toplam	182,91	433			

p<0,05

Geçim durumu ile TCAÖ arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p=0,73>,05$). “Gelir durumu ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.” şeklinde kurulmuş olan H14 hipotezi reddedilmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların TCAlgısını etkileyen demografik değişkenlerin belirlenmesi amacıyla hiyerarşik regresyon uygulanmıştır. Bu analizle, kuşak, yaşanılan yer, medeni durum, eğitim seviyesi, çalışma durumu ve geçinebilme düzeyinin TCAÖ üzerindeki yordayıcı gücü incelenmiştir. Her bir değişken, sırasıyla modele eklenerek hiyerarşik katkısı tespit edilmiştir ve bu katkılar istatistiksel anlamlılık açısından yorumlanmıştır.

Toplumsal cinsiyet algısı üzerinde etkili olan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 12’de sunulmaktadır.

Tablo 14 TCAÖ değişkenine etki eden değişkenlerin hiyerarşi regresyon analizi

Değişken	B	SH	β	t	p	R ²	F
Kuşak	0,28	0,06	0,21	4,60	<0,001	0,04	21,22
TCAÖ Yaşanılan Yer	-0,003	0,06	-0,002	-0,05	0,96	0,00	0,003

Medeni durum	-0,31	0,05	-0,28	-6,23	<0,001	0,08	38,87
Eğitim seviyesi	0,12	0,02	0,24	5,20	<0,001	0,05	27,10
Çalışma durumu	-0,10	0,06	-0,07	-1,63	0,10	0,00	2,67
Geçinebilme düzeyi	-0,01	0,02	-0,02	-0,54	0,58	0,00	0,29

Toplumsal cinsiyet algısını incelemek için yapılmış olan hiyerarşik regresyon analizinde katılımcıların kuşaklarına göre TCAÖ puanlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Kuşak değişkeni TCAÖ üzerinde orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahiptir ($\beta = 0,21$, $p = 0,001 < .05$). Yaşanılan yer değişkeni TCAÖ üzerinde çok düşük negatif ve istatistiksel olarak anlam bir etkisi yoktur ($\beta = -0,002$, $p = 0,96 > .05$). Medeni durum değişkeninin TCAÖ üzerindeki etkisine bakıldığında ise negatif yönde güçlü ve anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($\beta = -0,28$, $p = 0,001 < .05$). Eğitim seviyesi değişkeninin TCAÖ üzerindeki etkisi orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmektedir ($\beta = 0,24$, $p = 0,001 < .05$). Çalışma durumu değişkeninin TCAÖ üzerindeki etkisi negatif yönde zayıf bir etkisi vardır, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($\beta = -0,07$, $p = 0,10 > .05$). Geçinebilme düzeyi değişkeninin TCAÖ üzerindeki etkisi ise çok düşük, negatif ve istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir etkiye sahiptir ($\beta = -0,02$, $p = 0,58 > .05$).

4.2. Benlik Saygısı Algılarına İlişkin Bulgular

Benlik saygısını diğer değişkenlerle olan ilişkisini analiz etmek için Independent Simple T Testi, One Way ANOVA Testi, gruplar arasındaki analizi anlamak için Post-Hoc Tukey Testi ve Hiyerarşik Regresyon Analizi yapılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların kuşaklarının benlik saygısı ile arasındaki ilişkiyi test etmek üzere Independent Simple T Testi sonuçları Tablo 13'te sunulmaktadır.

Tablo 15 BSÖKF değişkeninin kuşaklara göre T testi sonuçları

	Kuşak bilgisi	n	X	ss	T	sd	p
BSÖKF	Y	173	5,75	0,98	2,939	432	0,531
	Z	261	5,46	1,025	2,962	378,483	

p<0,05

Y ve Z kuşaklarının benlik saygıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($P=0,531>0,05$). Bu sonuca göre kuşakların benlik saygılarının birbirine yakın olduğu ve bir farkın olmadığını göstermektedir. “Y ve Z kuşağı kadınlarının benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.” olarak kurulan H2 hipotezi reddedilmiştir.

Kadınların eğitim seviyesine göre benlik saygıları arasındaki farklılığı test etmek üzere One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 14’te sunulmaktadır.

Tablo 16 BSÖKF ile eğitim seviyesi arasındaki ilişkinin ANOVA testi ile analizi

Eğitim Seviyesi	Toplam Kareler	sd	Ortalama Kareler	F	p
Gruplar arası	9,30	5	1,866		
Gruplar içi	439,89	428	1,02	5,57	0,10
Toplam	449,20	433			

p<0,05

Bireylerin benlik saygıları ile eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p=0,10>0,05$). Bu durumda “Eğitim seviyesi ile benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılık vardır.” olarak kurulan H4 hipotezi reddedilmiştir.

Kadınların yaşadıkları yere göre benlik saygıları arasındaki farklılığı test etmek üzere One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 16’da sunulmaktadır.

Tablo 17 BSÖKF ile yaşanan yer arasındaki ilişkinin ANOVA testi ile analizi

Yaşanılan yer	Toplam Kareler	sd	Ortalama Kareler	F	P
Gruplar arası	9,751	2	0,487		
Gruplar içi	439,450	431	1,020	5,578	0,009
Toplam	449,201	433			

p<0,05

Yerleşim yeri ve benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p = 0,009 < 0,05$). Bu analizin sonucunda “Yerleşim yerine göre benlik saygısında anlamlı bir farklılık vardır.” Şeklinde kurulan H6 hipotezi doğru kabul edilmektedir.

Yaşanılan yer değişkenine göre benlik saygısı puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmasının ardından, bu farkın yönünü belirlemek üzere Post-Hoc Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 18 BSÖKF ile yaşanılan yerin Post-Hoc Tukey testi karşılaştırma sonuçları

I	J	I-J	Std.hata	P	%95 GA	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Köy	Kasaba/İlçe	-0,60	0,29	0,093	-1,27	0,07
	Kent Merkezi	-0,75	0,25	0,008	-1,34	-,16
Kasaba/İlçe	Köy	0,60	0,29	0,093	-0,07	1,27
	Kent Merkezi	-0,15	0,16	0,592	-0,52	0,22
Kent Merkezi	Köy	0,75	0,25	0,008	0,16	1,34
	Kasaba/ilçe	0,15	0,16	0,592	-0,22	0,52

p<0,05

Benlik saygısı ve yerleşim yeri arasındaki ilişkiyi inceleme için yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,009<0,05$). Hangi gruplar arasında ilişki olduğunu incelemek için Post-Hoc Tukey testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda kent merkezinde yaşayanlar ile köyde yaşayanlar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür ($p=0,008<0,05$). Ortalama farkına bakıldığında kent merkezinde yaşayan bireylerin köyde yaşayan bireylerden benlik saygılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir ($I-J=-0,75$) Bununla birlikte köy ve kasabada/ilçede yaşayan bireyler arasında ($p=0,093>0,05$) ve kent merkezi kasaba/ilçe arasında ($p=0,592>0,05$) anlamlı bir ilişki yoktur. Özetle kent merkezinde yaşayan bireylerin köydeki bireylere göre benlik saygıları daha yüksektir.

Kadınların medeni durumlarına göre benlik saygıları arasındaki farklılığı test etmek üzere One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 18’de sunulmaktadır.

Tablo 19 BSÖK ile medeni durum arasındaki ilişkinin ANOVA testi ile analizi

Medeni Durum	Toplam Kareler	sd	Ortalama Kareler	F	P
Gruplar arası	13,833	3	4,611		
Gruplar içi	435,368	430	1,012	5,578	0,004
Toplam	449,201	433			

p<0,05

Benlik saygısı ve medeni durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($P=0,004<0,05$). Buna göre “Medeni duruma göre benlik saygısında anlamlı bir farklılık vardır.” olarak kurulan H11 hipotezi kabul edilmektedir.

Medeni durum göre benlik saygısı puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmasının ardından, bu farkın yönünü belirlemek üzere Post-Hoc Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 20 BSÖKF ile medeni durumun Post-Hoc Tukey karşılaştırma sonuçları

I	J	I-J	Std.hata	P	%95 GA	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Bekar	Evli	-0,361	0,09	0,002	-0,616	-0,106
	Boşanmış	-0,020	0,31	1,000	-0,821	0,780
	Eşi vefat etmiş	-0,042	0,50	1,000	-1,35	1,266
Evli	Bekar	0,361	0,09	0,002	0,106	0,616
	Boşanmış	0,341	0,31	0,694	-0,463	1,14
	Eşi vefat etmiş	0,319	0,50	0,923	-0,991	1,63
Boşanmış	Bekar	0,020	0,31	1,000	-0,780	0,821
	Evli	-0,341	0,31	0,694	-1,14	0,463
	Eşi vefat etmiş	-0,021	0,58	1,000	-1,53	1,49

Eşi vefat etmiş	Bekar	0,042	0,50	1,000	-1,26	1,35
	Evli	-0,319	0,50	0,923	-1,63	0,991
	Boşanmış	0,021	0,58	1,000	-1,49	1,536

p<0,05

Yapılan post-hoc tukey testi sonucunda yalnızca evli ve bekar bireyler arasında benlik saygısının farklılık gösterdiği görülmüştür ($p=0,002<0,05$). Evli kadınların bekar kadınlara kıyasla benlik saygıları daha yüksektir ($I-J=0,361$). Boşanmış ($p=0,694>0,05$) ve eşi vefat etmiş ($p=0,923>0,05$) bireylerin evli bireylerin benlik saygıları ile karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bekarların boşanmış ve eşi vefat etmiş bireylerin benlik saygıları ile arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir farklılık söz konusu değildir ($p=1,000>0,05$). Boşanmış ve eşi vefat etmiş bireylerin de benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p=1,000>0,05$). Bu durumda yalnızca bekar ve evlilerin benlik saygıları arasında fark olup evli bireylerin benlik saygıları daha yüksektir.

Araştırmaya katılan kadınların çalışma durumları ve benlik saygısı ile arasındaki ilişkiyi test etmek üzere Independent Simple T Testi sonuçları Tablo 20’de sunulmaktadır.

Tablo 21 BSÖKF ve çalışma durumu ilişkisi T testi

	Çalışma Durumu	n	X	ss	T	sd	p
BSÖKF	Çalışıyor	159	5,71	0,99	2,17	432	0,81
	Çalışmıyor	275	5,49	1,02	2,19	338,38	

P<0,05

BSÖKF ve çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p=0,81>0,05$). Bu durumda “Çalışma durumuna göre benlik saygısında anlamlı bir farklılık vardır.” olarak kurulan H13 hipotezi reddedilmiştir

Kadınların geçinme durumlarına göre benlik saygıları arasındaki farklılığı test etmek üzere One Way ANOVA testi sonuçları Tablo 21’de sunulmaktadır.

Tablo 22 BSÖKF ile geçinebilme düzeyi arasındaki ilişkinin ANOVA testi ile analizi

Geçinebilme düzeyi	Toplam Kareler	sd	Ortalama Kareler	F	P
Gruplar arası	21,66	2	10,83		
Gruplar içi	427,53	431	0,99	0,57	<0,001
Toplam	449,20	433			

p<,05

Geçinebilme düzeyi ile BSÖKF arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,001<0,05$). “Gelir durumu ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.” şeklinde kurulmuş olan H15 hipotezi kabul edilmiştir.

Geçinme durum göre benlik saygısı puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmasının ardından, bu farkın yönünü belirlemek üzere Post-Hoc Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 19’da sunulmuştur. Bireylerin geçinebilme düzeylerini tespit etme amacıyla birden (geçinmiyor) yediye (rahat geçinebiliyor) kadar sıralama yapmaları istenmiştir. Yapılan sıralama sonucunda birden üçe kadar geçinmiyor, dört ne geçiniyor ne geçinmiyor, beşten yediye kadar ise rahat geçiniyor şeklinde sınıflandırılmıştır.

Tablo 23 BSÖKF ile geçinebilme düzeyinin Post-Hoc Tukey karşılaştırma sonuçları

I	J	I-J	Std.hata	P	%95 GA	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Geçinmiyor	Orta	-0,37	0,12	0,007	-0,66	-0,08
	Rahat Geçiniyor	-0,52	0,11	<0,001	-0,79	-,025
Orta	Geçinmiyor	0,37	0,12	0,007	0,08	0,66
	Rahat Geçiniyor	-0,14	0,11	0,410	-0,42	0,12
Rahat geçiniyor	Geçinmiyor	0,52	0,11	<0,001	0,25	0,79
	Orta	0,14	0,11	0,410	-0,12	0,42

p<0,05

Benlik saygısı ile geçinebilme düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği Post-Hoc Tukey testine göre geçinemeyen bireylerin benlik saygıları orta ($p=0,007$) ve rahat geçinen ($p=0,001$) bireylerle göre anlamlı bir farklılık göstermektedir fakat geçinebilme düzeyi orta olan bireylerin rahat geçinen ($p=0,410$) bireylerin arasındaki benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan kadınların benlik saygısını etkileyen demografik değişkenlerin belirlenmesi amacıyla hiyerarşik regresyon uygulanmıştır. Bu analizle, kuşak, yaşanılan yer, medeni durum, eğitim seviyesi, çalışma durumu ve geçinebilme düzeyinin BSÖKF üzerindeki yordayıcı gücü incelenmiştir. Her bir değişken, sırasıyla modele eklenerek hiyerarşik katkısı tespit edilmiştir ve bu katkılar istatistiksel anlamlılık açısından yorumlanmıştır.

Benlik saygısı üzerinde etkili olan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 23’de sunulmaktadır.

Tablo 24 BSÖKF değişkenine etki eden değişkenlerin hiyerarşi regresyon analizi

	Değişken	B	SH	β	t	p	R ²	F
BSÖKF	Kuşak	-0,29	0,09	-0,14	-2,93	0,003	0,02	8,63
	Yaşanılan Yer	0,29	0,10	0,13	2,86	0,004	0,01	8,23
	Medeni durum	0,22	0,08	0,12	2,70	0,007	0,01	7,31
	Eğitim seviyesi	0,07	0,03	0,09	2,04	,004	0,01	4,19
	Çalışma durumu	-0,22	0,10	-0,10	-2,17	0,03	0,01	4,73
	Geçinebilme düzeyi	0,16	0,03	0,23	5,02	<0,001	0,05	25,24

Benlik saygısı incelemek için yapılmış olan hiyerarşik regresyon analizinde katılımcıların kuşaklarına göre BSÖKF puanlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Kuşak değişkeni BSÖKF üzerinde zayıf orta düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir etkiye sahiptir ($\beta = -0,14$, $p = 0,003 < 0,05$). Yaşanılan yer değişkeni BSÖKF üzerinde zayıf orta pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi vardır ($\beta = 0,13$, $p = 0,004 < 0,05$). Medeni durum değişkeninin BSÖKF üzerindeki etkisine bakıldığında ise negatif yönde zayıf orta düzeyde ve anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($\beta = 0,12$, $p = 0,007 < 0,05$). Eğitim seviyesi

değişkeninin BSÖKF üzerindeki etkisi zayıf düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmektedir ($\beta = 0,09$, $p = 0,04 < 0,05$). Çalışma durumu değişkeninin TCAÖ üzerindeki etkisi negatif yönde zayıf bir etkisi vardır ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($\beta = -0,10$, $p = 0,03 < 0,05$). Geçinebilme düzeyi değişkeninin BSÖKF üzerindeki etkisi ise orta güçlü, pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir ($\beta = 0,23$, $p = 0,001 < 0,05$).

4.3. Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Benlik Saygısı İlişkisi

Toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin kapsamlı bir şekilde incelenmesi için Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Benlik saygısının alt boyutları ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi incelemek için de korelasyon analizi yapılmıştır. Olumlu alt boyut normal dağılıma uymadığı için non-parametrik test olan Spearman rho's Korelasyon Analizi ile, olumsuz alt boyut ise normal dağılıma uyduğu için Pearson Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Bu testler benlik saygısı ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki korelasyonun gücünü ve yönünü değerlendirmeyi sağlamaktadır.

TCAÖ ile BSÖKF arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonuçları Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 25 BSÖKF ile TCAÖ değişkenleri arasındaki ilişkinin pearson korelasyonu sonuçları

		BSÖKF	TCAÖ
TCAÖ	Pearson r	0,176	1
	p	<0,001	-
	n	434	-
BSÖKF	Pearson r	1	0,176
	p	-	<0,001
	n	-	434

p<0,05

Toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,001<0,05$). Benlik saygısı yüksek olan bireylerin toplumsal cinsiyet algıları eşitlikçidir benzer şekilde toplumsal cinsiyet algısı eşitlikçi olan bireylerin benlik saygıları daha yüksektir. Bu durumda “Toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.” olarak kurulan H7 hipotezi kabul edilmektedir.

TCAÖ ile BSÖKF olumlu alt boyut arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Spearman Rho’s Korelasyon Analizi sonuçları Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 26 BSÖKF olumlu alt boyut ile TCAÖ değişkeni arasındaki ilişkinin spearman rho’s korelasyon sonuçları

		BSÖKF olumlu alt boyut	TCAÖ
TCAÖ	Spearman r	0,199	1
	p	<0,001	-
	n	434	-
BSÖKF olumlu alt boyut	Spearman r	1	0,199
	p	-	<0,001
	n	-	434

p<0,05

Toplumsal cinsiyet algısı ve BSÖKF olumlu alt boyut arasında zayıf yönde pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,199$, $p=0,001<0,05$). Bu durumda “Benlik saygısı ölçeği olumlu alt boyut ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.” Şeklinde kurulan H8 hipotezi kabul edilmiştir.

TCAÖ ile BSÖKF olumsuz alt boyut arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonuçları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 27 BSÖKF olumsuz alt boyut ile TCAÖ değişkeni arasındaki ilişki (pearson korelasyon sonuçları)

		BSÖKF olumsuz alt boyut	TCAÖ
TCAÖ	Pearson r	-0,108	1

	p	0,025	-
	n	434	-
BSÖKF olumsuz alt boyut	Pearson r	1	-0,108
	p	-	0,025
	n	-	434

p<0,05

BSÖKF olumsuz alt boyut ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi analiz etme maksadıyla yapılmış olan pearson korelasyon testi sonucunda TCAÖ ve BSÖKF olumsuz alt boyut arasında negatif yönde zayıf anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-0,108$, $p=0,025<0,05$). Bu durumda “Benlik saygısı ölçeği olumsuz alt boyut ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.” olarak kurulan H9 hipotezi kabul edilmiştir.

5. TARTIŞMA

1980-2006 yılları arasında doğan Y ve Z kuşağının toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısını incelemeyi amaçlayan bu araştırmada Konya ilinde yaşayan 434 kadın katılımcıya ulaşılmıştır. İlgili konuya ilişkin çeşitli araştırmaların olmasına karşın kuşakların toplumsal cinsiyet algısını ve benlik saygısını inceleyen çalışmaların az olduğu görülmüştür. Bu bağlamda bu çalışmanın literatüre katkı sağlaması önemlidir. Bu bölümde bireylerin sosyodemografik bilgileri ile toplumsal cinsiyet algıları ve benlik saygılarına ilişkin sonuçlar literatür ışığında incelenip tartışılmıştır.

Çalışmaya katılan katılımcılardan alınan bilgiler ışığında Y ve Z kuşağının toplumsal cinsiyet algılarında farklılığın olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Y ve Z kuşağının toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur. Kuşakların toplumsal cinsiyet algılarının analizi sonucunda Z kuşağının toplumsal cinsiyet algısı Y kuşağının toplumsal cinsiyet algısından daha eşitlikçi olduğu görülmüştür. Bu bulguya benzer şekilde Çağırkan ve Bilek (2025) yaptıkları bir araştırmada Z kuşağının Y kuşağından daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet algıları olduğu sonucuna ulaşmışlardır. X, Y ve Z kuşakları ile yapılan bir başka çalışmada ise X kuşağının Y ve Z kuşağından daha gelenekselci olduğu, Y ve Z kuşağının daha eşitlikçi olduğu görülmüştür (Akgül, 2022). Çağırkan (2023) yaptığı bir araştırmada, Y kuşağının hem geleneksel hem de modern toplumsal cinsiyet rollerini benimsemesinden dolayı bir köprü olduğu sonucuna ulaşmıştır. Başka bir araştırmada bireylerin yaşları ilerledikçe toplumsal cinsiyet eşitliği algılarının azaldığı görülmüştür. Buradan hareketle yapılan çalışmada Z kuşağının Y kuşağından daha eşitlikçi olduğu çıkarımı yapılabilmektedir (Kaplan ve Tasa, 2022). Bu çalışmanın aksine X kuşağının daha gelenekselci olduğu araştırmalar mevcuttur fakat bu durumun tersine X kuşağının daha eşitlikçi olduğu daha sonra Z kuşağının ve Y kuşağının geldiğini gösteren çalışmalar mevcuttur (Yılmaz vd., 2022). Uluslararası literatürde yaş arttıkça bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi olduğu görülmüştür (Lewis, 2006). Gana'da üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada da 23 yaş altındaki bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ofori-Asare vd., 2024). Z kuşağının Y kuşağından toplumsal cinsiyet algısının daha eşitlikçi olduğu bu kuşağın geleneksel rolleri daha fazla sorguladığını göstermektedir.

Kuşakların benlik saygıları arası incelendiğinde Y ve Z kuşağı kadınlarının benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kuşaklar arasında farkın çıkmamasının sebebi her iki kuşağın da yaşlarının birbirine yakın olmasından kaynaklandığı yordaması yapılabilmektedir. Bu sonuçla örtüşür nitelikte bir başka araştırma da Erden (2024) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yazara göre 18-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55 yaş ve üzeri bireylerle yapılan çalışmada yaşlar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Benzer şekilde başka bir çalışmada farklı yaş gruplarına sahip bireylerin benlik saygıları arasında bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir (Eroğlu, 2024). Amatör futbolcuların benlik saygısını ölçmek için yapılan çalışmada ise yaş ile benlik saygısı arasında bir farklılığın olmadığı sonucu bulunmuştur (Tiryaki, 2019). Bu üç çalışmada da yaş sınıflaması 18-24, 25-39, 30-34 sınıflamasına benzer niteliktedir. Bu çalışmada yapılan yaş sınıflaması ise 18-28, 28-45 şeklindedir. Bu sınıflamaya yakın başka bir çalışmada da benlik saygısı ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Gezgin Yazıcı vd., 2022). Y ve Z kuşağının benlik saygısını ölçen başka bir çalışmada da benlik saygısı ile kuşaklar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir (Kumar ve Priyadarshini, 2018). Genç yetişkinlikten yaşlılığa kadar benlik saygısının incelendiği bir çalışmada genç yetişkinlikte benlik saygısı artmaktadır, orta yaşta sabit kalmakta ve yaşlılıkta azalmaktadır (Orth vd., 2010). Çek Cumhuriyeti'nde yapılan bir çalışmada da X, Y ve Z kuşakları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Kvintova ve Çakırpaloğlu, 2019). Bireylerin benlik saygılarının yaş değişkeniyle incelendiği araştırmalarda benlik saygısı ve yaş arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı araştırmaların olmasına karşın benlik saygısı ve yaş arasında anlamlı ilişkiler olduğu çalışmalar da vardır. Y kuşağının benlik saygısının Z kuşağından yüksek olduğu sonucu iki farklı çalışmada belirlenmiştir (Saygılı vd., 2015; Demir ve Duman, 2019). Bu bağlamda, literatürde yaş veya kuşak değişkeni ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin farklı çalışmalarda tutarlılık göstermediği, bulguların araştırma gruplarının özellikleri ve yaş aralıklarının sınıflandırılma biçimine göre değişebildiği söylenebilmektedir.

Bireylerin egzersiz bağımlılığı ve benlik saygısı düzeylerini ölçen bir çalışmada yaş ilerledikçe benlik saygısının arttığı tespit edilmiştir (Katar, 2021). Benlik saygısı çocuklarda daha yüksektir, ergenlik döneminde bireylerin yaşadıkları sosyal ve psikolojik sorunlardan dolayı düşüşler görülmektedir. Ergenlikten sonra ise tekrar yükselişe geçmektedir ve yaşlılık döneminde düşüşler tekrar yaşanmaktadır. 48 ülkede yapılan bu

çalışmada bireylerin yaşlarının ilerledikçe benlik saygısının arttığı görülmüştür (Bleidorn vd., 2016). Dolayısıyla bu çalışmada da Y kuşağının benlik saygısının Z kuşağından yüksek olduğu söylenebilmektedir. Psikolojik destek alan ve almayan kadınların benlik saygısını ölçülen araştırmada Y kuşağı kadınların Z kuşağı kadınlarından daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çelebi Çelik, 2016). Buradan hareketle yaşı benlik saygısı üzerinde hem etkisinin olduğu hem de yaşı benlik saygısını etkilemediği görülmüştür.

Katılımcıların eğitim seviyesinin toplumsal cinsiyet algısına olan etkisi incelendiğinde ise eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda bireylerin eğitim seviyesi yükseldikçe toplumsal cinsiyete daha eşitlikçi bir şekilde yaklaşmaktadırlar. Buna benzer olarak eğitim seviyesi yükseldikçe toplumsal cinsiyet algısının daha eşitlikçi olduğu başka araştırma sonuçlarında da tespit edilmiştir (Savaş, 2018; Keçeci ve Ekşi, 2020). Mardin’de 1055 katılımcının dahil olduğu araştırmada eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin toplumsal cinsiyet algıları daha eşitlikçidir (Çifçi vd., 2021). Orta Doğu ve Kuzey Afrika’da da eğitim seviyesinin yüksek olması ile toplumsal cinsiyet algısı eşitliği arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur (Auletto, 2017). Buna göre eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin toplumsal cinsiyet algıları eşitlikçi bir tutuma sahiptir. Benzer şekilde Güney Afrika’da da eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin toplumsal cinsiyet algıları daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Rebelo, 2017). Literatürde yapılan çalışmalarda eğitim seviyesi ve toplumsal cinsiyet arasında her zaman anlamlı bir ilişkinin de kurulmadığı görülmüştür. Yılmaz ve arkadaşlarının (2022) yaptığı çalışmada ise toplumsal cinsiyet algısı ve eğitim seviyesi arasında bir ilişki bulunamamıştır. Akademisyenlerle yapılan çalışmada da eğitim seviyesi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır (Taib vd., 2023) Bu sonuçlar eğitim seviyesinin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde çok boyutlu bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet algısı ile eğitim seviyesi arasında ilişki bulunurken benlik saygısı ve eğitim seviyesi arasında ilişki bulunamamıştır fakat anlamlılık değerinin 0,05 değerine yakın olduğu görülmüştür. Literatürde eğitim seviyesi ile benlik saygısı arasında ilişkinin olmadığına dair araştırmalar mevcuttur (Aydoğan, 2016; Sağ vd., 2023). Pakistan’da yapılan bir araştırmada da eğitim seviyesi ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür (Haq, 2016). Eğitim seviyesi ve benlik saygısı

arasında anlamlı fark bulunan araştırmalar da bulunmaktadır (Özgür ve Yılmaz, 2023). Bunlardan birinde okur-yazar olan bireylerin benlik saygısının diğerk eğitim seviyelerinde olan bireylere göre daha yüksek olduğu da bulunmuştur (Avşar vd., 2012). Başka bir çalışmada benlik saygısı ile eğitim seviyesi arasında ilişki bulunmuştur ve eğitim seviyesinin akademik benlik saygısı üzerinde daha fazla etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Von Soest vd., 2016). Yapılan bu çalışmaların her birinin farklı hedef kitlesinin olması, farklı şehirlerde ve farklı katılımcı sayısına sahip olması nedeniyle; benlik saygısı ve eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişkinin olması veya farklılığın olması anlaşılabilir bir durumdur.

Eğitim seviyesi ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların olduğu kadar literatürde bireylerin yerleşim yeri ile toplumsal cinsiyet algıları arasında nasıl bir ilişkinin olduğunu inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Gençtürk'ün (2023) yaptığı çalışma da bu çalışmalardan birisidir. Gençtürk, çalışmasında yerleşim yeri ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Benzer şekilde bu araştırmada da yerleşim yeri ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Spiritüel iyi oluş ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi inceleyen Gencer ve arkadaşları (2022) üniversite öğrencilerinin en uzun yaşadıkları yerleri tespit edip bunun toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisini incelemiştir ve toplumsal cinsiyet algıları ile en uzun yaşadıkları yer arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Çağırkan ve Bilek'in (2025) yaptıkları araştırmada ise yerleşim yeri ile toplumsal cinsiyet algısı arasında fark bulunmuştur. İlçede doğan/yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet algıları köyde yaşayan bireylere göre daha yüksektir. Bununla birlikte uluslararası literatürde yapılan çalışmalar yerleşim yerinin toplumsal cinsiyet algısına etki edebileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Oberhauser'in yaptığı araştırmada toplumsal cinsiyet algısı ve yerleşim yeri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Carter ve arkadaşlarının (2016) yaptığı araştırma bu savı destekler niteliktedir. ABD'de yürüttükleri çalışmada kent merkezinde büyüyen ve yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi olduğu kırsal bölgelerde yaşayan bireylerin ise geleneksel bir yapıda olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bunun yanında ABD'nin Güney bölgelerinde yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet algıları daha gelenekseldir. Araştırmada son 30 yılda yerleşim yerlerinin toplumsal cinsiyet üzerindeki etkisinin azaldığına da vurgu yapılmaktadır. Benzer şekilde üniversite öğrencilerinin en uzun yerleşim yerleri ve

toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiye değinen bir çalışmada toplumsal cinsiyet algısı ile yerleşim yeri arasında bir ilişki bulunamamıştır (Tarı Selçuk vd., 2018). Hırvatistan’da yapılan başka bir çalışmada toplumsal cinsiyet algısı ile büyüdüğü yerleşim yeri arasındaki ilişki incelenmiştir ve anlamlı bir ilişki saptanamamıştır (Rodgosic vd., 2020). Bunun nedeni dünyanın küreselleşmesi ve kitle iletişim araçlarının aktif hale gelerek bireylerin yaşadıkları yerler arasında büyük farkların ortaya çıkmamasıdır.

Toplumsal cinsiyet algısı ve yerleşim yeri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamasına karşın benlik saygısı ile yerleşim yeri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kasabada/ilçede yaşayan bireylerin benlik saygısı düzeyi köyde yaşayanlardan yüksektir. Kent merkezinde yaşayan bireylerin de köyde yaşayan bireylere göre benlik saygıları yüksektir fakat kent merkezinde yaşayan ile kasabada/ilçede yaşayan bireylerin benlik saygıları arasında bir fark yoktur. Bu bilgiler ışığında literatür incelendiğinde yerleşim yeri büyüdükçe bireylerin benlik saygılarının yükseldiği görülmüştür (Açıkgöz, 2019). Hindistan’da yapılan bir araştırmada da kentsel bölgelerde yaşayan bireylerin kırsal bölgede yaşayanlara göre benlik saygıları yüksek bulunmuştur (Tauro vd., 2018). Türkiye’de kentsel bölgede yaşayan bireylerin depresif semptomları daha az görülmüştür. Depresif semptomların düşük olması ile benlik saygısının yüksek olması arasında ilişki bulunarak kentsel bölgede yaşayan bireylerin benlik saygısının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ayçiçeği-Dinn ve Caldwell-Harris, 2016). Yang ve Fetsch 2007 yılında yaptıkları araştırmada kırsal bölgede yaşayan çocukların benlik saygıları kent bölgesinde yaşayan çocuklardan daha yüksektir. Bu ve bunun gibi sonuçlar bireylerin sosyal desteklerine, kültürel faktörlerine, bireysel faktörlerine göre değişiklik göstermektedir. Literatürde benlik saygısı ile yerleşim yeri arasında ilişkinin olduğu çeşitli çalışmaların olmasına karşın yerleşim yerinin benlik saygısı üzerinde etkisinin olmadığı araştırmalar da mevcuttur. 200 kırsal, 200 kentsel bölgede yaşayan öğrencilerin benlik saygıları incelendiğinde yerleşim yeri ve benlik saygısı arasında ilişki bulunamamıştır (Patel ve Ghani, 2018). Bu araştırmadan da anlaşılabileceği üzere her birey özgündür ve araştırmaların bulguları sürekli değişkenlik gösterebilmektedir.

Toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durumda benlik saygısı yüksek olan bireyler toplumsal cinsiyet algıları da eşitlikçi

olmaktadır. Benzer şekilde toplumsal cinsiyet algısı eşitlikçi olan bireylerin benlik saygısı da yüksektir. Bu sonuca benzer Ayçiçek'in (2020) yaptığı çalışmada eşitlikçi cinsiyet algısı ile benlik saygısı arasında ilişki vardır. Toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı arasında pozitif yönde ilişki bulunamayan çalışmalar da mevcuttur (Demir ve Türk, 2024). 177 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan başka bir çalışmada da toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı üzerinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Erol, 2019). Bu durumda benlik saygısı yüksek olan bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi olduğu söylenememektedir. Uluslararası literatürde toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısının incelendiği çalışmalarda da yerli literatürde olduğu gibi farklılaşmalar görülmektedir. Berlin'de ergenlerin toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı incelendiğinde benlik saygısı düşük olan bireylerin geleneksel toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Finne vd., 2020). Çin'de yapılan bir çalışmada ise erkeklerin benlik saygısı yüksek ise toplumsal cinsiyet algısı eşitlikçidir. Kadınlarda ise benlik saygısı ile toplumsal cinsiyet algısı arasında bir ilişki bulunamamıştır (Li vd., 2021). Benzer şekilde toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı arasında ilişki bulunamayan çalışmalar da mevcuttur (Rodrquez Roca vd., 2021). Bu bulgular doğrultusunda, toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin tekdüze olmadığı hem yerli hem de uluslararası literatürde farklı sonuçların elde edildiği görülmüştür. Bazı çalışmalar, yüksek benlik saygısının eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısıyla ilişkili olduğunu gösterirken, diğer araştırmalarda bu ilişki tespit edilememiştir.

Toplumsal cinsiyet algısına etki eden değişkenlerden birisi de medeni durumdur. Yapılan analizler sonucunda toplumsal cinsiyet algısı ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bekar ve evliler arasında yapılan analizler sonucunda bekar bireylerin evlilerden ve eşi vefat etmişlerden toplumsal cinsiyet algılarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evlilerin de eşi vefat etmişlerden toplumsal cinsiyet algısı yüksektir. Benzer şekilde eşinden boşanmış bireylerin eşi vefat etmiş bireylerden toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi olduğu görülmüştür. Çağırkan ve Bilek'in (2020) yaptığı araştırmada bekarların toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Partnerleriyle yaşayan bireylerin evli olan bireylere göre toplumsal cinsiyet algısının daha yüksek olduğu başka bir araştırmanın sonucudur (Ayçiçek, 2020). Bu sonuçlara benzer olarak toplumsal cinsiyet rollerine ve kadına yönelik şiddete ilişkin tutumların incelendiği araştırmada da bekarların daha eşitlikçi olduğu, evlilerin ise daha

gelenekselci toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu görülmüştür (Doğan-Gangal vd., 2024). Bu bulgular ışığında bireylerin medeni durumlarına bağı olarak toplumsal cinsiyet algılarının değişebileceğini ve kişisel yaşam koşullarının toplumsal cinsiyet algısında belirleyici bir rol oynayabileceğini ortaya koymaktadır.

Medeni durum ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan analizler sonucunda benlik saygısı ve medeni durum arasında ilişki bulunmuştur. Bekarların toplumsal cinsiyet algıları daha eşitlikçi çıkmasına rağmen benlik saygısı evli bireylerde daha yüksektir. Saygılı ve arkadaşlarının eğitim seviyesinin benlik saygısı üzerindeki etkisini inceleme amacıyla yaptıkları araştırmada da benzer sonuca ulaşılmıştır. Evli bireylerin benlik saygısı bekarlara göre daha yüksektir. Benzer şekilde yapılan başka bir çalışmada da evlilerin benlik saygısının bekarlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aydoğan, 2016). Benlik saygısı düşük olan bireylerde depresif belirtilerin görüldüğü ve depresif belirtilerin daha çok bekarlarda olduğu bu durumda da bekarların benlik saygısının daha düşük olduğu başka bir araştırmada bulunmuştur (Khatip, 2013). Amerika’da erkek ve kadınlar üzerinde yapılan bir araştırmada boşanmamış kadınların benlik saygıları boşanmış kadınlara göre daha yüksektir (MacDonald vd., 2010). Evli bireylerin benlik saygısı boşanma evresinde olan, boşanmış ve bekar bireylerden daha yüksektir. Boşanma aşamasında olan bireylerin benlik saygıları ise bekarların benlik saygısından düşüktür (Biedorn vd., 2021). Bizim yaptığımız çalışmada ise evli ve boşanmış kadınların benlik saygısı arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Toplumsal cinsiyet algısının çalışma durumu ile arasındaki ilişki incelendiğinde iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu da demek oluyor ki kadınların çalışıyor olmaları veya olmamaları toplumsal cinsiyet algılarının eşitlikçi olması üzerinde herhangi bir etki yoktur. Benlik saygısı ve çalışma durumu arasındaki ilişki incelendiğinde bu iki değişken arasında yine ilişki bulunamamıştır. Çalışma durumunun bireylerin benlik saygısı ve toplumsal cinsiyet algısı üzerinde herhangi bir etkisi yoktur. Güzel’in (2016) yaptığı araştırmada toplumsal cinsiyet algısı ve çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Benzer şekilde yaşlanma kaygısını inceleyen bir çalışmada da toplumsal cinsiyet algısı ile çalışma durumu arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir (Demir ve Türk, 2024). Benlik saygısı ve çalışma durumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada da benlik saygısı ve çalışma durumu arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Öner-Altıok ve Koruklu, 2010). 2021 yılında Ünal ve Gürhan’ın

yaptığı araştırmada da bu sonuca benzer şekilde benlik saygısı ile çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bu sonuçların tam tersi çalışma durumunun toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı ile aralarında ilişkilerin bulunduğu çalışmalar da mevcuttur. Toplumsal cinsiyet algısı ve çalışma durumu arasında ilişki bulunmuştur (Korkmaz, 2024). Almanya’da yapılan bir çalışmada çalışan kadınların toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Lietzmann ve Frodermann, 2023). Benzer şekilde çalışma durumu ile benlik saygısının inceleyen bir çalışmada da işsiz bireylerin benlik saygılarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Harrord ve Serpe, 2021). Çetin’in (2021) engelli kadınlarla yaptığı araştırmada çalışma durumunun toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı üzerindeki etkisi incelemiş ve her iki değişken için de anlamlı bir sonuca ulaşmıştır. Literatür incelendiğinde çalışma durumu iki şekilde ele alınmıştır. Birinci çalışıyor ve çalışmıyor olmak üzere iki seçenek şeklinde; ikincisi ise çalışıyor, çalışmıyor, emekli, öğrenci olmak üzere sınıflanmaktadır. Bu sebeple çalışmalarda farklılıklar çıkabilmektedir.

Çalışma durumu ile toplumsal cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamayan bu çalışmada benzer şekilde geçinebilme seviyesi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Gelir durumu ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi inceleyen başka bir araştırmada elde edilen sonuç bu çalışmayı destekler niteliktedir (Kılınç ve Türkoğlu, 2023). Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet algıları ve aile gelir düzeyleri arasında ilişki incelenmiş ve anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Onurluer, 2019). Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da gelir düzeyi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında ilişki bulunamamıştır (Özpulat, 2017). Korkmaz ve Özbesler’in (2022) sosyal hizmet öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı ve aile gelir düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada gelir düzeyinin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde bir etkisi görülemedi. İran’da yapılan bir çalışmada da geçinebilme düzeyi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır (Fazeli vd., 2015). Buna karşın başka bir çalışmada toplumsal cinsiyet algısı ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Kul – Uçtu ve Karahan, 2016). Benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılan araştırmada da toplumsal cinsiyet algısı ile gelir düzeyi arasında bir farklılık tespit edilmiştir (Uygun ve Önsan, 2020). Bu bilgiler ışığında gelir düzeyinin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde etkisinin olduğu ve olmadığı çeşitli araştırmalarla tespit edilmiştir.

Toplumsal cinsiyet algısı ve geçinebilme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken benlik saygısı ve geçinebilme düzeyleri arasında durum farklıdır. Benlik saygısı ve geçinebilme düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Geçinemeyen bireylerin benlik saygısının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma ile benzer bir sonuç bulunmuştur. Benlik saygısı ve gelir seviyesi arasında ilişki vardır. sosyoekonomik düzeyi yüksek olanların benlik saygısı daha yüksektir (Twenge ve Campell, 2002). Benzer şekilde gelir durumu yüksek olan bireylerin benlik saygıları da daha yüksektir (Bleidorn vd., 2023). Ulusal literatürde de gelir durumu ile benlik saygısı arasında farklılığın olduğu görülmüştür (Çelikbaş vd., 2019). Tiryaki ve Bulut (2020) tarafından zumba yapan kadınların benlik saygıları ve sosyodemografik bilgileri incelenmiş, benlik saygısı ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna karşın yine yerli literatürde üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada benlik saygısı ile aile gelir durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Çelik ve Atilla, 2019). Benzer şekilde kontrol odağı algısı ile benlik saygısının incelendiği başka bir çalışmada da benlik saygısı ve gelir düzeyi arasında anlamlı ilişki görülmemiştir (Şenel vd., 2019). Bu bulgular doğrultusunda, geçinebilme düzeyi veya gelir seviyesi ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin literatürde tutarsızlık gösterdiği söylenebilmektedir. Çoğu araştırmada, sosyoekonomik durumu yüksek olan bireylerin benlik saygısının daha yüksek olduğu tespit edilirken, bazı çalışmalar bu ilişkinin anlamlı olmadığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla, benlik saygısı ile ekonomik durum arasındaki ilişki, araştırma gruplarının özellikleri, ölçüm yöntemleri ve kültürel bağlam gibi faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kuşaklar, bireylerin yaşadıkları dönemde birbirlerinden etkilenecek belirli davranış kalıpları, düşünce yapıları, farklı dinamikler oluşturmalarını sağlamaktadır. Toplumsal cinsiyet algısının eşitlikçi veya geleneksel olması da bununla ilişkilidir. Kuşaklar günümüze yaklaştıkça toplumsal cinsiyet rollerini daha fazla sorgulamaya başlamışlardır. Bu sorgulama sonucunda kendi benliklerinde de farklılaşmalar yaşamaktadırlar. Bireyler toplumsal cinsiyet rollerini sorgulamaktadırlar, daha eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsemektedirler ve bunun sonucunda da benlik saygılarında artış gözlemlenmektedir. Kuşakların toplumsal cinsiyet algılarını ve benlik saygılarını incelemek, ikisi arasında ilişkiyi kurmak, kuşakları daha iyi anlamaya olanak sağlamaktadır.

Kuşakları daha iyi anlamak etkili sosyal hizmet müdahalelerinin uygulanmasına kapı aralamaktadır. Kuşakların ihtiyaçlarını belirlemek, düşünce yapılarını analiz etmek bireylerin hem iyilik halini artmasına hem de kendisini daha iyi ifade edebilmesine olanak sağlamaktadır. Bu sayede bireylerin özgüvenleri yükselecektir ve benlik saygıları da artacaktır. Benlik saygısının artmasıyla birey, toplumun dayattığı cinsiyetçi rollerin ağırlığından kurtularak eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip olacaktır ve bu böylelikle toplumsal dönüşüm ile sosyal adaleti temin edilerek bireylerin kendilerini gerçekleştirmesine olanak sağlanacaktır. Bu bağlamda kuşakların toplumsal cinsiyet algıları ve benlik saygıları üzerinde yapılacak çalışmaların hem mikro hem de makro boyutta önem taşıdığı görülmektedir. Makro ve mikro çalışmalara öneriler sunma, kuşakların toplumsal cinsiyet algıları ve benlik saygıları arasındaki değişimleri ve bu iki kavram arasındaki ilişkiyi anlama noktasında bu çalışma kıymetlidir.

Y ve Z kuşağı kadınlarının toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısını inceleyen bu çalışmanın temelinde kuşakların toplumsal cinsiyeti nasıl algıladıkları ve benlik saygılarında değişimlerin olup olmadığı, toplumsal cinsiyet ve benlik saygısının birbirinden etkilenip etkilenmediklerini incelemektir. Bu kapsamda Konya’da yaşayan Y ve Z kuşağı kadınlarına ulaşılarak onların toplumsal cinsiyet algıları ve benlik saygıları incelenmiştir. Independent Simple T Testi, One Way ANOVA, Pearson Korelasyon testi gibi testleri yapılarak değişkenler arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda Z kuşağının toplumsal cinsiyet algısı Y kuşağına göre daha eşitlikçi olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın kuşakların farklı olmasının benlik saygısı üzerinde etkisi

olmadığı görülmüştür. Benlik saygısı ile eğitim seviyesi incelendiğinde ise eğitim seviyesinin benlik saygısının azalttığı veya arttırdığı görülmemiştir. Evli bireylerin benlik saygılarının daha yüksek olduğu, köyde yaşayanların kent merkezinde yaşayanlara göre benlik saygılarının düşük olduğu görülmüştür. Toplumsal cinsiyet algısında ise kent merkezinde, kasabada/ilçede, köyde yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet algıları arasında benzerliklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim seviyesi lisansüstü olan bireylerin toplumsal cinsiyet algısı diğer eğitim seviyesine sahip bireylerden daha eşitlikçidir. Başka bir bulgu da ise benlik saygısı evli bireylerin daha yüksekken bekar bireylerin de toplumsal cinsiyet algıları daha eşitlikçidir. Bu bilgiler ışığında benlik saygısı ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını saptamak için yapılan analiz sonucunda da toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani bireylerin toplumsal cinsiyet algıları eşitlikçi oldukça benlik saygıları da yükselmektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet algısı bireyin benlik saygısı üzerinde belirleyici bir faktördür. Çalışma durumu ve gelir düzeyinin toplumsal cinsiyet algısı ile benlik saygısı üzerindeki etkisi incelendiğinde çalışma durumunun her iki değişkende de etkili olmadığı, gelir düzeyinin benlik saygısı ile aralarında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda belirlenen amaca ulaşıldığını göstermektedir. Bunun yanında bulgulardan hareketle hipotezlerin literatür ile uyduğu görülmektedir. Özellikle medeni durumun benlik saygısı ve toplumsal cinsiyet algısı ile ilişkisi ve kuşakların toplumsal cinsiyet algılarının giderek daha eşitlikçi olması hem literatürle uyum içinde olduğu hem de literatüre destek olduğu söylenebilmektedir.

Araştırmada desteklenmeyen hipotezlerin nedeni bireylerin yaşadığı coğrafi kesim, kültürel değerleri, farklı sosyodemografik yapıları nedeniyle diğer araştırmalarla örtüşmemektedir. Araştırma Konya ilini ve kadınları kapsadığı için örnekleme sınırlıdır. Bunun yanında ölçeklerin farklı olması, bireylerin soruları dürüst cevap verme eğilimi göstermesi veya göstermemesi literatür ile farklılaşmalara sebebiyet verebilmektedir. Bunun yanında literatür ile uyuşmayan hipotezlerin farklı bir tartışma yaratmasına yardımcı olmaktadır.

Bu bulgular doğrultusunda toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısının birbirini nasıl etkilediği, kuşakların ve kişisel bilgilerin bunlardan nasıl etkilendiği görülmektedir.

Bulgular, toplumsal cinsiyet algısı üzerinde yapılacak çalışmaların bireylerin benlik saygısına da etki edeceğini göstermektedir.

Bu bulgular ve sonuç ışığında şu öneriler getirilmiştir:

- Bu çalışma Konya’da yapılmıştır ve Konya kapalı toplum özelliği taşımaktadır. Bu sebeple farklı şehirlerde, farklı örneklem gruplarıyla yapılacak olan çalışmalar akademiye destek sunacaktır.
- Araştırma kadınlar ile yapılmıştır. Erkeklerin dahil olduğu araştırmalarda çok daha farklı sonuçlar elde edilebilir. Bu sebeple erkeklerin dahil olduğu çalışmaların yapılması gerekmektedir.
- Toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısının zaman içerisindeki değişimini görmek amacıyla uzun dönemli (longitudinal) araştırmalar yapılmalıdır.
- Yapılacak yeni araştırmalarda kuşak değişkeniyle birlikte diğer sosyo-demografik özelliklerin ve bunun yanında sosyo-ekonomik özelliklerin de incelenmesi gerekmektedir.
- Eğitim düzeyi arttıkça toplumsal cinsiyet algısının daha eşitlikçi olduğu bulunmuştur. Sosyal hizmet uzmanları, özellikle ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde toplumsal cinsiyet eşitliği temelli seminer, atölye ve eğitim programları düzenleyerek farkındalığı artırabilir.
- Bekarların toplumsal cinsiyet algıları daha eşitlikçi bulunmuştur. Bu durum, evlilikte toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretildiğini göstermektedir. Evlilik öncesi eğitimlerde ve aile danışmanlığı süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair farkındalık programları uygulanabilir.
- Kent merkezinde yaşayan kadınların benlik saygısı daha yüksek bulunmuştur. Bu sebeple kırsal bölgelerde yaşayan kadınlara yönelik psikososyal destek programları yaygınlaştırılmalıdır. Sosyal hizmet uzmanları kırsal bölgelerde aktif rol almalıdırlar.
- Benlik saygısı düşük olan kadınlarda toplumsal cinsiyet algısının da daha eşitsiz olduğu görülmüştür. Bu nedenle kadınlara yönelik özgüven geliştirme, kendini ifade etme ve karar alma becerilerini artırmaya dönük eğitimler düzenlenmelidir.
- Alanda görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının ve farklı disiplinlerden meslek elemanlarının toplumsal cinsiyet konusunda bilgi ve duyarlılıklarının geliştirilmesi için sürekli mesleki gelişim programları hazırlanmalıdır.

- Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin ihtiyaç ve sorunlarını analiz ederken yaş gruplarının yanı sıra kuşak özelliklerini de göz önünde bulundurmalıdır. Kuşakların değer sistemleri, öncelikleri ve toplumsal beklentileri farklılık gösterdiğinden, hizmet planlamasında bu farklılıklar dikkate alınmalıdır.
- Sosyal hizmet sürecinde, kuşak özelliklerine uygun iletişim yöntemleri tercih edilmelidir. Genç kuşaklarla dijital ve sosyal medya tabanlı iletişim etkili olurken, daha yaşlı kuşaklarla yüz yüze veya yazılı iletişim yöntemleri daha verimli olacaktır.

KAYNAKLAR

- Agbangba, C. E., Aide, E. S., Honfo, H., & Kakai, R. G. (2024). On the use of post-hoc tests in environmental and biological sciences: A critical review. *Heliyon*, 10(3).
- Ak, G. (2021). *Evli bireylerde bağlanma stillerinin benlik saygısı, toplumsal cinsiyet rolleri ve ayrılık anksiyetesi üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Akgül, H. (2022). X, Y ve Z kuşağı bireylerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *International Journal of Educational Spectrum*, 4(1), 31-42.
- Akkaş, İ. (2024). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları çerçevesinde ortaya çıkan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı. *EKEV Akademi Dergisi*, (ICOAEF Özel Sayı), 97-118.
- Almqvist, A. L., & Lassinantti, K. (2018). Social work practices for young people with complex needs: An integrative review. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 35(3), 207-219.
- Altınova, H. H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlilik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22.
- Altıok, H. Ö., Ek, N., & Koruklu, N. (2010). Üniversite öğrencilerinin benlik saygı düzeyi ile ilişkili bazı değişkenlerin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 99-120.
- Anieting, A. E., & Mosugu, J. K. (2017). Comparison of quota sampling and snowball sampling. *Indian Scholar*, 3(3), 33-36.
- Appelbaum, S. H., Bhardwaj, A., Goodyear, M., Gong, T., Sudha, A. B., & Wei, P. (2022). A study of generational conflicts in the workplace. *European Journal of Business and Management Research*, 7(2), 7-15.
- Atan, M. (2015). Radikal feminizm: "Kişisel olan politiktir" söyleminde aile. *The Journal Of Europe-Middle East Social Science Studies*, 1(2), 1-21.
- Atay, Ö., emre Gürgen, N., & İmamoğlu, E. (2022). Türkiye'de kadın akademisyenlerde algılanan cam tavan sendromu araştırması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 170-182.
- Ayçiçek, V. (2020). *Kadınlarda toplumsal cinsiyet algısı, psikolojik iyi oluş ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayhün, S. E. (2013). Kuşaklar arasındaki farklılıklar ve örgütsel yansımaları. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 93-112.
- Baba, E. (2019). *From gender equality to gender justice: A critical discourse analysis in terms of gender equality in Turkey*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara.

- Bal, M. D. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Balon, R. (2024). *An explanation of generations and generational changes: Generations. The real differences between Gen Z, millennials, Gen X, boomers, and silents—and what they mean for America's future* [Book review]. *Academic Psychiatry*, 48(3), 280–282.
- Bandura, A. (1971). Social learning theory. *General Learning Journal*, 12(3), 123-134.
- Barth, F. (1967). On the study of social change. *American anthropologist*, 69(6), 661-669.
- Barth, F. (1967). On the study of social change. *American anthropologist*, 69(6), 661-669.
- Başar, F., & Demirci, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 41-52.
- Bayramoğlu, G., & Gültekin, F. (2023). Z kuşağının sosyal medya bağımlılığının yaşam doyumu üzerine etkisi. *Turkuaz Uluslararası Sosyo-Ekonomik Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 27-53.
- Bekman, M. (2022). Halkla ilişkiler uygulamalarında nicel araştırma yöntemi: ilişkisel tarama modeli. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 6(16), 238-258.
- Belk, R. W. (1988). Possessions and the extended self. *Journal of consumer research*, 15(2), 139-168.
- Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological review*, 88(4), 354.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Anchor Books.
- Blackstone, A. M. (2003, Ağustos). Gender roles and society. In J. R. Miller, R. M. Lerner, & L. B. Schiamberg (Eds.), *Human ecology: An encyclopedia of children, families, communities, and environments* (s. 335–338).
- Bhattacharya, B., & Bhattacharya, S. (2025). The Role of Social Work in Promoting Gender Equality and Women's Rights. *Journal of Human Rights Law and Practice*, 8(2), 37-39.
- Bleidorn, W., Kretzschmar, A., Rauthmann, J. F., Orth, U., Denissen, J. J., & Hopwood, C. J. (2023). Self-esteem and income over time. *Psychological science*, 34(10), 1163-1172.
- Bourdieu, P. (2001). *Masculine domination*. Stanford University Press.
- Boynukısa, M., Karagül, E., & Işıker, E. (2024). Z Kuşağının Kariyer Beklentileri. *Kadim Akademi SBD*, 8(2), 183-208.
- Budak, H., & Küçükşen, K. (2018). Türkiye'nin sosyal transformasyon sürecinde y kuşağının "toplumsal cinsiyet rolü" tutumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 561-576.
- Butler, J. (2004). *Undoing gender*. routledge.

- Cecconi, C., Adams, R., Cardone, A., Declaye, J., Silva, M., Vanlerberghe, T., ... & van Vugt, J. (2025). Generational differences in healthcare: the role of technology in the path forward. *Frontiers in Public Health*, 13, 1546317.
- Cismaru, L., & Iunius, R. (2019). Bridging the generational gap in the hospitality industry: Reverse mentoring—An innovative talent management practice for present and future generations of employees. *Sustainability*, 12(1), 263.
- Coates, T. (2024). The Meaning of Work for Generation Y and Baby Boomer Individuals During the Pandemic: A Hermeneutic Phenomenological Study. *The Qualitative Report*, 29(7), 2039-2066.
- Connolly, J. (2019). Generational conflict and the sociology of generations: Mannheim and Elias reconsidered. *Theory, Culture & Society*, 36(7-8), 153-172.
- Counsell, J. W. (2016). Identifying and Analyzing Causes of Violence against Women in Shan Migrant Communities According to NGO Workers and Shan Migrant Women in Chiang Mai, Thailand. *ASR: CMU Journal of Social Science and Humanities*, 3(2), 101-113.
- Crocker, J., & Park, L. E. (2004). The costly pursuit of self-esteem. *Psychological bulletin*, 130(3), 392.
- Crocker, J., Luhtanen, R. K., Cooper, M. L., & Bouvrette, A. (2003). Contingencies of self-worth in college students: theory and measurement. *Journal of personality and social psychology*, 85(5), 894.
- Cundiff, J. L., Vescio, T. K., Loken, E., & Lo, L. (2013). Do gender–science stereotypes predict science identification and science career aspirations among undergraduate science majors?. *Social Psychology of Education*, 16, 541-554.
- Çağırkan, B. (2023). Farklı kuşaktan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkillik anlayışı: İzmir Şirinyer örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (60), 56-71.
- Çelik, Y., & Atilla, G. (2019). Üniversite öğrencilerinde kendini sabotaj, olumsuz değerlendirilme korkusu ve benlik saygısı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 177-198.
- Çelikbaş, B., Özdemir, H., & Tatar, A. (2019). Genç yetişkinlerde benlik saygısının yordanmasında beş faktör kişilik modeli'nin rolünün incelenmesi. *Journal of Human and Social Sciences*, 2(2), 281-296.
- Çetin, E., & Ercansungur, D. O. (2022). Covid-19 ve tüketim: Dönüşen pratikler, dijitalleşme ve Z kuşağı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (56), 36-49.
- Çetin, İ. (2021). *Engelli kadınların toplumsal cinsiyet algısı, yaşam doyumu ve benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Daysal, B., & Yılmazel, G. (2020). Halk sağlığı gözüyle akıllı telefon bağımlılığı ve ergenlik. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 14(2), 316-322.
- Delibaş, L., Polat, F., Bilir, İ., Ekren, A., & Çelikli, S. (2020). Eğitimli gençlerin benlik saygısı ile kadına yönelik şiddete karşı tutumları arasındaki ilişki. *Mersin*

Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 10(2), 222-230.

- Demir, A., & Türk, B. (2024). Toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı ile yaşlanma kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 36(2), 275-298.
- Dimock, M. (2019). Defining generations: Where Millennials end and Generation Z begins. *Pew research center*, 17(1), 1-7.
- Dominelli, L. (1996). Deprofessionalizing social work: Anti-oppressive practice, competencies and postmodernism. *The British Journal of Social Work*, 26(2), 153-175.
- Dökmen, Z. Y. (2015). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. Remzi Kitabevi.
- Duran, R., & Doğan, H. (2023). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Turkish Studies-Economics, Finance, Politics*, 18(4).
- El Abani, S., & Pourmehdi, M. (2021). Gender and educational differences in perception of domestic violence against women among Libyan migrants in Manchester. *Journal of interpersonal violence*, 36(5-6), 2074-2096.
- Ellemers, N. (2018). Gender stereotypes. *Annual review of psychology*, 69(1), 275-298.
- Ercömert, Ç., & Güneş, S. (2021). Industrial design education: a research on generation theories and change in Turkey. *Design and Technology Education: an International Journal*, 26(3-1), 136-158.
- Erikli, S. (2020). Çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet ayrımcılığının görünümü. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 39-60.
- Eryılmaz, S. (2020). Toplumsal cinsiyet rolü ve kadın sağlığı. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 5-13.
- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M., & Demirgürz, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *E-International Journal of Educational Research*, 8(1).
- Fazeli, E., Golmakani, N., Taghipour, A., & Shakeri, M. T. (2015). The relationship between demographic factors and gender role attitudes in women referring to mashhad health care centers in 2014. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, 3(1), 276-284.
- Fennell, M. J. (2005). Low self-esteem. *Encyclopedia of cognitive behavior therapy*, 236-240.
- Fişkinli Kayak, G. (2024). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumsal cinsiyet oluşumunda karanlık üçlü ile çelişik duygulu cinsiyetçiliğin rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Francioli, S. P., Danbold, F., & North, M. S. (2024). Millennials versus boomers: An asymmetric pattern of realistic and symbolic threats drives intergenerational tensions in the United States. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 50(11), 1546-1562.

- Freud, S. (1942). Outline of psychoanalysis. *The Psychoanalytic Review* (1913-1957), 29, 197.
- Futri, I. N., Risfandy, T., & Ibrahim, M. H. (2022). Quota sampling method in online household surveys. *MethodsX*, 9, 101877.
- Galbin, A. (2014). An introduction to social constructionism. *Social research reports*, 6(26), 82-92.
- Garip, S. (2023). Sosyal bilimlerde nicel araştırma geleneği üzerine kuramsal bir inceleme. *International Journal of Social Science Research*, 12(1), 1-19.
- Gecas, V. (1982). The self-concept. *Annual review of sociology*, 8, 1-33.
- George, D. & Mallery, M. (2010). SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update (10th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Gergen, K. J. (1992). The social constructionist movement in modern psychology.
- Gheaus, A. (2011). Gender justice. *J. EthIcS & Soc. Phil.*, 6, 1.
- Giray, Yakut, S., & Yıldız, M. L. (2020). X ve y kuşaklarının iş değerlerinin karşılaştırılması: türkiye’de beyaz yakalılar üzerinde bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 42(1), 43-62.
- Goetz, A. M. (2007). Gender justice, citizenship and entitlements. *Gender justice, citizenship and development*, 15.
- Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. Anchor Books
- Goldstein, I. (2014). Raising the glass ceiling: not all “men” are created equal. *The Journal of Sexual Medicine*, 11(8), 1885-1887.
- Golzar, J., Noor, S., & Tajik, O. (2022). Convenience sampling. *International Journal of Education & Language Studies*, 1(2), 72-77.
- Good, J. J., & Sanchez, D. T. (2010). Doing gender for different reasons: Why gender conformity positively and negatively predicts self-esteem. *Psychology of Women Quarterly*, 34(2), 203-214.
- Göksel, A., & Güneş, G. (2017). Kuşaklar arası farklılaşma: X ve Y kuşaklarının örgütsel sessizlik davranışı bağlamında analizi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(3), 807-828.
- Guptill, M., Reibling, E., Phan, T., Khoo, B., Lin, S., Donham, C., ... & Walters, E. L. (2023). Working in fours: generational communication in the emergency department. *International Journal of Emergency Medicine*, 16(1), 58.
- Güçlü, M., & Yiğit, B. (2018). Eğitim Kurumlarında Görülen Toplumsal Cinsiyet Konusunun Farklı Kuramlar Açısından Değerlendirilmesi* 9. *ERPA 2018*, 232.
- Güler, A., Bankston, K., & Smith, C. R. (2022, November). Self-esteem in the context of intimate partner violence: A concept analysis. In *Nursing forum* (Vol. 57, No. 6, pp. 1484-1490).
- Güneş, Ö., & Elkurdi, M. (2022). X, Y VE Z KUŞAKLARININ EVLİLİK ALGISI. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 8(15), 244-256.

- Güzel, A. (2016). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve ilişkili faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 1-11.
- Harrod, M. M., & Serpe, R. T. (2021). Identity, attribution, and self-esteem: When employment status matters. In *Identities in action: Developments in identity theory* (pp. 201-222). Cham: Springer International Publishing.
- Haq, M. A. U. (2016). Association between socio-demographic background and self-esteem of university students. *Psychiatric Quarterly*, 87, 755-762.
- Heise, L. L. (1998). Violence against women: An integrated, ecological framework. *Violence against women*, 4(3), 262-290.
- Hunter, K. I., Linn, M. W., & Harris, R. (1982). Characteristics of high and low self-esteem in the elderly. *The International Journal of Aging and Human Development*, 14(2), 117-126.
- Jiménez-Moya, G., Carvacho, H., Álvarez, B., Contreras, C., & González, R. (2022). Is support for feminism enough for change? How sexism and gender stereotypes might hinder gender justice. *Frontiers in psychology*, 13, 912941.
- Jordan, C. H., Zeigler-Hill, V., & Cameron, J. J. (2020). Self-esteem. *Encyclopedia of personality and individual differences*, 4738-4748.
- Kadushin, A., Kadushin, G. (2016). *Sosyal hizmet görüşme teknikleri*. Ankara, Nika Yayınları.
- Kasaroğlu, K. (2021). Modern liderlik yaklaşımlarından dönüşümcü liderliğin z kuşağı ile uyumu. *Journal of Business in The Digital Age*, 4(2), 106-121.
- Katz, S. (2017). Generation X: A critical sociological perspective. *Generations*, 41(3), 12-19.
- Khan, M., & Haider, K. (2015). Girls' first love; their fathers: Freudian theory Electra complex. *Research Journal of Language, Literature and Humanities*, 2(11), 1-4.
- Kılıç, S., & Akca, Ü. (2024). Baby Boomers ve Z Kuşağındaki Yetişkinlerin Dijital Teknoloji Kullanımları Ve Kuşaklararası Dijital Dayanışma. *8gen-ART*, 4(1), 27-42.
- Kılınç, N. Ö., & Türkoğlu, N. (2023). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 10-15.
- Kolnhofer-Derecskei, A., Reicher, R. Z., & Szeghegyi, A. (2017). The X and Y generations' characteristics comparison. *Acta Polytechnica Hungarica*, 14(8), 107-125.
- Korkmaz, A., & Başer, M. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ataerkillik ve iktidar ilişkileri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(1), 71-76.
- Korkmaz, K., & Özbesler, C. (2022). Sosyal hizmet öğrencilerinin farklılıklara saygı düzeyleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(3), 867-887.

- Korkmaz, M. (2024). *Kadınlarda toplumsal cinsiyet algısı ile sindirella sendromu arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü].
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Kumar, M. K., & Priyadarshini, R. G. (2018). Important factors of self-efficacy and its relationship with life satisfaction and self-esteem—with reference to gen y and gen z individuals. In *IOP Conference Series: Materials science and engineering* (Vol. 390, No. 1, p. 012007). IOP Publishing.
- Kuyucu, M. (2017). Y kuşağı ve teknoloji: y kuşağının iletişim teknolojilerini kullanım alışkanlıkları. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 845-872.
- Kvintova, J., & Cakirpaloglu, S. D. (2019). Self-esteem, social network use and life satisfaction among college students of generation XY and Z. In *ICERI2019 Proceedings* (pp. 5527-5532). IATED.
- Laine, E., & Anis, M. (2024). Female-specific perspectives in social work research in sub-Saharan Africa: literature review. *Nordic Social Work Research*, 1-15.
- Lapsley, D. K., & Stey, P. C. (2011). Id, ego, and superego. *Encyclopedia of human behavior*, 2, 1-9.
- Leary, M. R., & Baumeister, R. F. (2000). The nature and function of self-esteem: Sociometer theory. In *Advances in experimental social psychology* (Vol. 32, pp. 1-62). Academic Press.
- Lecomte, T., Corbière, M., & Laisné, F. (2006). Investigating self-esteem in individuals with schizophrenia: relevance of the Self-Esteem Rating Scale-Short Form. *Psychiatry research*, 143(1), 99-108.
- Lewis, M. (2006). Gender role socialization: An intergenerational analysis of role predictors. Department of Psychology, Växjö University, Sweden
- Lewis, M. A. (2017). Gender equality: A view from beyond the ‘glass ceiling’. *Feminist Theology*, 26(1), 101-109.
- Lietzmann, T., & Frodermann, C. (2023). Gender role attitudes and labour market behaviours: Do attitudes contribute to gender differences in employment in Germany?. *Work, Employment and society*, 37(2), 373-393.
- Li, J., Liu, Y., & Song, J. (2022). The relationship between gender self-stereotyping and life satisfaction: the mediation role of relational self-esteem and personal self-esteem. *Frontiers in Psychology*, 12, 769459.
- Lorber, J. (1994). Night to his day”: The social construction of gender. *Paradoxes of gender*, 1, 1-8.
- Lyons, S., Duxbury, L., & Higgins, C. (2005). Are gender differences in basic human values a generational phenomenon?. *Sex roles*, 53, 763-778.
- Macionis, J. J., & Plummer, K. (2005). *Sociology: A global introduction*. Pearson Education.

- Mannheim, K. (1970). The sociological problem of generations. *Essays on the Sociology of Knowledge*, 306.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American psychologist*, 56(3), 227.
- McKay, S. (2000, September). Gender justice and reconciliation. In *Women's Studies International Forum* (Vol. 23, No. 5, pp. 561-570). Pergamon.
- Mead, G. H. (1934). Mind, self, and society from the standpoint of a social behaviorist.
- Morf, C. C., & Koole, S. L. (2012). The self. In M. Hewstone, W. Stroebe, & K. Jonas (Eds.), *Introduction to social psychology* (4th ed., pp. 121–169). Wiley-Blackwell.
- Mücevher, M. H., & Erdem, R. (2018). X Kuşağı Akademisyenler İle Y Kuşağı Öğrencilerin Birbirlerine Karşı Algıları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(22), 60-74.
- National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2020). *Are generational categories meaningful distinctions for workforce management?* National Academies Press.
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). Pearson Education Limited.
- Ng, R., & Indran, N. (2022). *Hostility toward Baby Boomers on TikTok*. *The Gerontologist*, 62(8), 1196–1206.
- Oberhauser, A. M. (2024). Gender and Geography. In *The Encyclopedia of Human Geography* (pp. 1-5). Cham: Springer International Publishing.
- Ofori Asare, I., Frimpong, D. A., Dzotefe, R., Mensah, A. C., & Baffoe, S. (2024). Gender-age effects in assessing attitudes toward statistics among undergraduate students: structural equation approach. *Research in Statistics*, 2(1), 2327343.
- Onurluer, E. (2019). *Sınıf öğretmenleri adaylarının toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi* (Master's thesis, Anadolu University (Turkey)).
- Orth, U., Trzesniewski, K. H., & Robins, R. W. (2010). Self-esteem development from young adulthood to old age: a cohort-sequential longitudinal study. *Journal of personality and social psychology*, 98(4), 645.
- Ostrowsky, M., K. (2010). Are violent people more likely to have low self-esteem or high self-esteem? *Aggression and Violent Behavior*, 15(1), 69–75
- Özgan, S. (2023). *Yeni iletişim ortamlarında benlik sunumu ve benlik saygısı: Kuşaklar üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Özgünay, P. (2023). Yeni nesil çalışma tarzları: z kuşağı çalışma alanları üzerine bir inceleme. *SSD Journal*, 8(35), 156-163.
- Özpulat, F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 151-161.
- Payne, M. (2014). *Modern sosyal hizmet kuramı* (S. Duyan & H. Duyan, Çev.). Nika Yayıncılık.

- Person, E. S., & Ovesey, L. (1983). Psychoanalytic theories of gender identity. *Journal of the American Academy of Psychoanalysis*, 11(2), 203-226.
- Powell, G. N., & Butterfield, D. A. (2015). The glass ceiling: what have we learned 20 years on?. *Journal of Organizational Effectiveness: People and Performance*, 2(4), 306-326.
- Pryor, J. (1994). Self-esteem and attitudes toward gender roles: Contributing factors in adolescents. *Australian Journal of Psychology*, 46(1), 48-52.
- Rebelo, E. E. (2017). *An Investigation of Parental Attachment Relationships: Perceived Parental Gender Attitudes: and Respondents' Gender-Role Behavior in the Formation of Gender Attitudes* (Doctoral dissertation, University of the Witwatersrand, Johannesburg (South Africa)).
- Renström, E. A. (2024). Differences between prescriptive and proscriptive gender stereotypes and gendered self-evaluations in Sweden. *Scandinavian Journal of Psychology*, 65(3), 511-520.
- Rogošić, S., Maskalan, A., & Krznar, T. (2020). Preschool Teachers' Attitudes towards Children's Gender Roles: The Effects of Sociodemographic Characteristics and Personal Experiences of Gender Discrimination. *Problems of Education in the 21st Century*, 78(3), 410-422.
- Rolleri, L. A. (2013). Understanding gender and gender equality. *Act for Youth Centre of Excellence*.
- Rosenberg, M. (1965). Rosenberg self-esteem scale (RSE). *Acceptance and commitment therapy. Measures package*, 61(52), 18.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the Adolescent Self-Image*. New Jersey: Princeton University Press.
- Sağlık, G. N. (2021). Psikanalitik kuram ve sosyal hizmet. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 435-455.
- Sancar, S., Acuner, S., Üstün, İ., & Bora, A. (2006). Cinsiyet eşitsizliği bir kadın sorunu değil toplumun sorunudur. *UNDP-Kalkınma ve Demokratikleşme Projelerinde Cinsiyet Eşitliği Hedefinin Gözetilmesi Eğitimi, İstanbul*.
- Sarioğlu, E. B., & Özgen, E. (2018). Z kuşağının sosyal medya kullanım alışkanlıkları üzerine bir çalışma. *Journal of International Social Research*, 11(60).
- Saygan, B. B., & Uludağlı, N. P. (2021). Yaşam boyu toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(2), 354-382.
- Schneider, A., & Sidney, M. (2009). What is next for policy design and social construction theory? 1. *Policy studies journal*, 37(1), 103-119.
- Seemiller, C., & Grace, M. (2016). *Generation Z goes to college*. John Wiley & Sons.
- Sells, SP, Smith, TE, & Sprengle, DH (1995). Nitel ve nicel araştırma yöntemlerini entegre etmek: Bir araştırma modeli. *Aile süreci*, 34 (2), 199-218.
- Seven, N. (2021). Lisede öğrenim gören kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı ve benlik saygısı ilişkisinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Sevim, K., & Artan, T. (2021). Yüksek ve düşük benlik saygısını etkileyen faktörler. *Toplumsal Politika Dergisi*, 2(2), 109-121.
- Sırma, M., İpek, M. (2024). *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Sosyal Hizmet Uzmanlarının Alan Uygulamalarına Yansımaları: Diyarbakır Örneği* (Doctoral dissertation, Istanbul Aydın University).
- Slaby, R. G., & Frey, K. S. (1975). Development of gender constancy and selective attention to same-sex models. *Child development*, 849-856.
- Stoltzfus, G., Nibbelink, B. L., Vredenburg, D., & Hyrum, E. (2011). Gender, gender role, and creativity. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 39(3), 425-432.
- Sucu, M. (2021). İşletmelerin z kuşağı bireylerini istihdam ederken dikkate almaları gereken konular: bir literatür araştırması. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 848-867.
- Şaşman Kaylı, D. (2019). Türkiye’de sosyal hizmetin toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilişkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 4(45), 135-142.
- Şenel, B., Çolak, B., Duman, B., & Öncü, B. (2019). Kadın ve erkeklerde kontrol odağı algısındaki farklılıklar ve benlik saygısı ile ilişkisi. *Kriz Dergisi*, 27(2), 79-85.
- Şener, A., & Yücel, S. (2020). Sosyal medyanın Y kuşağı satın alma davranışları üzerindeki etkisi: Bir literatür incelemesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (65), 265-284.
- Şimşek, G. F., & Kavas, A. B. (2018). Flört şiddetine yönelik tutum, toplumsal cinsiyet ve benlik saygısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Aile eksenli şiddetten sosyal travmalara*, 158.
- Şişman, O. (2022). Sosyal medya reklamlarının çevrimiçi satın alma davranışı üzerindeki rolü: kuşaklar üzerine bir inceleme. *Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 115-133.
- Taib, A., Awang, Y., Shuhidan, S. M., & Zakaria, Z. N. Z. (2023). Gender Influences on Academic Perception of Education 4.0 in a Comprehensive University. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*.
- Taş, H. Y., & Kaçar, S. (2019). X, Y ve Z kuşağı çalışanlarının yönetim tarzları ve bir işletme örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 643-675.
- Teater, B. (2021). *Sosyal hizmet kuram ve yöntemleri* (A. Z. Aydın, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tiryaki, K., Bulut, N. (2020). Amatör futbolcuların benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi: düzce ili örneği. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 7(51), 482-488.
- Topçu, H. (2017). Psikanalitik bir okuma denemesi: elektra kompleksi ışığında aşk-ı memnu. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 1-9.
- Torgimson, B. N., & Minson, C. T. (2005). Sex and gender: what is the difference?. *Journal of Applied Physiology*.

- Tukuş, L. (2010). The Self Esteem Rating Scale-Short Form (Benlik Saygısı Değerlendirme Ölçeği-Kısa Formu) Türkçe güvenirlik ve geçerlilik çalışması.
- Tunç, S., & Özmen, A. (2016). Kadın çalışanların cam tavan engelleri ile algılanan örgütsel adalet arasındaki ilişki: eskişehir bankacılık sektöründe uygulama. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 97-119.
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2002). Self-esteem and socioeconomic status: A meta-analytic review. *Personality and social psychology review*, 6(1), 59-71.
- Uçtu, A. K., & Karahan, N. (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2882-2905.
- Urlick, M. J., Hollensbe, E. C., Masterson, S. S., & Lyons, S. T. (2017). Understanding and managing intergenerational conflict: An examination of influences and strategies. *Work, Aging and Retirement*, 3(2), 166-185.
- Utma, S. (2019). Kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığı ve cam tavan sendromu. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 11(1), 44-58.
- Uygun, K., & Önsan, Ö. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 99-114.
- Ünal, N., & Gürhan, N. (2021). Ortopedi ameliyatlarının hastaların benlik saygısı, beden algısı ve durumluk kaygıları üzerine etkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 392-400.
- Varlı Gürer, S. Z., & Gürer, M. (2020). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında Türkiye'deki televizyon dizilerinde sunulan kadın stereotipi. *Alanya Akademik Bakış*, 4(3), 631-650.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.
- Von Soest, T., Wichstrøm, L., & Kvaem, I. L. (2016). The development of global and domain-specific self-esteem from age 13 to 31. *Journal of personality and social psychology*, 110(4), 592.
- West, C., & Zimmerman, D. H. (1987). Doing Gender. *Gender & Society*, 1(2), 125-151.
- Yağar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yavaşca, S. (2021). Sosyal hizmetin savunuculuk rolü bağlamında sivil toplum örgütleri. *Toplumsal Politika Dergisi*, 2(1), 1-10.
- Yıldız, R., & Emecen, S. (2019). Hayatı anlamlandırmada kuşaklar arası farklılıklar: Üç kuşak karşılaştırmalı analizi. *Sosyal Ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 361.
- Yılmaz, S. (2018). Toplumsal cinsiyet rollerinin günlük hayattaki yansımaları: Çorum/Alaca örneği. *İmgelem*, 2(2), 59-79.
- Zengin, O., Günay, G., Ersoy, A., F. (2024). Sosyal hizmet öğrencilerinde benlik saygısı ve baş etme stillerinin sosyal kaygı düzeyleri üzerinde etkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(59), 255-268.

- Zeybekoğlu, Ö. (2009). Toplumsal cinsiyet bağlamında erkeklik olgusu. Yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi. Sosyal Bilimler Üniversitesi. Antalya
- Ziller, R. C., Hagey, J., Smith, M., & Long, B. H. (1969). Self-esteem: a self-social construct. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33(1), 84.
- International Federation of Social Workers (IFSW). (2014). *Global definition of social work*. Erişim tarihi: 02.03.2025. Erişim adresi: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>.
- National Association of Social Workers (NASW). (2021). *Code of ethics of the National Association of Social Workers*. Erişim tarihi: 02.05.2025. Erişim adresi: <https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English>.
- Women, U. N. (2020). *Gender equality: Women's rights in review 25 years after Beijing (Report)*. Erişim adresi: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2020/Gender-equality-Womens-rights-in-review-en.pdf>. Erişim tarihi: 07.04.2025.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Maksude Derya AKŞAN KESKİN

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : 2023, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet

Yüksek Lisans Öğrenimi : 2025, KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Tezli Sosyal Hizmet Yüksek Lisansı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri : Akşan Keskin, M. D., & Ustabaşı Gündüz, D. (2025, May 19–20). *Kuşak teorisinin sosyal hizmet uygulamalarındaki rolü* [Sözlü bildiri sunumu]. 13th International May 19 Innovative Scientific Approaches Congress, Samsun, Türkiye.

İŞ DENEYİMİ

Stajlar : 2022, Stajyer, Konya Meram Gençlik Merkezi, 2023, Stajyer, Sosyal Rehabilitasyon Derneği (REHADER)

Projeler : 2023, Koordinasyon üyesi, “Benimle Oynar Mısın?” Projesi, Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi

Çalıştığı Kurumlar : Hayying Danışmanlık Merkezi

Tarih: 01 Ağustos 2025

EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim dalında gerçekleştirilen bir yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu anket aracılığıyla toplanan veriler kuşaklar arasında toplumsal cinsiyet ve benlik saygısı ilişkisini anlamamız için kullanılacaktır. Araştırmada sizden isim ve kimlik bilgileriniz istenmeyecektir. Ankete katılımınız gönüllülük esasına dayalı olmakla birlikte vereceğiniz bilgiler yalnızca bu bilimsel araştırma amacıyla kullanılacak ve verileriniz araştırma ekibi dışında kimse ile paylaşılmayacaktır. Anket formunu görüşleriniz doğrultusunda doğru ve eksiksiz doldurmanız araştırmamıza önemli katkılar sağlayacaktır. Çalışmaya katılıp katılmamak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Formdaki soruları gördükten sonra çalışmadan ayrılma hakkına sahipsiniz. Çalışma ile ilgili sormak istedikleriniz olursa aşağıdaki iletişim bilgilerinden iletişime geçebilirsiniz. Gösterdiğiniz ilgi ve yapmış olduğunuz katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

EK 2. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Doğum Yılıınız? (*Lütfen belirtin.*)
2. Medeni durumunuz? A) Evli B) Bekar C) Boşanmış D) Eşi vefat etmiş
3. Öğrenim durumunuz? A) İlköğretim B) Ortaöğretim C) Lise D) Yüksekokul
E) Lisans F) Lisansüstü G) Diğer (*Lütfen belirtiniz.*)
4. Yaşadığınız yer? A) Köy B) Kasaba/İlçe C) Kent merkezi
5. Çalışıyor musunuz? A) Evet B) Hayır
6. Gelir düzeyinizi nasıl tanımlarsınız? (*1'den 7'ye göre sıraladığınızda 1: Kesinlikle Geçinemiyorum – 7: Çok rahat Geçinebiliyorum.*)

EK 3. TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÖLÇEĞİ

Lütfen size en yakın gelen seçeneği “1=Kesinlikle katılmıyorum”, “2=Kısmen katılmıyorum”, “3=Kararsızım”, “4=Kısmen katılıyorum”, “5=Kesinlikle katılıyorum” işaretleyin.		Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	1	2	3	4	5
2	Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.	1	2	3	4	5
3	Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.	1	2	3	4	5
4	Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.	1	2	3	4	5
5	Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.	1	2	3	4	5
6	Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.	1	2	3	4	5
7	Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.	1	2	3	4	5
8	Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.	1	2	3	4	5
9	Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.	1	2	3	4	5
10	Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.	1	2	3	4	5
11	Kadınlar yönetici olabilir.	1	2	3	4	5
12	Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.	1	2	3	4	5
13	Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.	1	2	3	4	5
14	Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.	1	2	3	4	5
15	Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.	1	2	3	4	5

16	Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.	1	2	3	4	5
17	Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.	1	2	3	4	5
18	Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.	1	2	3	4	5
19	Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.	1	2	3	4	5
20	Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.	1	2	3	4	5
21	Toplumsal liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.	1	2	3	4	5
21	Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.	1	2	3	4	5
23	Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.	1	2	3	4	5
24	Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.	1	2	3	4	5
25	Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.	1	2	3	4	5

EK 4. BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ KISA FORMU

	Lütfen aşağıdaki ifadeler karşısında size en yakın seçeneği “1=Hiçbir zaman, 2=Nadiren, 3=Zamanın az bir kısmında, 4=Bazı zamanlar, 5=Zamanın önemli bir kısmında, 6=Çoğu zaman, 7=Her zaman” işaretleyin.	Hiçbir zaman	Nadiren	Zamanın az bir kısmında	Bazı zamanlar	Zamanın önemli bir kısmında	Çoğu zaman	Her zaman
1	Diğer insanlarla birlikteyken onların benimle olmaktan hoşnut olduklarını hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
2	İnsanların benimle konuşmaktan gerçekten hoşlandıklarını hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
3	Arkadaşlarımın beni ilgi çekici bulduklarını hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
4	İnsanların benimle birlikteyken iyi zaman geçirdiklerini hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5	Arkadaşlarım bana çok değer verir.	1	2	3	4	5	6	7
6	İnsanlarla geçinme konusunda kendime güvenirim.	1	2	3	4	5	6	7
7	Başka insanlar üzerinde iyi bir izlenim bıraktığımı hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
8	İyi bir espri anlayışım olduğunu hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
9	Çok becerikli bir kişi olduğumu hissederim.	1	2	3	4	5	6	7

10	İstediğim zaman yeni ilişkiler başlatabileceğime dair güvenim tamdır.	1	2	3	4	5	6	7
11	Başka biri olmayı isterdim.	1	2	3	4	5	6	7
12	Başka insanlara göre kendimi daha aşağıda hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
13	Başkalarına aptal gibi göründüğümü hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
14	Bu şekilde biri olduğum için kendime kızarım.	1	2	3	4	5	6	7
15	Başkalarının benden çok daha iyi şeyler yaptığını hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
16	Kendimden utanırım.	1	2	3	4	5	6	7
17	Başkaları gibi olabilseydim o zaman kendimi daha iyi hissedirdim.	1	2	3	4	5	6	7
18	Başka insanlarla birlikteken ortadan kaybolmayı isterdim.	1	2	3	4	5	6	7
19	Yaptığım şeylerde başarısız olabileceğimi hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
20	Başkalarına kıyasla daha fazla itilip kakıldığımı hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7

ETİK KURUL/KOMİSYON İZNİ/MUAFİYETİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 11.11.2024-E.97184

T.C.
KTO-KARATAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-*****6-300-97184
Konu : Doç. Dr. Dilara Ustabaşı Gündüz Hk.

11.11.2024

Sayın Doç. Dr. Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ
Öğretim Üyesi

Y ve Z Kuşağı Kadınlarının Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Benlik Saygısının İncelenmesi isimli ekte başvuru evrakları verilen araştırma projesi çalışmasının Doç. Dr. Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ'ün sorumluluğunda araştırmacı Maksude Derya AKŞAN KESKİN'in katılımıyla yürütülmesi ile ilgili İnsan Araştırmaları Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuz 30.10.2024 tarihli 2024/07/11 sayılı kararımızda değerlendirilmiştir. İlgili çalışmanızda Üniversitemizin adının geçmemesi ve araştırmanın yapılacağı kurum/kuruluşlardan idari izin alınarak çalışmanız şartı ile kurulumuzca uygun bulunmuştur.

Çalışmalarınızda başarılar diler gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Bilge AFŞAR
İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

Ek:Doç. Dr. Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ (19 Sayfa)

Mevcut Elektronik İmzalar

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

BİLGE AFŞAR (İnsan Araştırmaları Etik Kurulu - İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı) 11.11.2024 11:41
Belge Doğrulama Kodu :BSC323SRC2
Adres: Akabe Mahallesi Alıoeddin Kapı Caddesi No:130 Karatay/Konya
Telefon:444 1251 Faks:*****2 00 44
e-Posta:*****aratay.edu.tr Web:www.karatay.edu.tr
Kapı Adresi:*****ayunivarsitesi@hs01.kop.tr

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/kto-karatay-universitesi-ebys>

Bilgi için: Celaleddin ÇİBİK

Unvanı: Sekreter

Tel No: 444 1251-7238

Bu belge, Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.